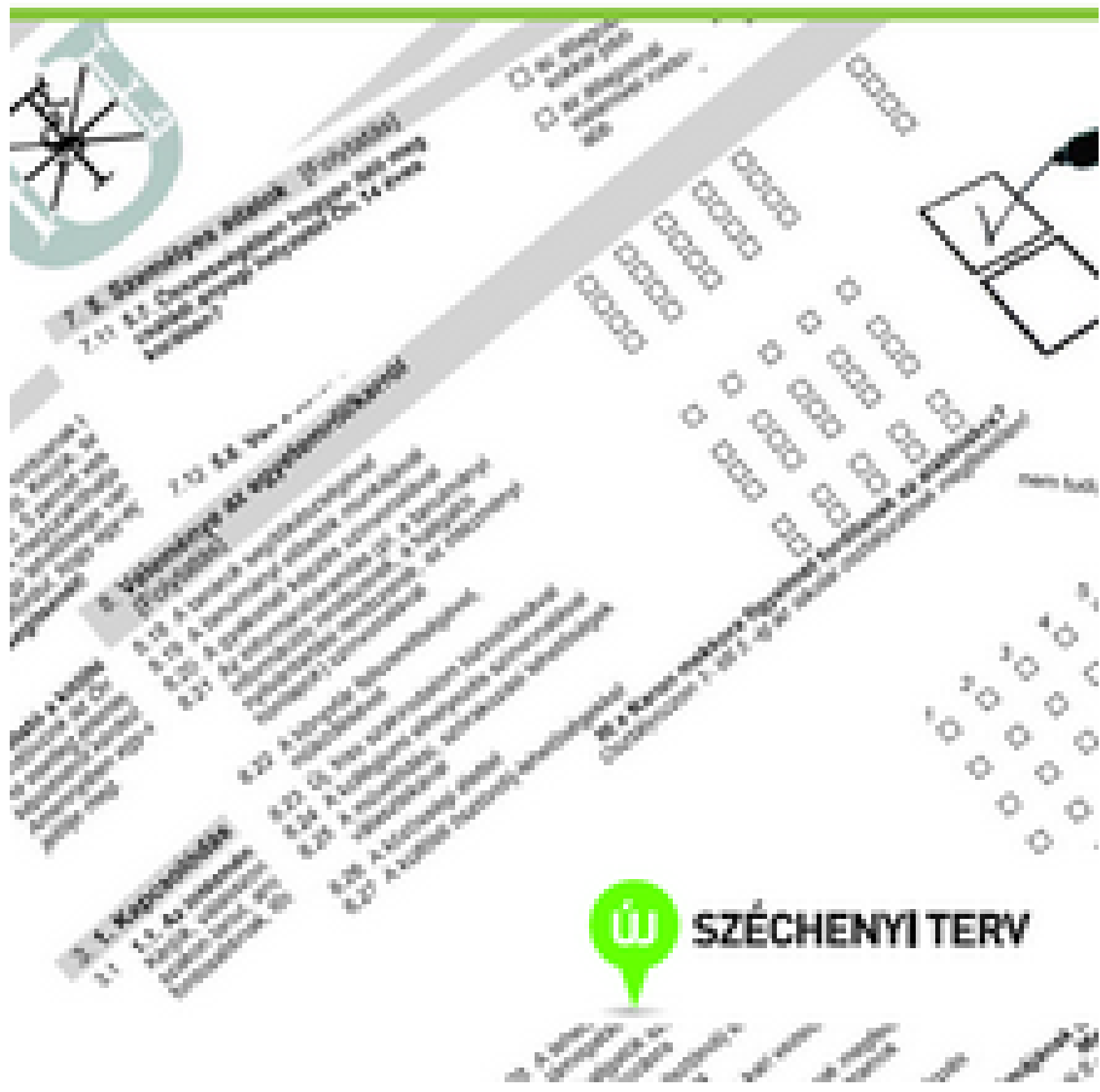

Diplomán innen és diplomán túl

DPR TANULMÁNYOK

SZÉCHENYI TERV

Tartalom

Előszó	5
Módszertan	
A kutatás háttere.	9
1. ECHO Innovációs Műhely – Obádovics Csilla – Vinogradov Szergej: 2010. tavaszi on-line felmérés.	11
2. ECHO Innovációs Műhely: 2010. őszi reprezentatív mintavételen alapuló telefonos felmérés	21
3. ECHO Innovációs Műhely: 2011. tavaszi on-line felmérés	25
Tanulmányok	
1. Bodnár Gábor: Egyetemhez való kötődés - városhoz való kötődés. A város és vidék kapcsolata Békés megyében a felsőoktatás tükrében	33
2. Ruff Tamás – Kulcsár László – Obádovics Csilla: A Szent István Egyetemen végzett hallgatók munkaerő-piaci helyzete, a diploma presztízse és jövedelmi viszonyok	47
3. Vinogradov Szergej – Kulcsár László: A hallgatói elégedettség alakulása a Szent István Egyetemen.	65
4. Bogárdi Tünde – Szarvák Tibor: Munka és/vagy tudomány néhány gondolat a továbbtanulás, továbbképzés témakörében	79
5. Balcsók István: A tér, amelyben létezünk – avagy a jászberényi főiskolai kar beiskolázási körzete	95
Elemzések	
1. Krajcsóné Kraszkó Ilona – Tóth János: A hallgatói rekrutáció és társadalmi háttér.	113
2. Koncz Péter: A Szent István Egyetem hallgatóinak visszajelzései a külföldi tanulással és munkavállalással kapcsolatban.	123
3. Pájer-Keresztes Éva: A diploma hasznosíthatósága a munkahelyen, a szakma presztízse és jövedelemelemzés	155
4. Kuráth Gabriella – Németh Péter: A DPR eredményeinek hasznosítása az alumni rendszerek építésekor a Pécsi Tudományegyetem példáján	183
Ábrajegyzék	191
Táblázatok jegyzéke	197

ELŐSZÓ

„A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. tv-ben meghatározottak szerint a felsőoktatási intézményeknek – önkéntes adatszolgáltatás alapján – el kell látniuk a pályakövetés feladatait, melynek keretében figyelemmel kísérik azoknak a munkaerő-piaci helyzetét, akik náluk szereztek bizonyítványt, oklevelet.” A Diplomás Pályakövetési Rendszer a Szent István Egyetem által elnyert TÁMOP - 4.1.1.-08-as projektek központi eleme.

A hallgatói motivációs és pályakövetéses vizsgálatok hozzájárulnak az egyetem és a munkaerő piaci szereplők kapcsolatának erősítéséhez, az intézményben folyó képzések modernizálásához, a leendő hallgatók tájékozottságának növeléséhez. A hallgatói motivációs és pályakövetéses vizsgálatok segítik a képzési programok és hallgatói szolgáltatások fejlesztését, az egyetem versenyképességének erősítését.

A DPR kutatások célkitűzései:

- a munkaerő piaci mozgás nyomon követése;
 - életpálya adatok gyűjtése, feldolgozása, értelmezése;
 - a hallgatói motivációk és pályatervek, elképzelések, elvárások vizsgálata, megismerése;
 - az eredmények beépítése és alkalmazása az egyetem stratégiájának alakításában;
 - az eredmények alkalmazása a minőségbiztosítási rendszerben.
- A projekt központi projektemének megvalósítása során az elvégzett feladatok a következő két fő tevékenységcsoportba sorolhatók:
1. a pályakövetés szakmai megvalósítása, módszertanának kidolgozása, gyakorlati alkalmazása;
 2. a rendszer informatikai keretrendszerének kialakítása, működtetése.
- A célkitűzéseknek megfelelően az alábbi felmérések valósultak meg:
- 2010-es tavaszi felmérés:
 - az aktív hallgatók motivációs vizsgálata,
 - a 2007-ben és 2009-ben végzetek hallgatók megkeresése;
 - 2010 őszi telefonos felmérés a 2007-ben, 2008-ban és 2009-ben

végzett hallgatók reprezentatív mintáján;

- 2011 tavaszi felmérés:
 - az aktív hallgatók motivációs vizsgálata,
 - a 2008-ban és 2010-ben végzett hallgatók megkeresése;
- 2011. április második felében a külföldi hallgatók angol nyelvű felmérése.

A felmérésekből kutatási jelentések, vezetői tájékoztatók, hírlevelek készültek, amelyek a DPR.SZIE.HU

portálon mindenki számára elérhetőek.

A felmérések eredményeiből készültek egy-egy témakör alaposabb körbejárásával a kötetben található tanulmányok, elemzések. A kötetet a Pécsi Tudományegyetem hasonló kutatásából készült tanulmány színesíti.

*Obádovics Csilla
Projekt szakmai felelőse,
a DPR pillér vezetője*

A kutatás háttere

A Szent István Egyetem az Új Magyarország Fejlesztési Terv Társadalmi Megújulás Operatív Programjában támogatást nyert a Diplomás Pályakövető Rendszer bevezetésére és kapcsolódó kutatások, adatfelvételek elvégzésére. A program az Európai Szociális Alap támogatásával valósult meg. A megvalósítás során feladat volt az egyetemen aktív státuszú és végzett hallgatók standard kérdőíves módszerekkel való elérése.

A program keretén belül a Szent István Egyetem 2010. és 2011. tavaszán az EvaSys rendszer felhasználásával on-line kutatást végzett az aktív hallgatók körében, továbbá a 2007-ben és 2009-ben, valamint a 2008-ban és 2010-ben végzett hallgatók körében. A tavaszi felméréseket a 2007-2008-2009-ben végzett hallgatók reprezentatív mintáján telefonos interjúk egészítették ki.

A DPR kutatások pályázati követelményeit tartalmazó módszertani útmutató tartalmazza azokat a standardokat és protokollokat, amelyek mentén az adatfelvételt el kellett végezni.

A kutatás során kíváncsiak voltunk arra, hogy a vizsgált időszakban a jelenlegi és volt hallgatók hogyan ítélik meg az egyetemi oktatásuk hasznosságát, jelenleg milyen munkaerőpiaci pozícióban vannak, milyen további karrierterveik vannak valamint, hogy ezek milyen összefüggésben vannak az egyetemi időszakban nyújtott szakmai teljesítményükkel. A kérdőív elsősorban a kötelező, országosan standardizált kérdéseket tartalmazta, de kiegészítésre került specifikus, az egyetem által preferált dimenziókkal is. A kérdőívben alkalmazott ún. központi részt az Educatio Kht. állította össze, az ún. intézményi részt a Szent István Egyetem alakította ki.

1.

ECHO Innovációs Műhely – Obádovics Csilla – Vinogradov Szergej: 2010. tavaszi on-line felmérés

Módszertan

Az aktív hallgatók felmérése

Vizsgálati populáció: a Szent István Egyetemen alapképzésben, mesterképzésben, bármely tagozaton és finanszírozási formában résztvevő aktív státuszú hallgatók. Nem tartoznak a vizsgálati populációba a felsőfokú szakképzés, szakirányú továbbképzés és doktori képzés hallgatói.

A vizsgálat az egyetem kilenc karán és tizedikként egy kari jogállású intézetben zajlott:

- Alkalmazott Bölcsészeti Kar
- Állatorvos-tudományi Kar
- Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet

- Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (BKH és Gödöllő együtt)
 - Gazdasági Kar
 - Gépészmérnöki Kar
 - Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar
 - Pedagógiai Kar
 - Víz- és Környezetgazdálkodási Kar
 - Ybl Miklós Építéstudományi Kar
- Az alapsokaság 13920 fő (1. táblázat). (Forrás: Neptun adatbázis)

Az adatfelvétel módszere on-line lekérdezésen alapuló standard kérdőíves kutatás. A felmérés 2010. május 5. és 2010. június 30. között zajlott. A hallgatókat a Neptun rendszeren keresztül Neptun üzenettel és a Neptun adatbázisban szereplő

Echo Innovációs Műhely, info@echosurvey.hu

Dr. *Obádovics Csilla*, egyetemi docens, Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Obadovics.Csilla@gtk.szie.hu

Dr. *Vinogradov Szergej*, egyetemi adjunktus, Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Vinogradov.Szergej@gtk.szie.hu

email címen értük el. Első körben egy értesítő levelet küldtünk, majd az online kérdőívhez a linket kapták meg a hallgatók. Két alkalommal megismélteltük az üzenetet.

Az egyetem aktív hallgatóit a Neptun rendszeren keresztül 100%-ban elértük. A hallgatók válaszadási hajlandósága egyetemi szinten 12,5%-os volt.

1. táblázat A hallgatói létszám és a válaszadási hajlandóság karonkénti megoszlása

Kar	Összlétszám (fő)	Válaszadók (fő)	Kitöltési arányok (%)
Alkalmazott Bölcsészeti Kar	984	113	11,5
Állatorvos-tudományi Kar	653	153	23,4
Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	583	63	10,8
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	4797	445	9,3
Gazdasági Kar	1112	137	12,3
Gépészmérnöki Kar	1017	107	10,5
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	1854	250	13,5
Pedagógiai Kar	422	39	9,2
Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	442	43	9,7
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	2056	389	18,9
SZIE összesen	13920	1739	12,5

Az aktív hallgatói DPR kutatásaink alappopulációját azok a hallgatók alkották, akik még nem szereztek meg abszolutóriumukat és hallgatói jogviszonyuk nem szűnt meg (ezt az oktatási intézmény Neptun hallgatói nyilvántartási rendszerében tartja nyilván a Tanulmányi Osztály). Az aktív hallgatók alapadatai a következők: (1) a hallgató neme (2) karja (3) tagozata.

Az elemzések előtt adattisztítást és súlyozást végeztünk.

Az adattisztítás a hiányzó súlyváltozóval rendelkező hallgatók törlésére, illetve ha lehetséges volt, pótlására terjedt ki.

A súlyozás alapja a teljes mintakeret nem, kar és tagozat szerinti megoszlása volt.

Több szempontú cellasúlyozást alkalmaztunk.

A súlyváltozó háromdimenziós: a nem (2 kategória), a kar (10 kategória), és a tagozat (2 kategória) szerint összesen elméletileg 40 cellát tartalmaz. A cellasúlyozás lényegesen megbízhatóbb eljárás, mint a peremsúlyozás, mert az utóbbi révén a súlyozáshoz használt „pe-remváltozók” közel függetlenek lesznek egymástól, így minden karon és minden tagozaton pontosan annyi férfi és nő szerepel a mintában, mint a valóságban.

A reprezentativitást biztosító súlyváltozó értéke 0,5 és 2,9 között alakul, átlaga 1, szórása 0,47. A súlyváltozó átlaga

minél közelebb van egyhez, az adott csoport annál inkább valós arányának megfelelő mértékben szerepel a teljes mintában, az érték egynél nagyobb azoknak a csoportoknak az esetében, amelyeket a valósánál kisebb arányban sikerült elérni (ezek a súlyozatlan tényleges mintában alulreprezentáltak), és egynél kisebb azokéban, amelyek a valósánál nagyobb arányban sikerült elérni.

Karok tekintetében az Állatorvos-tudományi Kar és az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatói számottevően magasabb arányban válaszoltak, mint a többi Kar hallgatói (2. táblázat).

2. táblázat A hallgatói létszám és a válaszadók megoszlása a karok között

Kar	Összlétszám	Kérdőívet kitöltöttek
Alkalmazott Bölcsészeti Kar	7,1%	6,5%
Állatorvos-tudományi Kar	4,7%	8,8%
Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	4,2%	3,6%
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	34,5%	25,6%
Gazdasági Kar	8,0%	7,9%
Gépészmérnöki Kar	7,3%	6,1%
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	13,3%	14,4%
Pedagógiai Kar	3,0%	2,3%
Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	3,2%	2,5%
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	14,8%	22,3%
SZIE összesen	100,0%	100,0%

A tagozat tekintetében összegytemi szinten a nappali tagozatos hallgatók felülreprezentáltak, a levelezős hallgatók pedig alulreprezentáltak a mintá-

ban az alapsokasághoz képest (3. táblázat). Karonként vizsgálva pozitív irányú eltérést az GTK, a Gazdasági Kar, a Gépészmérnöki Kar és az Ybl Miklós

Építéstudományi Kar nappali hallgatói lényegesen magasabb arányban képviseltették magukat a mintában mint az alapsokaságban, az Alkalmazott Bölcsészeti Karon, a Pedagógia Karon és a Víz- és Környezetgazdálkodási Karon pedig a levelezős hallgatók részaránya számottevően magasabb.

3. táblázat A hallgatói létszám és a válaszadók megoszlása a karok között

Kar neve	Alapsokaság			Válaszadók		
	Nappali tagozat	Levelező tagozat és távoktatás	Összesen	Nappali tagozat	Levelező tagozat és távoktatás	Összesen
Alkalmazott Bölcsészeti Kar	51,1%	48,9%	100,0%	43,4%	56,6%	100,0%
Állatorvos-tudományi Kar	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	38,3%	61,7%	100,0%	41,3%	58,7%	100,0%
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	40,5%	59,5%	100,0%	49,1%	50,9%	100,0%
Gazdasági Kar	36,8%	63,2%	100,0%	59,9%	40,1%	100,0%
Gépészmérnöki Kar	82,8%	17,2%	100,0%	90,7%	9,3%	100,0%
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	74,6%	25,4%	100,0%	80,0%	20,0%	100,0%
Pedagógiai Kar	51,4%	48,6%	100,0%	35,0%	65,0%	100,0%
Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	48,6%	51,4%	100,0%	39,5%	60,5%	100,0%
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	74,2%	25,8%	100,0%	83,5%	16,5%	100,0%
SZIE összesen	56,8%	43,2%	100,0%	67,9%	32,1%	100,0%

Az aktív hallgatók 43,3%-a férfi, míg a nők számottevően felülreprezentáltak (36-64%) (4. táblázat). 56,7%-a nő. A mintában a férfiak alul-

4. táblázat A hallgatói létszám és válaszadók megoszlása nemek szerint

	Alapsokaság (fő)	Válaszadó (fő)	Alapsokaság	Válaszadó
Férfi	6028	622	43,3%	36%
Nő	7892	1117	56,7%	64%
Összesen	13920	1739	100,0%	100%

5. táblázat A hallgatói létszám és válaszadók karonkénti megoszlása a nemek szerint

Kar neve	Alapsokaság fő			Válaszadók fő		
	Férfi	Nő	Összesen	Férfi	Nő	Összesen
Alkalmazott Bölcsészeti Kar	205	779	984	18	95	113
Állatorvos-tudományi Kar	145	508	653	30	123	153
Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	93	490	583	6	57	63
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (ideértve BKH-t is)	1689	3108	4796	104	341	445
Gazdasági Kar	346	766	1112	35	102	137
Gépészmérnöki Kar	943	74	1017	94	13	107
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	941	913	1854	96	154	250
Pedagógiai Kar	43	379	422	3	36	39
Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	282	160	442	22	21	43
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	1341	715	2056	214	175	389
SZIE összesen	6028	7892	13920	622	1117	1739
Kar neve	Alapsokaság			Válaszadók		
	Férfi	Nő	Összesen	Férfi	Nő	Összesen
Alkalmazott Bölcsészeti Kar	20,8%	79,2%	100,0%	15,9%	84,1%	100,0%
Állatorvos-tudományi Kar	22,2%	77,8%	100,0%	19,6%	80,4%	100,0%
Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	16,0%	84,0%	100,0%	9,5%	90,5%	100,0%
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	35,2%	64,8%	100,0%	23,4%	76,6%	100,0%
Gazdasági Kar	31,1%	68,9%	100,0%	25,5%	74,5%	100,0%
Gépészmérnöki Kar	92,7%	7,3%	100,0%	87,9%	12,1%	100,0%
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	50,8%	49,2%	100,0%	38,4%	61,6%	100,0%
Pedagógiai Kar	10,2%	89,8%	100,0%	7,7%	92,3%	100,0%
Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	63,8%	36,2%	100,0%	51,2%	48,8%	100,0%
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	65,2%	34,8%	100,0%	55,0%	45,0%	100,0%
SZIE összesen	43,3%	56,7%	100,0%	35,8%	64,2%	100,0%

A férfiak válaszadási hajlandósága alacsonyabb, mint a nők esetében. Jelentős aránytalanság, alulreprezentáltság jellemzi az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet, a Gazdaság- és

Társadalomtudományi Kar, a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar valamint az Ybl Miklós Építéstudományi Kar férfi hallgatóit.

6. táblázat A súlyváltozó alakulása a kar, nem és tagozat figyelembevételével

Kar	Nem és tagozat	Populáció	Elvárt	Minta	Súly
Alkalmazott Bölcsészeti Kar	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	105	13,1	12	1,1
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	376	47,0	52	1,1
	<i>nappali férfi</i>	100	12,5	6	2,0
	<i>nappali nő</i>	403	50,3	43	1,2
Állatorvos-tudományi Kar	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	0	0,0	0	0,0
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	0	0,0	0	0,0
	<i>nappali férfi</i>	145	18,1	30	0,6
	<i>nappali nő</i>	508	63,5	123	0,5
Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	62	7,7	4	1,9
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	298	37,2	33	1,3
	<i>nappali férfi</i>	31	3,9	2	1,9
	<i>nappali nő</i>	192	24,0	24	1,0
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	984	122,9	60	2,0
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	1872	233,8	166	1,4
	<i>nappali férfi</i>	705	88,1	44	2,0
	<i>nappali nő</i>	1236	154,4	175	0,9
Gazdasági Kar	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	190	23,7	13	1,8
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	513	64,1	42	1,6
	<i>nappali férfi</i>	156	19,5	22	0,9
	<i>nappali nő</i>	253	31,6	60	0,5
Gépészmérnöki Kar	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	163	20,4	7	2,8
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	12	1,5	3	0,5
	<i>nappali férfi</i>	780	97,5	87	1,1
	<i>nappali nő</i>	62	7,7	10	0,7
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	254	31,7	18	1,9
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	217	27,1	32	0,9
	<i>nappali férfi</i>	687	85,8	78	1,1
	<i>nappali nő</i>	696	87,0	122	0,7
Pedagógiai Kar	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	12	1,5	1	1,4
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	193	24,1	24	1,2
	<i>nappali férfi</i>	31	3,9	2	1,9
	<i>nappali nő</i>	186	23,2	12	1,9
Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	135	16,9	11	1,8
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	92	11,5	15	0,7
	<i>nappali férfi</i>	147	18,4	11	2,0
	<i>nappali nő</i>	68	8,5	6	1,6
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	<i>levelező-esti-távoktatásos férfi</i>	367	45,9	36	1,3
	<i>levelező-esti-távoktatásos nő</i>	164	20,5	28	0,7
	<i>nappali férfi</i>	974	121,7	178	0,7
	<i>nappali nő</i>	551	68,8	147	0,5
SZIE összesen		13920	1739	1739	

Végzett hallgatók felmérése

Vizsgálati populáció: a Szent István Egyetem alapképzésben, mesterképzésben, bármely tagozaton és finanszírozási formában részt vett, 2007-ben vagy 2009-ben végzett, legalább abszolutóriumot szerzett hallgatók. Nem tartoznak a vizsgálati populációba a felsőfokú szakképzés, szakirányú továbbképzés és doktori képzés volt hallgatói.

A vizsgálat az egyetem kilenc karán és tizedikként egy kari jogállású intézetben zajlott:

- Alkalmazott Bölcsészeti Kar
- Állatorvos-tudományi Kar
- Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet
- Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (VATI, a BKH jogelődje is)
- Gazdasági Kar
- Gépészmérnöki Kar
- Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar
- Pedagógiai Kar
- Víz- és Környezetgazdálkodási Kar
- Ybl Miklós Építéstudományi Kar

Az adatfelvétel módszere on-line lekérdezésen alapuló standard kérdőíves kutatás. A felmérés 2010. május 5. és 2010. június 30. között zajlott. A hallgatókat a Neptun adatbázisban szereplő email címen értük el. Első körben egy értesítő levelet küldtünk, majd az on-line kérdőívhez a linket kapták meg a hallgatók. Két alkalommal megismételtük az üzenetet.

A rossz email címmel rendelkező (visszapattanó email) hallgatóknak postán küldtük ki a felhívást a kérdőív kitöltésére és az on-line kérdőívhez a linket is elküldtük.

Sajnos voltak olyan karok, ahol a Neptun adatbázis a végzett hallgatók esetében rendkívül hiányosnak mutatkozott, így nem volt lehetőség a volt diákok nagyobb arányban történő elérésére (7-9. táblázat és 1. ábra).

7. táblázat A végzett hallgatók megoszlása és a válaszadási hajlandóság karonként

Kar	Összlét- szám (fő)	Kérdőívet kitöltöttek (fő)	Kitöltési arány
Alkalmazott Bölcsészeti Kar	861	89	10,3%
Állatorvos-tudományi Kar	138	17	12,3%
Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	239	29	12,1%
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (ideértve BKH-t is)	1272	199	15,6%
Gazdasági Kar	699	83	11,9%
Gépészmérnöki Kar	363	50	13,8%
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	722	97	13,4%
Pedagógiai Kar	439	33	7,5%
Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	274	22	8,0%
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	451	55	12,2%
SZIE összesen	5458	674	12,3%

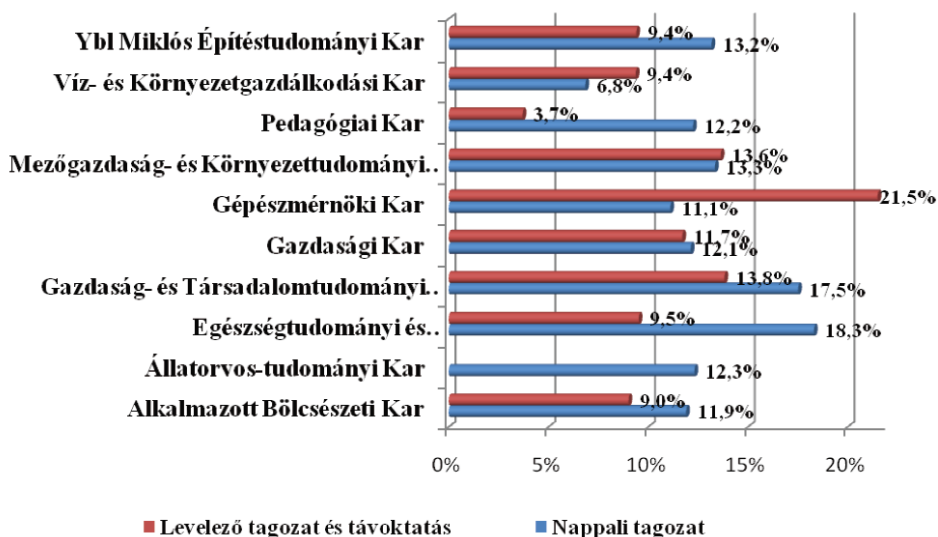
8. táblázat A végzett hallgatók megoszlása karonként tagozat szerint

Kar	Nappali tagozat	Levelező tagozat és távoktatás	Összesen
Alkalmazott Bölcsészeti Kar	395	466	861
Állatorvos-tudományi Kar	138	0	138
Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	71	168	239
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (ideértve BKH-t is)	628	644	1272
Gazdasági Kar	272	427	699
Gépészmérnöki Kar	270	93	363
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	502	220	722
Pedagógiai Kar	196	243	439
Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	146	128	274
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	334	117	451
SZIE összesen	2952	2506	5458

9. táblázat A válaszadó végzett hallgatók megoszlása karonként tagozat szerint (fő)

Kar neve	Nappali tagozat	Levelező tagozat és távoktatás	Összesen
Alkalmazott Bölcsészeti Kar	47	42	89
Állatorvos-tudományi Kar	17	0	17
Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	13	16	29
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (ideértve BKH-t is)	110	89	199
Gazdasági Kar	33	50	83
Gépészmérnöki Kar	30	20	50
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	67	30	97
Pedagógiai Kar	24	9	33
Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	10	12	22
Ybl Miklós Építéstudományi Kar	44	11	55
SZIE összesen	395	279	674

1. ábra A kérdőíves felmérésben részt vett végzett hallgatók megoszlása karonként, valamint tagozatonként (%)

2.

ECHO Innovációs Műhely: 2010. őszi reprezentatív mintavételen alapuló telefonos felmérés

Módszertan

Az Echo Innovációs Műhely Echo Survey Szociológiai Kutatóintézete reprezentatív telefonos kutatást végzett a Szent István Egyetem különböző karain, 2007-ben, 2008-ban és 2009-ben végzett hallgatók körében

2010. november 1. és január 15. között.

A telefonos kutatás során első lépésben az egyetemen 2007-2009 között végzett hallgatók populációjára vonatkozó adatokat tisztítottuk, korrigáltuk, az így kapott korrigált adatbázis 8277 fő adatait tartalmazta (1. táblázat).

1. táblázat A 2007-2008-2009-ben végzett hallgatók száma és aránya kari bontásban

Kar	Végzett hallgatók száma	Aránya
AO Állatorvos-tudományi Kar	216	2,6
EF Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	341	4,1
GK Gazdasági Kar	938	11,3
GM Gépészmérnöki Kar	514	6,2
GT Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	969	11,7
JT Jászberényi Főiskolai Kar	1237	14,9
MK Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	1130	13,7
PE Pedagógiai Kar	867	10,5
VATI Vállalkozási Akadémia és Továbbképző Intézet	979	11,8
VK Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	389	4,7
YM Ybl Miklós Építéstudományi Kar	697	8,4
SZIE összesen	8277	100

Echo Innovációs Műhely, Székesfehérvár, www.echosurvey.hu, info@echosurvey.hu

A hallgatókat rétegekbe soroltuk az alábbi rétegeképző változók mentén:

- kar,
- végzés éve,
- nem,
- képzési szint,
- finanszírozási forma,
- tagozat.

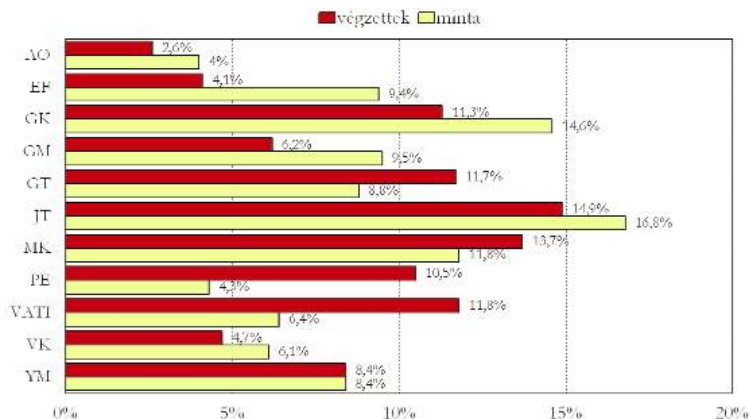
Minden hallgatóhoz véletlen számot rendeltünk, majd e szám alapján rendeztük sorba az alapsokaságot, így biztosítva azt, hogy listában meglévő esetleges rejtett ciklusok megszűnjenek. Ezt követően az így összekevert adatbázisból rétegenként vettünk véletlen kezdőpontú szisztematikus mintát. A vár-

ható válaszmegtagadások, elérhetetlenségek miatt a telefonos adatfelvételeknél szokásos háromszoros ún. csökkenő mintával dolgoztunk, mivel a pótcímzés ez esetben (a relatíve kicsi alapsokaság miatt) jelentős torzító tényező lehetett volna (sérült volna a valószínűségi minták azon alapelve, hogy mindenkinek egyenlő esélye legyen a mintába kerülésre). A csökkenő minta eredményeként 1347 interjú készült el, ebből adatminőségi szempontokból 31 interjút az editálás során töröltünk a végső adatbázisból, így mindösszesen 1316 sikeres és validált kérdőíven történt az adatelemzés (2. táblázat).

2. táblázat A felmérésben részt vett hallgatók száma és a válaszadási hajlandóság kari bontásban

Kar	Minta száma	Elért hallgatók aránya
AO Állatorvos-tudományi Kar	52	24,1%
EF Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	124	36,4%
GK Gazdasági Kar	192	20,5%
GM Gépészmérnöki Kar	125	24,3%
GT Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	116	12,0%
JT Jászberényi Főiskolai Kar	221	17,8%
MK Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	155	13,7%
PE Pedagógiai Kar	56	6,5%
VATI Vállalkozási Akadémia és Továbbképző Intézet	84	8,6%
VK Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	80	20,6%
YM Ybl Miklós Építéstudományi Kar	111	15,9%
SZIE összesen	1316	15,6%

1. ábra Az egyes karokon végzettek megoszlása az alapsokaságban és a mintában (2007, 2008 és 2009)

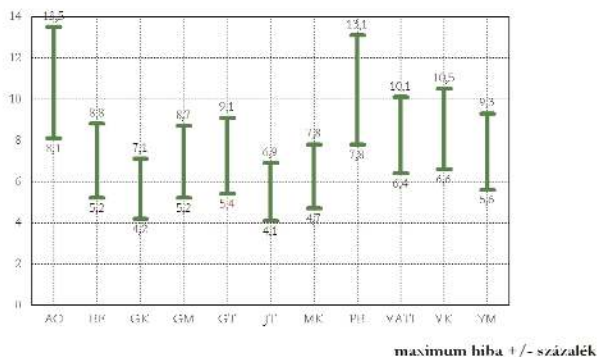

A válaszmegtagadásokból fakadó kis mértékű torzulásokat (a nem és az évfolyam vonatkozásában volt szignifikáns eltérés a populáció és az elért minta között) többszemponútú matematikai súlyozás segítségével korrigáltuk. A beszámolóban közölt adatok karonként, végzés éve, nem, képzési szint, finanszírozási forma és tagozat szerint reprezentálják a Szent István Egyetemen 2007-2009 között végzett

hallgatókat. A kérdőívből kinyerhető empirikus adatokat kódolás után számítógépen rögzítettük és ellenőriztük. Az adatelemzést SPSS programmal végeztük.

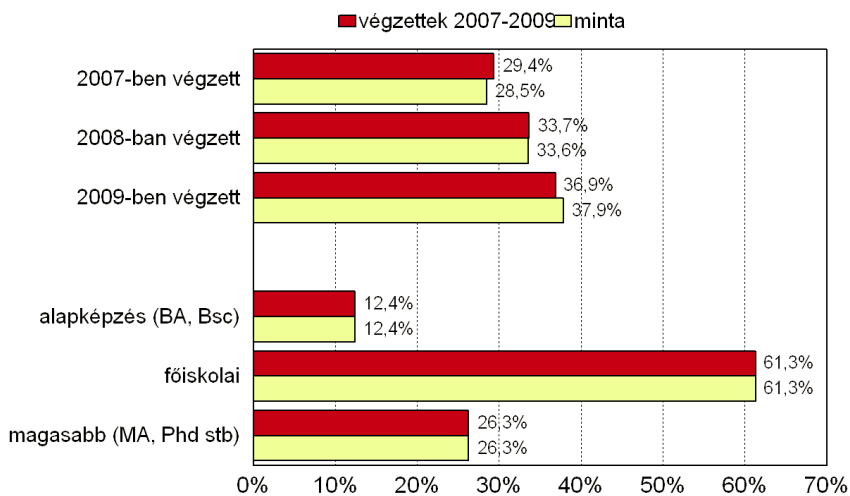
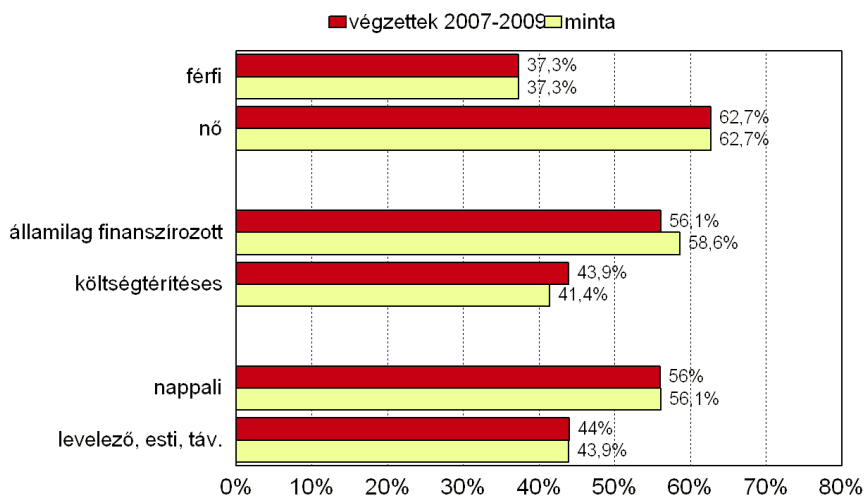
A mintavételi hiba jelen kutatás esetén a teljes mintára számítva maximum $\pm 2-3$ százalék, az egyes karokra számított mintavételi hiba ettől eltérő az eltérő esetszámok miatt és az alábbiak szerint alakul (2. ábra).

2. ábra Az egyes karok mintavételi hibája

Reprezentativitás

3. ábra Minta illeszkedése [reprezentativitás] a főbb demográfiai változók mentén

3.

ECHO Innovációs Műhely: 2011. tavaszi on-line felmérés

Módszertan

A Szent István Egyetem on-line kutatást végzett az Egyetem karain, 2008-ban és 2010-ben végzett és az összes aktív hallgató körében. A végzett hallgatók esetében 2011. április 15. és július 15. között, az aktív hallgatók esetében 2011. április 1. és június 15. között.

A kutatás során első lépésben a hallgatók alapadatbázisát kellett tisztítani, korrigálni.

A végzett hallgatók felmérése

A korrigált adatsor összesen 4862 fő adatait tartalmazta, az alábbi kari bontásban (1. táblázat).

1. táblázat A 2008-ban és -2010-ben végzett hallgatók száma és aránya kari bontásban

Kar	Végzett hallgatók száma 2008 és 2010	Aránya (összesen 2008/2010-re)
AB Alkalmazott Bölcsészeti Kar	450	9,3%
AO Állatorvos-tudományi Kar	194	4,0%
EF Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	215	4,4%
GT Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	1243	25,6%
GK Gazdasági Kar	643	13,2%
GM Gépészmérnöki Kar	239	4,9%
MK Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	930	19,1%
PK Pedagógiai Kar	329	6,8%
VK Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	166	3,4%
YM Ybl Miklós Építéstudományi Kar	453	9,3%
SZIE összesen	4862	100

Echo Innovációs Műhely, Székesfehérvár, www.echosurvey.hu, info@echosurvey.hu

A hallgatókat a Neptun adatbázisban szereplő email címen értük el. Első körben egy értesítő levelet küldtünk, majd az on-line kérdőívhez a linket kapták meg a hallgatók. Két alkalommal megismételtük az üzenetet. A rossz email címmel rendelkező (visszapattanó emailés) hallgatóknak postán küldtük ki a fel-

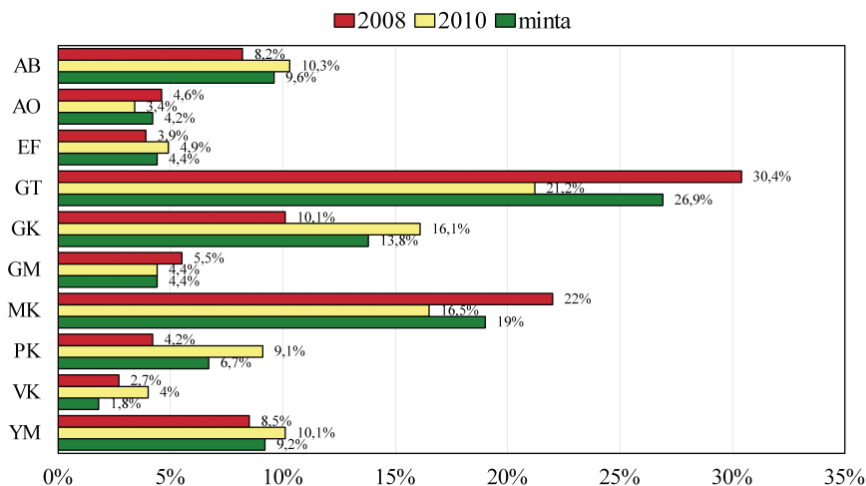
hívást a kérdőív kitöltésére és az on-line kérdőívhez a linket.

Több mint 700 interjú készült el, ebből adatminőségi szempontokból 12 interjút az editálás során töröltünk a végső adatbázisból, így mindösszesen 701 sikeres és validált kérdőíven történt az adatelemzés (2. táblázat).

2. táblázat A végzett hallgatók válaszadási hajlandósága karonként

Kar	Minta száma	Elért hallgatók aránya
AB Alkalmazott Bölcsészeti Kar	70	15,6%
AO Állatorvos-tudományi Kar	27	13,9%
EF Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	36	16,7%
GT Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	190	15,3%
GK Gazdasági Kar	113	17,6%
GM Gépészmérnöki Kar	44	18,4%
MK Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	97	10,4%
PK Pedagógiai Kar	34	10,3%
VK Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	10	6,0%
YM Ybl Miklós Építéstudományi Kar	80	17,7%
SZIE összesen	701	14,4%

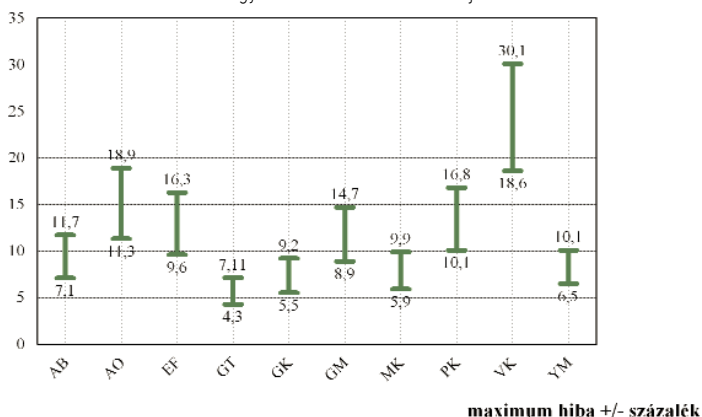
1. ábra Az egyes karokon végzettek megoszlása az alapsokaságbán és a mintában (2008 és 2010)

A válaszmegtágadásokból fakadó kismértékű torzulásokat többszem-pontú matematikai súlyozás segítségével korrigáltuk. A beszámolóban közölt adatok kar, végzés éve, nem, képzési szint, finanszírozási forma és tagozat szerint reprezentálják a Szent István Egyetemen 2008-ban és 2010-ben végzett hallgatókat. A kérdőív

kinyerhető empirikus adatokat az automatikus rögzítés után ellenőriztük. Az adatelemzést SPSS programmal végeztük. A mintavételi hiba jelen kutatás esetén a teljes mintára számítva maximum $\pm 2-4$ százalék, az egyes karokra számított mintavételi hiba ettől eltérő az eltérő esetszámok miatt és az alábbiak szerint alakul (2. ábra)

2. ábra Az egyes karok mintavételi hibája

Az aktív hallgatók felmérése

A kutatás során első lépésben az egyetemen 2011-ben a tavaszi szemeszterben aktív hallgatók adatbázi-

sát kellett tisztítani, korrigálni, az így kapott korrigált adatsor 12125 fő adatait tartalmazta, a 3. táblázat szerinti kari bontásban.

3. táblázat Az aktív hallgatók száma és aránya karonként

Kar	Aktív hallgatók száma	Aránya
AB Alkalmazott Bölcsészeti Kar	819	6,8%
AO Állatorvos-tudományi Kar	508	4,2%
EF Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	545	4,5%
GT Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	3895	32,1%
GK Gazdasági Kar	894	7,4%
GM Gépészmérnöki Kar	1085	8,9%
MK Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	1974	16,3%
PK Pedagógiai Kar	439	3,6%
VK Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	339	2,8%
YM Ybl Miklós Építéstudományi Kar	2041	16,8%
SZIE összesen	12125	100

A hallgatókat a Neptun rendszeren keresztül Neptun üzenettel és a Neptun adatbázisban szereplő email címen értük el. Első körben egy értesítő levelet küldtünk, majd az on-line kérdőívhez a linket kapták meg a hallgatók. Két alkalommal megismételtük

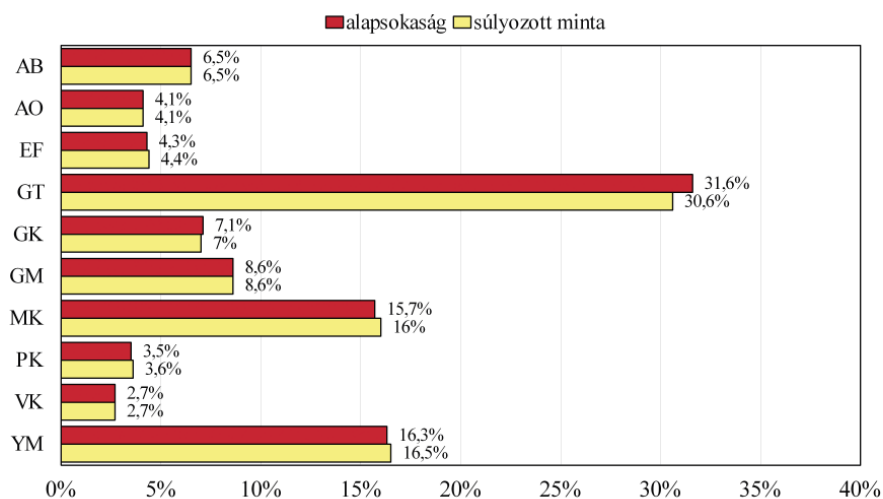
az üzenetet.

Közel 2830 interjú készült el, ebből adatminőségi szempontokból néhányat az editálás során töröltünk a végső adatbázisból, így mindösszesen 2809 sikeres és validált kérdőívben történt az adatelemzés (4. táblázat és 3. ábra).

4. táblázat Az aktív hallgatók választadási hajlandósága karonként

Kar	Minta száma	Elért hallgatók aránya
AB Alkalmazott Bölcsészeti Kar	162	19,8%
AO Állatorvos-tudományi Kar	201	39,6%
EF Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	199	36,5%
GT Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	756	19,4%
GK Gazdasági Kar	252	28,2%
GM Gépészmérnöki Kar	194	17,9%
MK Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	430	21,8%
PK Pedagógiai Kar	99	22,6%
VK Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	62	18,3%
YM Ybl Miklós Építéstudományi Kar	454	22,2%
SZIE összesen	2809	23,2%

3. ábra Az aktív hallgatók karok szerinti és mintabeli megoszlása

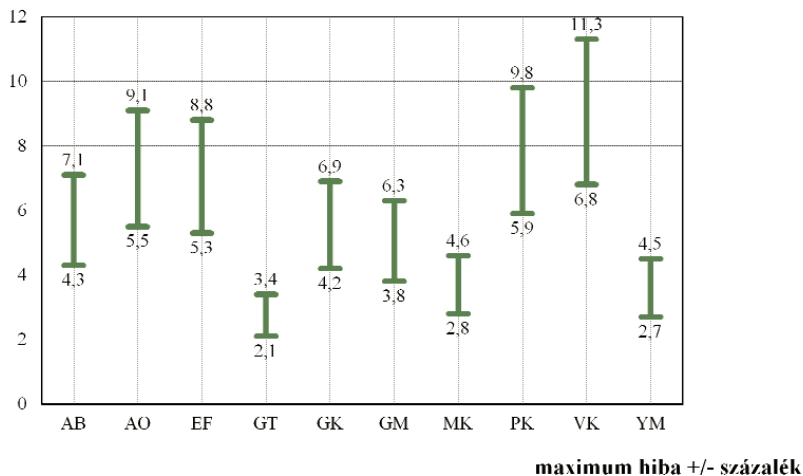

A válaszmegtagadásokból fakadó kismértékű torzulásokat többszemponútú matematikai súlyozás segítségével korrigáltuk. A beszámolóban közölt adatok kar, nem, képzési szint, finanszírozási forma és tagozat szerint reprezentálják a Szent István Egyetemen 2011-ben aktív hallgatókat. A kérdőívből ki nyerhető empirikus adatokat az

automatikus rögzítés után ellenőriztük. Az adatok feldolgozását az SPSS programcsomag segítségével végeztük.

A mintavételi hiba jelen kutatás esetén a teljes mintára számítva maximum $\pm 1-2$ százalék, az egyes karokra számított mintavételi hiba ettől eltérő az eltérő esetszámok miatt és az alábbiak szerint alakul (4. ábra).

4. ábra Az egyes karok mintavételi hibája

1.

Bodnár Gábor:

Egyetemhez való kötődés - városhoz való kötődés. A város és vidék kapcsolata Békés megyében a felsőoktatás tükrében

Abstract

I analyze Békés county related data of Szent István University's Fresh Graduate Tracking System (DPR) at the Faculty of Economics. I identify the characteristics of the relationship between city and its rural surroundings, looking for evidence of how much Békéscsaba and the Faculty can be regarded as intellectual centre.

I perused relevant literature and utilised Tracking System indicators to be able to present the topic in its depth and complexity, creating a detailed description.

Key words: DPR, Békés county, higher education, urban-rural relations

Bevezetés

A vidék egyfajta sajátos települési, gazdasági és társadalmi környezettel bír, a városiastól jellegzetesen eltérő tér, így annak a városhoz való viszonya

is speciális. Ha vidék és város kapcsolatáról beszélünk, az is világos, hogy a vidéki térségek kutatása és fejlesztésük kidolgozása nem új jelenség a regionális tudományokban (Csatári 2000).

Bodnár Gábor, tanársegéd, Szent István Egyetem Gazdasági Kar,
bodnar.gabor@gk.szie.hu

Persze az elemzésekben mindenképp helyet kell kapnia az embernek, ha a regionális differenciálódás döntően kvantitatív módszerekkel történő mérési folyamatait rurális kontextusba helyezzük. Ha az urbánus és rurális térségeket társadalmi szempontból vizsgáljuk, az emberi erőforrások területi differenciálódása ma is igen jól megfigyelhető (Obádovics 2004). Ezen a különbségen túl még számos olyan hátrány van, amely a „vidékeket” sújtja. Nem véletlen, a fejlett térségekben az urbanizáció dinamikus szakaszai után az utóbbi évtizedekben a vidék felé egyre nagyobb figyelem fordult (Csatári 2000).

A rurális tér más tulajdonságokkal rendelkezik a fejlett és másmilyenekkel a kevésbé fejlett, vagy fejletlen térségekben. A mai Magyarország – benne a Dél-Alföld – és a vidék kapcsolatát illetően megállapítható, hogy a fejlett nyugat-európai országokkal, illetve régiókkal összevetve a mezőgazdaság még mindig domináns ágazat. Ezen túl a rurális térségekben a munkanélküliség általánosságban minden korcsoportban magasnak mondható, bár mértéke némileg különböző. Ráadásul az átlagos iskolai

végzettség is alacsony. Ezen túl jellemző rájuk, hogy változó mértékben, de csökkenő és elöregedő a népesség. A Dél-Alföld esetében ez a népességcsökkenés már régebb óta elkezdődött, mint országosan és az évezredforduló óta dinamikus a csökkenés (Balcsók 2009). Ráadásul az egyes területek összetétele közel áll az erodálódó népesség fogalmához, vagyis, hogy a fogyás gyors és visszafordíthatatlan (L. Rédei 2001).

Így érdekes megfigyelni a városhoz való kötődést, illetve annak kapcsolatrendszerét a Dél-Alföld egy olyan megyéjében, amely mind gazdaságilag, mind társadalmilag számos negatív ténnyel és folyamattal kénytelen szembesülni. Egyrészt a gazdasági fejlettség térbeli összehasonlítására legáltalánosabban használt mutató, az egy főre jutó GDP Békés megyében a hazai átlag 58%-a, míg az európai közösség átlagának csupán 38%-a. Másrészt a megye 1999-es, 400 ezer fő feletti lakossága mára 370 ezer fő alá csökkent, ami arányait tekintve országos összevetésben is igen negatív folyamatokat tükröz.

Viszont ha a felsőoktatás, vagyis a szellemi tőke fontosságáról beszélünk, mindenképp meg kell említeni

Richard Florida kreativitással kapcsolatos elméletét. Florida (2002) szakít azzal a konvencionális elképzeléssel, hogy a globális verseny az áruért, szolgáltatásokért vagy a tőkéért folya. Szerinte ez a verseny az emberért, a szellemi tőkéért zajlik. Vagyis nem azok a régiók (országok) lesznek a fő centrumok, ahol költség-hatékony gyártás és teljes körű előállítás jellemző (mint Kína vagy India), hanem azok, ahol a kreatív tudás koncentrálódik.

Rittgasszer és Kovács (2010) azt is leírja, hogy manapság a humán tőke minősége és a gazdasági fejlődés szoros kapcsolatban áll egymással. A képzett munkaerőn kívül persze számos tényezőnek szerepe van egy térség gazdasági teljesítményében, de napjainkra a tudás, az emberi kreativitás és az információk feldolgozásának képessége a fejlődés kulcstényezői közé emelkedett.

Ez abból is adódik, hogy az innovációk jelenléte a térségek versenyképességét alapvetően meghatározza, és folyamatos innováció szükséges a versenyelőnyök eléréséhez (Lengyel I. 2000).

Ezt a fajta felértékelődést támasztja alá Ságvári és Dessewffy

(2006) véleménye is, miszerint a kreatív kor lényege, hogy egyre inkább egy olyan világban élünk, ahol a fejlődés mozgatórugójává és annak legmeghatározóbb tényezőjévé a tudás, az információ feldolgozásának képessége és az emberi kreativitás válik. A kreatív gazdaságon belül vezető szerepet betöltő kulturális iparágak mára egyértelműen bekerültek a gazdaság fősodrába. Ma már nem arról van szó, hogy ezek csak mellékszerepet töltenének be a „mainstream” gazdaság mellett, amely valódi, hasznos és kézzelfogható termékeket állít elő.

Ráadásul, ahogy Nagy és Timár (2005) kifejti, az elmúlt két évtizedben felértékelődött a tudás és az információ szerepe a vállalkozások sikeres működtetésében – piaci kapcsolataik alakításában, termék-, technológiai és szervezeti innovációk megvalósításában, a változó szabályozási környezethez történő adaptációjukban. Békéscsaba és térsége vállalkozásainak helyzete alapvetően átalakult Magyarország uniós csatlakozásával: a nemzetközi piac szereplőivé váltak – sürgetővé vált az alkalmazkodás kényszere az erősödő verseny (a külföldi versenytársak), illet-

ve a jogi-szabályozási környezet átalakulása (ideértve a pályázati rendszert is) miatt. A helyi vállalkozások teljesítményének mutatói szerint az alkalmazkodási folyamat csupán a helyi vállalkozások töredékénél indult el, s ennek okai között szerepel az információhiány, a piaci (vállalkozási) és egyéb (pl. nyelvi, esetenként szakmai) ismeretek elégtelensége, az információs technológiák adaptációjának lassúsága, s az ezekben gyökerező csekély újítás/megújulási hajlandóság. Vagyis számos olyan dolog, amelyek többek között az oktatásig nyúlnak vissza.

Az egyetemekkel és kutatóintézetekkel kapcsolatosan látható, hogy azokra egyre komolyabb szerep hárul, hogy tudás, mint erőforrás hasznosításával elősegítsék a gazdaság dinamizmusát (Lengyel B. 2005). A kutatói hálózatokkal kapcsolatban Varga és Parag (2009) leírja, hogy azok nem csak a tudományos aktivitást erősítik, hanem az egyetemekről az ipar felé áramló tudástranszfert és annak intenzitását, illetve minőségét is szolgálják. Vagyis a tudásteremtő szerepkör – az egyetemek és kutatóintézetek – egyértelműen felértékelődött, ahogy a

tudás és technológia egyre fontosabbá vált (Brouwers et al 2009).

Persze Békéscsaba európai léptékben nem nevezhető központi városnak, vagy tudásteremtő térségnek, de a saját mikrokörnyezetében igen fontos és központi szerepet tölt be. Már csak azért is, mert Békés megye kistérségei, a Békéscsabát körülvevő terület egységek döntően rurális jelleggel bírnak. Munkám mélyfúrás jellegét az adja, hogy a téma szakirodalmára támaszkodva, az adatok felhasználása és leíró jellegű elemzése mellett egészen települési mélységig is elemezni kívánom a rendelkezésre álló információkat.

A magyar vidékkel és vidékies térségekkel kapcsolatosan többször megállapításra került már, hogy a tájszerető mentalitáson és identitáson túl nincs egyéb tényező, amely pozitív társadalmi hatást tudna kiváltani (Baranyi 2004). Ezért is bizonyulhat hasznosnak a megfigyelés, hogy milyen összefüggések állnak fenn az általában „szegénynek” elkönyvelt békési vidék és Békéscsaba városiasodott térsége között a felsőoktatási-tudományos interakciók vonatkozásában.

Módszertan

Munkámban a Szent István Egyetem Diplomás Pályakövető Rendszer felméréseiből a Békés megyére vonatkozó adatokat dolgoztam fel. Ezen belül is a 2010-es és 2011-es tavaszi felmérés adatait használtam. Az így kapott eredményeket pedig az Euro-Office 2010 nevű szoftver térképes diagram alkalmazásának segítségével szemléltettem.

Eredmények

A következőkben a Diplomás Pályakövető Rendszer felméréséből levonható eredményeket és következtetéseket ismertetem. Előbb a Gazdasági Kar hallgatóinak területi elhelyezkedését, majd a gazdasági vonatkozású adatokat és a Karhoz, illetve Békéscsabához való kötődést elemzem.

A Gazdasági Kar hallgatóinak lakhely szerinti vizsgálata

A Szent István Egyetem békéscsabai karának a térségben betöltött fontos szerepe vitathatatlan. Ha a Kar „beiskolázási” területeit vizsgáljuk, Békés megye teljes lefedésén túl, az egyértelműen túlnyúlik a megyei határokon. A DPR adatok

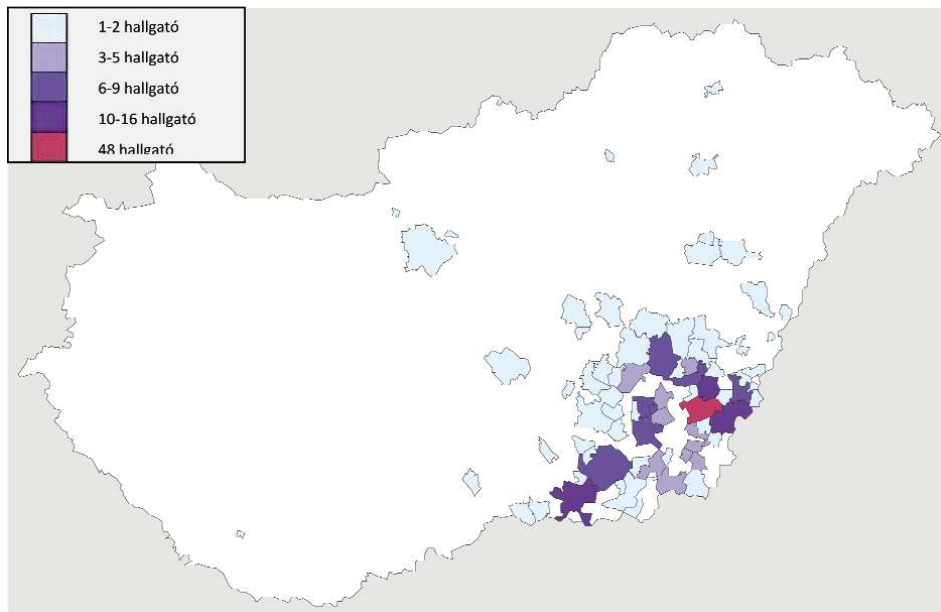
közül a 2011-es felmérés tavaszi, aktív hallgatókra vonatkozó, 14 éves kori lakhely alapján ez jól látszik (1. ábra). Ezen felmérés alapján a GK 236 hallgatójának azonosítható a lakhelye, vagyis a Kar méreteit figyelembe véve jelentős elemszámú mintáról beszélhetünk.

A Békés megyei hallgatókon túl a Kar számos hallgatót vonz a környező megyékből is. Mint az látható, főleg Csongrád megyéből sokan jönnek a Karra tanulni. Csongrád vonatkozásában érdemes kiemelni, hogy annak két megyei jogú városából is jelentős mértékben érkeznek Békéscsabára, a felsőoktatásba a diákok. Ugyanez nem mondható el Debrecen és Szolnok esetében, de tény, hogy számos Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyei hallgatót is sikerül a Karnak megszólítania.

Továbbá, ha nehéz is homogén területegységként leírni, de megállapítható, hogy Kelet-Magyarország további megyéiből is érkeznek kisebb létszámmal, alkalomszerűen hallgatók, mint az 1. ábra szemlélteti, olykor igen messziről is.

A vizsgált 236 hallgató közül békéscsabai, tehát helyinek tekinthető majdnem félszáz hallgató.

1. ábra A Gazdasági Kar hallgatói vonzaskörzete településekre lebontva*

Forrás: DPR adatok, 2011 tavasz, aktív hallgatók

Békés megyei vonatkozásban, városok tekintetében, Gyula és Békés nevezhető fő bázisnak. Mindkét településről jelentősebb számú hallgató érkezik. Jelen felmérés szerint is több mint harminc, de az előbbi megállapítások általánosságban is elmondhatók. Továbbá látható a megyében a kistelepülések kötődése a megyeszékhelyhez. Több törpe- és aprófalú is ad hallgatót a Karnak.

Békéscsabához való kötődés és a város gazdasági szerepe a felmérés adatai alapján

A Kar vonzaskörzete a 2010 tavaszi, végzett hallgatók körében történt felmérés alapján is vizsgálható, de az előzőekben kiértékelt felmérésnél kisebb elemszáma miatt alkalmasabb a gazdasági folyamatok elemzésére. Egészen pontosan arra, hogy a felsőoktatásba való bekerülés előtti és végzés

* Békéscsaba kimagasló értéke miatt az első négy kategória fedi le a békési megyeszékhelyen kívüli összes települést, míg az ötödik kategória Békéscsaba pontos értékét jelzi.

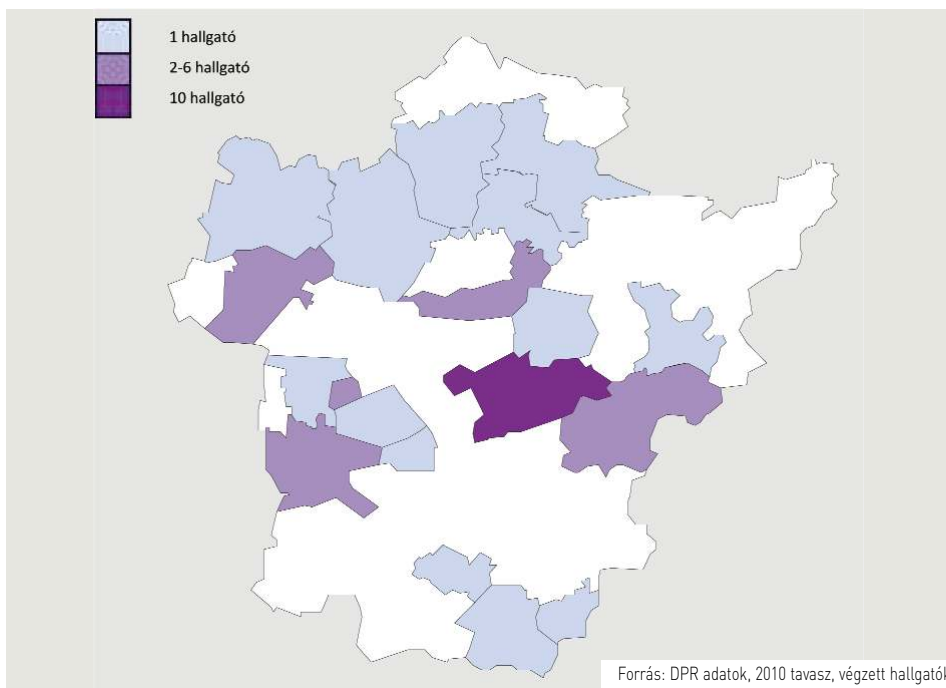
utáni lakhely szemléltetésén keresztül rávilágítson a belső migrációra.

A végzett hallgatók körében elvégzett felmérés adataiból kiolvasható, hogy a megkérdezettek mely településen éltek 14 éves korukban és hol élnek jelenleg. Bár a minta nem túl nagy a Gazdasági Karra vonatkozóan – 79-en feleltek a 14 éves kori lakhelyre vonatkozóan, 77-en pedig a jelenlegi lakhelyet illetően –, mégis számos valós folyamat jól tükröződik a mintából.

Akár külön elemzést is megérne a külföldre vagy a fővárosba vándorlás elemzése, munkám tárgyát Békés megye képezi, így jelen dolgozatban csak erre a szűkebb környezetre koncentrálok.

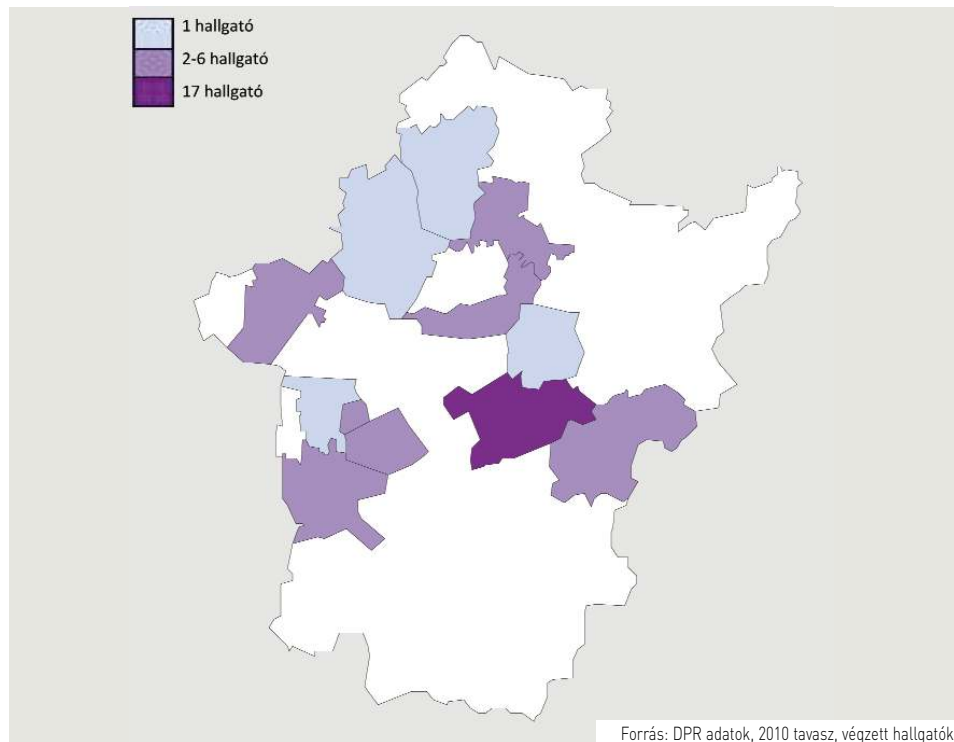
A 14 éves korra vonatkozó lakhely esetében az előző részben leírtak ismételhetők meg. A felmérés ezen részét, Békés megyére vonatkozóan a 2. ábra szemlélteti. Bár az elemszám-ból adódóan az 1. ábrával összevetve ez kevésbé nevezhető részletesnek, azért

2. ábra A Gazdasági Kar végzett, Békés megyei hallgatóinak lakhelye 14 éves korukban*

* Békéscsaba kimagasló értéke miatt az első két kategória fedi le a békési megyeszékhelyen kívüli összes települést, míg a harmadik kategória Békéscsaba pontos értékét jelzi.

3. ábra A Gazdasági Kar végzett, Békés megyei hallgatóinak jelenlegi lakhelye*

a nagyobb települések tekintetében látható, hogy a Gazdasági Kar vonzáskörzete minden nagyobb városra kiterjed a megyében.

A nem túl részletes 2. ábra akkor nyer igazán értelmet, ha azt összehasonlítjuk a 3. ábrával, amelyen ugyanaz a felmérés látható, de már a végzett hallgatók jelenlegi lakhelye szerint. Ezen az ábrán egyértelmű-

en tükröződik, hogy a vidékies jellegű kisebb városokból a nagyobbakba és döntően Békéscsabára költöznek a végzett hallgatók. Feltűnő a 3. ábrán, hogy Dél-Békés szinte „elnéptelenedik”, vagyis a felmérésben résztvevő volt hallgatók mind-egyike elköltözött a megyének ennek a részéről. De hasonlóan kiüresedett Békés északkeleti része is.

* Békéscsaba kimagasló értéke miatt az első két kategória fedi le a békési megyeszékhelyen kívüli összes települést, míg a harmadik kategória Békéscsaba pontos értékét jelzi.

Vagyis e két ábra kitűnően szemlélteti a megyében általánosan is végbemenő folyamatokat, illetve Békéscsaba és a vidék viszonyrendszerét.

Ha a város és vidék kapcsolatát, illetve Békéscsabának a megyében betöltött központi szerepét vizsgáljuk, akkor mindenképp érdemes ele-

mezni a végzett hallgatók lakóhelyének, illetve azok településtípusának a változását. A felmérésből kiolvasható, hogy a 2010 tavaszán már végzett hallgatók körében a 14 éves korilakhelyhez képest miként változott meg a felmérés időpontjában lakóhelyül szolgáló település típusa (1. táblázat).

1. táblázat A Gazdasági Karon végzett hallgatók lakóhelyének településtípusa és annak változása

	Lakóhely típusa	
	14 éves korban	jelenleg
Főváros	4	5
Vidéki megyeszékhely vagy megyei jogú város	23	33
Egyéb város	37	35
Község	20	9
Külföld	0	2
Összesen	84	

Forrás: DPR adatok, 2010 tavasz, végzett hallgatók

Élve a talán kissé túlzó leegyszerűsítéssel, vagyis a második és negyedik kategóriát – vidéki megyeszékhely vagy megyei jogú város, illetve község – városként és vidékként értelmezve, jól látható, hogy a már munkát kereső, illetve munkát vállaló végzett hallgatók arányaiban igen nagy mértékben a megyeszékhely(ek)re költöznek, elhagyván eredeti, vidékies lakókörnyezetüket. A felmérés ide kapcsoló-

dó egyéb kérdéseiből látható, hogy ezek a megyeszékhelyek Békéscsaba mellett döntően Szeged és Szolnok, illetve Debrecen. Vagyis a táblázat igen szemléletes példája magyar kis-településeken, községekben való nehéz boldogulásnak. E két, a szerző által leginkább lényegesnek vélt lakóhely típuson túl látható, hogy ha számszerűen minimálisan is, de a végzés után nőtt azon egykori hallga-

tóknak a száma, akik a fővárosban vagy külföldön telepedtek le.

A végzett hallgatók jelenlegi munkahelyének tekintetében elmondható, hogy – természetesen a vizsgálatba bevont hallgatók esetében – több mint negyven százalékuk talált munkát Békéscsabán vagy annak

közvetlen közelében. Értelemszerű, hogy ha ellentétes szemszögből vizsgáljuk a kérdést, akkor közel hatvan százalékuk nem talált a képzési helyen vagy annak közelében munkát, így vagy ingáznia kell, vagy pedig el kellett hagynia Békéscsabát (2. táblázat).

2. táblázat A jelenlegi munkahely és a Gazdasági Kar elhelyezkedésének kapcsolata

Az Ön jelenlegi/utolsó munkahelye ugyanazon a településen van, mint ahol egyetemre/főiskolára járt?				
Igen, ugyanazon a településen	Nem, de közel, a közvetlen vonzáskörzetében	Nem, máshol	Nem, munkavégzésemnek nincs állandó helyszíne	Összesen
19	9	39	1	68

Forrás: DPR adatok, 2010 tavasz, végzett hallgatók

Ha a megye városi-vidéki viszonyrendszerét elemezzük, érdemes megvizsgálni a fennálló jövedelmi különbségeket. A 2011-es, aktív hallgatók körében elvégzett tavaszi felmérésnek a család anyagi helyzetére vonatkozó kérdése alapján nem rajzolódik ki egyértelmű

különbség Békéscsaba és a környezete között. Nem beszélhetünk gazdag városról és szegény vidékről. Az adatok feldolgozása során három kategóriát alakítottam ki Békés megyére vonatkozóan: Békéscsaba, egyéb békési „nagyvárosok” és a többi település (3. táblázat).

3. táblázat A békés megyei hallgatók családi helyzete 14 éves korukban, saját megítélés alapján

	Átlagosnál sokkal jobb	Átlagosnál valamivel jobb	Nagyjából átlagos	Átlagosnál valamivel rosszabb	Átlagosnál sokkal rosszabb	Össz.
Békéscsaba	1	6	26	12	3	48
Egyéb békési „nagyváros” (Gyula, Orosháza, Békés)	1	12	22	3	1	39
Egyéb Békés megyei település	4	17	53	10	4	88
Össz.	6	35	101	25	8	175

Forrás: DPR adatok, 2011 tavasz, aktív hallgatók

Mindhárom kategóriát illetően elmondható, hogy a legtöbb hallgató átlagosnak minősítette a család anyagi helyzetét. Mindegyik kategóriában több mint a válaszadók fele ezt a lehetőséget jelölte kérdőívén. Nagy „kilengések” nem tapasztalhatók, mindhárom kategória esetében kevesen jelölték a sokkal jobb, vagy sokkal rosszabb lehetőséget. Ami érdekes, hogy a vidékiesnek minősíthető, egyéb Békés megyei települések kategóriában van számszerűleg és arányaiban is a legtöbb átlagosnál sokkal jobb helyzetben lévő család. Továbbá a jövedelmi szint következő kategóriája esetén is, vagyis az átlagosnál valamivel jobb helyzetű választ adók között is ugyanígy a békéscsabai családok vannak legkevesebben.

Az előbbiekkal kapcsolatos, illetve azokból is következik, hogy az átlagosnál rosszabb helyzetű családok pedig legtöbben a megyeszékhelyen találhatók. Pozitívként az emelhető ki talán, hogy a legalacsonyabb jövedelmi szintet kifejező kategóriát a békéscsabai diákok közül is csak hárman, összességében pedig csak nyolcan adták meg válaszként.

Már hallgatóként is felmerülhet, de a végzés után mindenképp aktuális kérdés a letelepedés, az, hogy ez a munkavállalás szempontjából fontos lépés mely városban történjen. A képzési helyen való letelepedés vizsgálatkor, a békéscsabai Kar vonatkozásában eltérések tapasztalhatók az aktív és a már végzett hallgatók körében (4. táblázat).

4. táblázat A Gazdasági Kar hallgatóinak letelepedési szándékai

A tanulmányai befejezése után itt szeretne letelepedni/itt telepedett le a városban?			
	Aktív hallgatók	Végzett hallgatók	Össz.
Igen	55	28	83
Nem	81	54	135
Össz.	136	82	218

Forrás: DPR adatok, 2010 tavasz, aktív és végzett hallgatók

Egyértelműen elkülöníthető az aktív hallgatók válasza, amely inkább szándékként értelmezhető, valamint a végzett hallgatók tényleges cselekedete, hogy itt telepednek le rövidebb, vagy akár hosszabb ideig is.

Az eltérő számú válaszokból adódóan a válaszok arányára érdemes figyelni, amelyekből az látszik, hogy az aktív hallgatók között jóval többen terveznek helyben maradni, mint ahányan a végzett hallgatók közül ténylegesen Békéscsabán telepedtek

le. Ez minden bizonnyal összefügg a „gondtalan” diákevek és a tényleges munkavállalás közötti különbségekkel. E mellett az is látható, hogy az aktívak és a végzettek között is azok vannak többségben, akik nem helyben szeretnének letelepedni, az előzőekből adódóan persze ennek mértéke eltérő.

Szintén a helyben való maradással kapcsolatos, de annak egy magasabb szintű elköteleződése is kiolvasható a felmérésekből (5. táblázat).

5. táblázat A Gazdasági Kar hallgatóinak a képzési helyen való maradással kapcsolatos tervei

Hajlandó lenne akár más jellegű, kevesebb végzettséget igénylő állást is vállalni, csak hogy a városban maradjon?			
	Aktív hallgatók	Végzett hallgatók	Össz.
Igen	35	17	52
Nem	19	11	30
Össz.	54	28	82

Forrás: DPR adatok, 2010 tavasz, aktív és végzett hallgatók

A letelepedéssel kapcsolatos – 4. táblázatból kiolvasható – kérdésre igennel felelők közül az igazán elhivatottakat megkérdezve látható, hogy kik azok, akik szakmai és ebből következően anyagi áldozatot is hajlandók hozni azért, hogy a megyeszékhelyen maradjanak. Itt ugyanúgy az arányokat érdemes figyelni, amelyekből látható,

hogy ebben az esetben is az aktív hallgatók az eltökéltebbek. De hangsúlyozni kell, hogy ez itt ugyanúgy inkább szándékként dekódolható, mint az előző kérdésre adott válasz esetében. A végzett hallgatók esetében beszélhetünk meg is valósuló áldozathozatalról. Érdekes, hogy akik viszont helyben kívánnak maradni, azok esetében, tehát legyen szó

aktív, vagy már végzett hallgatókról, többségben vannak azok, akik hajlandók ezért kompromisszumokra is.

Összefoglalás

Tanulmányomban Békés megyét, azon belül is Békéscsabát és a Szent István Egyetem Gazdasági Karát vizsgáltam a városhoz és az egyetemi Karhoz való kötődés aspektusából. A munkában az Egyetem Diplomás Pályakövető Rendszer felméréseiből a vonatkozó adatokat dolgoztam fel.

A dolgozat első részében a témakör mérvadó szakirodalmának feldolgozása valósul meg, amely rész hozzájárul a szerző reményei szerint eredményes adatelemzéshez, ami a tanulmány második logikai részét képezi.

A Gazdasági Kar hallgatói vonzáskörzete kapcsán elmondható, hogy az lefedti egész Békés megyét és viszonylag kiterjedtnek nevezhető Csongrád megyében is, továbbá jelentős számú hallgató érkezik Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megyéből is. Jóval kisebb számban, de érkeznek diákok a Karra a keleti országrész más területeiről is.

A már végzett, békési hallgatók 14 éves kori és jelenlegi lakhelyét vizsgálva egyértelműen látható a városokba és a megyeszékhelyre való „áramlás”. De szé-

lesebb környezetben vizsgálva is megállapítható a végzett hallgatók vidékies településekről való elvándorlása a nagyobb városokba, megyeszékhelyekre.

A város vidék kapcsolatában nem rajzolódtak ki éles ellentétek, a vizsgálatba bevont hallgatók körében nem beszélhetünk gazdag város(ok)ról és szegény vidékekről.

Viszont az megállapítható, hogy az egykor vagy jelenleg is a Kar kötelékébe tartozó, Békéscsabán élni, illetve letelepedni szándékozók igen erős kötődéssel bírnak. Sokan akár szakmai áldozatot is képesek hozni azért, hogy Békéscsabán maradhassanak.

Irodalomjegyzék

- Balcsók I. (2009): Társadalmi jellemzők a Dél-Alföldön. In Nagy G. (szerk.): Dél-Alföld, Dialóg Campus, Pécs–Budapest.
- Baranyi B. (2004): Gondolatok a perifériaképződés történeti előzményeiről és következményeiről. *Tér és Társadalom*, 2, 1-21.
- Brouwers, J. – Duivenboden, H. – Thaens, M. (2009): The triple Helix Triangle: Stimulating ICT-driven Innovation at Regional Level. Annual Conference of EGPA, Malta 2-5 September 2009, St. Julian,

- Malta. www.egpa2009.com/documents/psg1/Brouwers.pdf.
- Csatári B. (2000): A vidéki sokszínűség és a magyar területfejlesztési kistérségek. In: Kovács T. (szerk.): Integrált vidékfejlesztés: V. Falukonferencia. MTA RKK, Pécs, 441-449.
- Florida, R. (2002): *The Rise of the Creative Class*. Basic Books, New York.
- Lengyel B. (2005): Triple Helix kapcsolatok a tudásmenedzsment szemszögéből. In Buzás N. (szerk.) *Tudásmenedzsment és tudásalapú gazdaságfejlesztés*. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei, JATEPress, Szeged, 293-311.
- Lengyel I. (2000): A regionális versenyképességről. *Közgazdasági Szemle*, 12, 962-987.
- L. Rédei M. (2001): *Demográfia*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Nagy E. – Timár J. (szerk.) (2005): *Békéscsaba megyei jogú város városfejlesztési koncepciója*. MTA RKK, Békéscsaba.
- Nemes Nagy József (2003): Gazdasági-társadalmi súlypontok és mozgásuk az ezredvégi Magyarországon. *Területi Statisztika*, 1, 3-14.
- Obádovics Cs. (2004): A vidéki munkanélküliség térségi eloszlásának elemzése. Doktori értekezés. Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Gödöllő.
- Rittgasszer I. – Kovács P. (2010): A kreatív kistérségek térbelisége Magyarországon. *Területi statisztika*, 2, 140-155.
- Ságvári B. – Dessewffy T. (2006): *A kreatív gazdaságról – Európa és Magyarország a kreatív korban*. DEMOS kiadvány, Budapest.
- Varga A. – Parag A. (2009): Egyetemi tudástranszfer és a nemzetközi kutatási hálózatok szerkezete. *Közgazdasági Szemle*, 4, 343-358.

2.

Ruff Tamás – Kulcsár László – Obádovics Csilla: A Szent István Egyetemen végzett hallgatók munkaerő-piaci helyzete, a diploma presztízse és jövedelmi viszonyok

Abstract

The study focuses on the opportunities of graduated students at Szent István University entering to the labour market, and to the evaluation of their job's social prestige and income positions. The study provides a detailed view about workplace situations of the graduated students. The core variables are: gender, faculty and major programs.

Keywords: labour market, workplace features, social prestige, income, satisfaction

Bevezetés

Szinte teljes a konszenzus a szakirodalomban az oktatás társadalom- és gazdaságfejlesztő szerepéről, annak meghatározó jelentőségéről. Könyvek

és tanulmányok sokasága tanúskodik erről az ókortól napjainkig minden társadalmi formációban. Híres emberek mondásai erősítik a közvéleményben ezt a szerepet, példaként állítva a fiatal

Ruff Tamás, kutató, ECHO Innovációs Műhely ruff.tamas@echosurvey.hu

Dr. *Kulcsár László*, Nyugat-magyarországi Egyetem BPK, egyetemi tanár
kulcsar.laszlo@bpk.nyime.hu

Dr. *Obádovics Csilla*, Szent István Egyetem, GTK, egyetemi docens
obadovics.csilla@gtk.szie.hu

korosztályok elé. „Scientiapotentia est” (Bacon), vagy a „kiművelt emberfők sokasága” (Széchenyi) szinte közhelyként emlegetett mondásainak a gyakorlatban történő érvényesülését a társadalmi tapasztalat azonban nem minden esetben támasztja alá. A piaczgazdasági viszonyok megerősödése számos olyan problémára is rávilágított, amelyek a magyar felsőoktatást elhagyó diákok helyzetét érintették. Egyrészt a torz módon átalakult magyar felsőoktatási rendszer versenyképességi problémákkal küzd már több évtizede, másrészt a szabályozás és a finanszírozás ellentmondani látszik a retorikában hangsúlyozott szlogeneknek. Harmadrészt a társadalomban még ma is irányadó feudális jellegű érvényesülési mechanizmusok gátolják a versenyhelyzetek kialakulását, a tudás és a szakértelem érvényesülését.

A szakirodalom jelzi a problémák egy részét, de kevesen lépnek túl a képzési programok és a piaci elvárások összhangjának jobb megteremtését célzó retorikán (Polónyi 2010, Csehné Papp 2008, Polónyi – Tímár 2001, Schranz 2007), mélyebb kulturális és társadalmi okokat kutatva.

Ebben a bonyolult és zűrzavaros helyzetben érthető, hogy a friss diplomások gyakran szembesülnek elhelyezkedési nehézségekkel, nem kellő anyagi és presztízs értékeléssel. A felsőoktatási expanzió munkaerőpiaci nehézségeket is okoz, ami viszont azt jelzi, hogy a gazdaság és a társadalom fejlettsége eltér/elmarad a felsőoktatás alapvetően mennyiségi mutatókkal mért fejlettségétől. Tanulmányunkban a Szent István Egyetem már végzett hallgatóinak véleménye, tapasztalatai alapján mutatjuk be ezt az ellentmondásokról koránt sem mentes helyzetet. A rendelkezésre álló adatok közül a 2011. tavaszi kutatás adatait dolgoztuk fel, amely kiterjedt a 2008-ban és 2010-ben végzett hallgatókra egyaránt.

Munkavállalás diplomával vagy diploma nélkül

Az abszolutorium megszerzésekor a tanulók 41 százaléka rendelkezett főállású munkaviszonnyal, 59 százaléknak nem volt ilyen. Ez az arány pontosan tükrözi a nappali és levelező tagozat szerinti megoszlását a diákoknak, nappali tagozaton tanult a hallgatók 58%-a és levelezős (esti vagy távoktatással együtt) a hallgatók 42%-a.

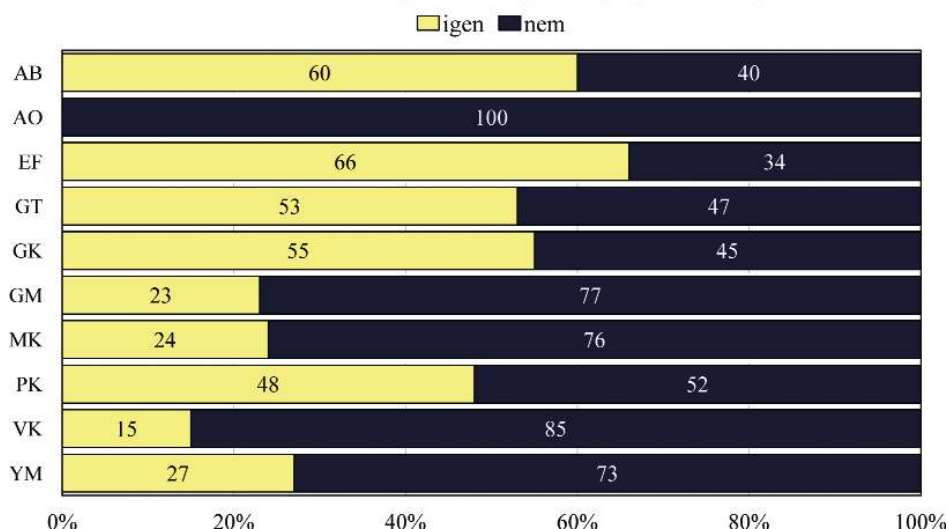
Bár ezek az arányok lényegében megegyeznek, de az 1. ábrából az is kitűnik, hogy nem kevesen vannak olyanok is, akik a nappali tagozaton tanultak, de volt munkaviszonyuk.

Főállású munkavissonnyal rendelkező hallgatók magas aránya főleg az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézetben, az Alkalmazott Bölcsészeti Karon, a Gazdasági Karon és a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon volt jellemző, kevésbé a Víz- és Környezetgazdálkodási Karon, a Gépészmérnöki Karon és a Mezőgazdaság- és Környezet-

tudományi Karon. Az állatorvosként végzett hallgatók egyikének sem volt munkahelye az abszolutórium megszerzésekor. Ennek oka kettős: egyrészt ezen a karon végzettek mindegyike diplomával a zsebében hagyta el az egyetemet, másrészt itt a legkevesebb a nappali tagozaton munkavégzés mellett tanulók aránya. A tagozat és a finanszírozási forma sem feleltethető meg teljesen egymásnak. Az államilag finanszírozott helyeken tanult diákok negyedének volt munkaviszonya az abszolutórium megszerzésekor.

1. ábra Az abszolutórium megszerzésekor főállással rendelkező hallgatók aránya karonként

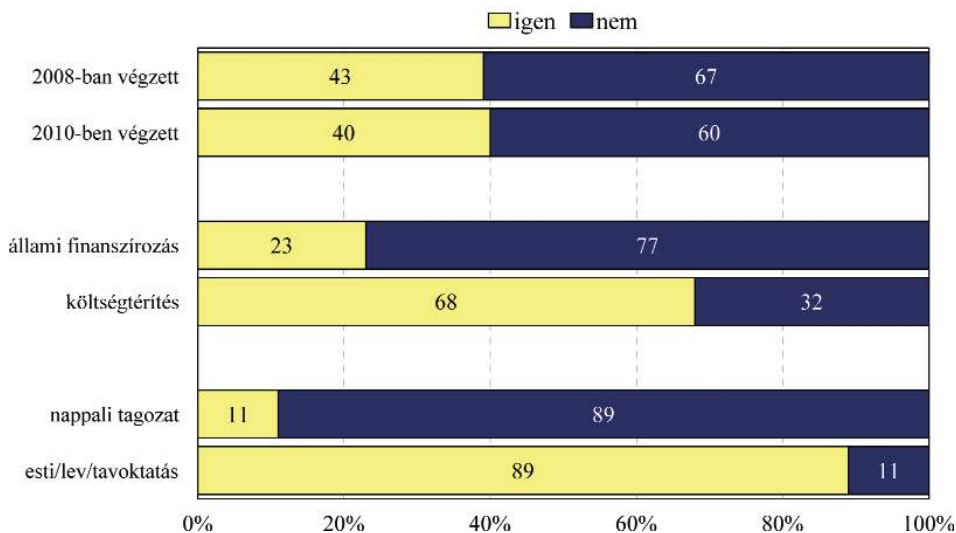
Az abszolutórium megszerzésekor rendelkezett Ön főállású munkavissonnyal (szolgálati jogvissonnyal)?

Az abszolutórium megszerzésekor munkaviszonnyal rendelkezők aránya nem módosult jelentősen 2008 és 2010 között (2. ábra).

2. ábra Az abszolutórium megszerzésekor főállással rendelkező hallgatók aránya (végzés éve, finanszírozási forma és tagozat szerinti bontásban)

Az abszolutórium megszerzésekor rendelkezett Ön főállású munkaviszonnyal (szolgálati jogviszonnyal)?

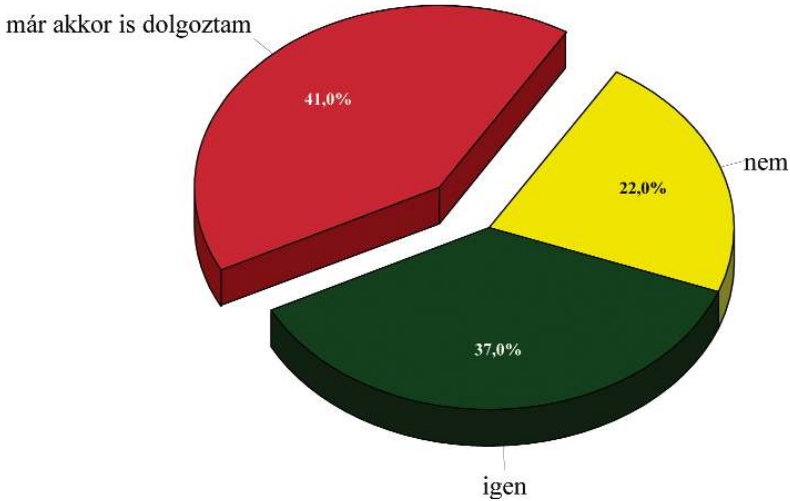

A hallgatók 41 százaléka már az abszolutórium megszerzésekor is dolgozott, 37 százalék lépett a munkaerőpiacra diploma nélkül úgy, hogy az abszolutóriumát már megvolt, 22 százalékuk pedig ugyan megvolt az abszolutóriumát, de nem akart munkát vállalni vagy nem tudott elhelyezkedni (3. ábra).

Legtöbben a Pedagógiai Kar és az Alkalmazott Bölcsészeti Kar volt hallgatói közül léptek ki diploma nélkül a munkaerőpiacra csak abszolutórium-

mal, 78 illetve 67 százalékuk tette ezt, az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet diákjainak fele, a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karon 42 százalékuknak, a Gépészmérnöki Karon 41 százalékuknak, a Víz- és Környezetgazdálkodási Karon 34 százalékuknak, a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon végzettek egynegyedének, a Gazdasági Karról 21 százalékuknak és az Ybl Miklós Építéstudományi Karon 17 százalékuknak sikerült mindez.

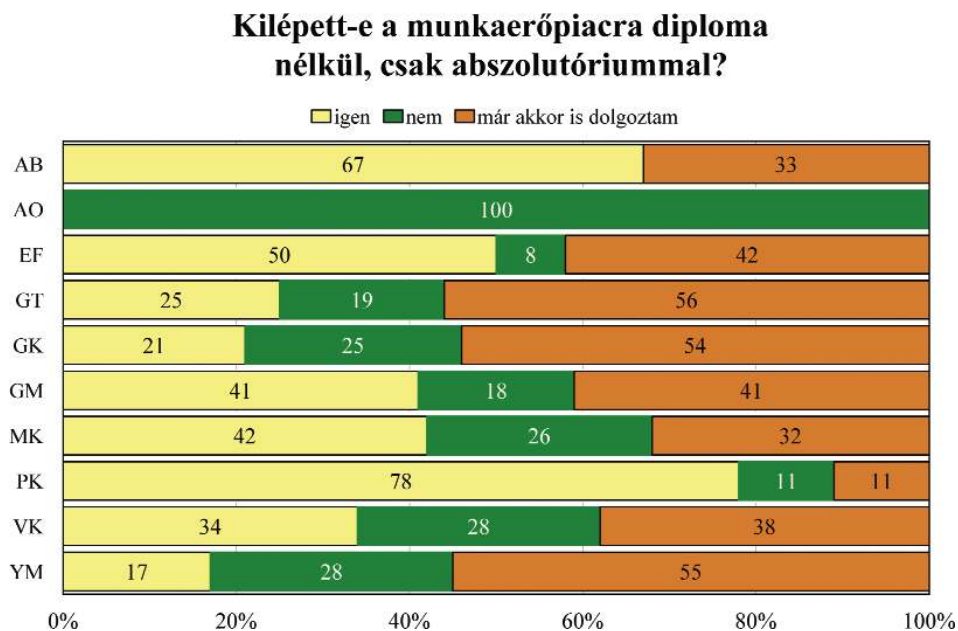
3. ábra Csak abszolutóriummal munkát vállalók aránya a Szent István Egyetemen
**Kilépett-e a munkaerőpiacra diploma nélkül,
 csak abszolutóriummal?**

Az Állatorvos-tudományi Kar hallgatói közül egy sem lépett ki a munkaerőpiacra diploma nélkül, a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar és az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatóinak 28-28 százaléka nem helyezkedett el ilyen feltételekkel, őket követik a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar diákjainak 26 százaléka és a Gazdasági Karon végzetek 25 százaléka. A Gazdaság- és

Társadalomtudományi Kar hallgatóinak 19 százaléka, az a Gépészmérnöki Karon 18 százalék és a Pedagógiai Karon 11 százalék nem dolgozott csak abszolutóriummal. Az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet esetében a legkisebb az ilyen diákok aránya, körülbelül 8 százalék azok aránya, akik nem léptek ki a munkaerőpiacra az abszolutórium megszerzése után (4. ábra).

4. ábra Csak abszolutóriummal munkát vállalók aránya karonként

A diploma nélkül munkaerőpiacra kilépett hallgatók arányaiban tehát vagy pedagógusok, bölcsészek, vagy egészségügyi területhez kötődőek. Mivel a diploma hiánya zömében a nyelvvizsga hiányát jelzi, valószínűsíthető, hogy a hallgatók felkészültsége, képességei itt a legalacsonyabb. Nyilván a társadalmi háttér is közrejátszik ebben. Az azonban látható, hogy a zömében a régióban (Szarvas, Gyula, Jászberény) elhelyezkedett hallgatók újratermelik és erősítik a térség hátrányos helyzetét.

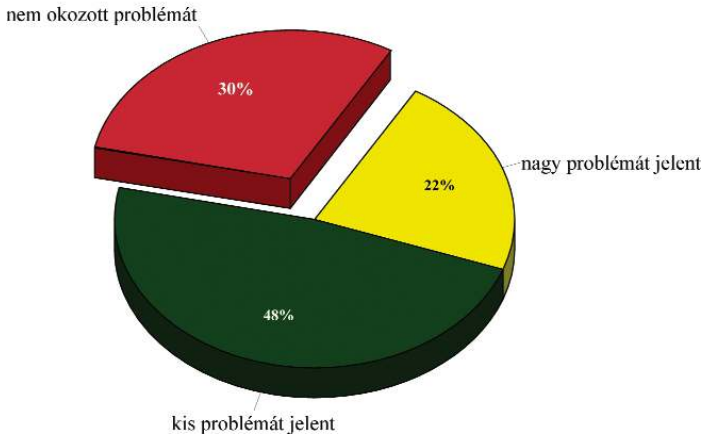
A munkaerőpiaci érvényesülésben a

hallgatók közel felének csak kisebb problémát jelentett illetve jelent a diploma hiánya, 30 százalékuknak nem okoz(ott) egyáltalán problémát ez, illetve 22 százalék küzd(ött) nagy problémákkal emiatt (5. ábra).

A diplomák között ezen kérdés mentén is láthatunk különbségeket, a gépészmérnöki diplomával rendelkezők többsége nem érzi úgy, hogy a diploma hiánya gondot okoz vagy okozott nekik a munkaerőpiaci érvényesülésben, ez inkább az egészségügyi, a pedagógiai, a mezőgazdasági, illetve a gazdasági és társadalomtudományi

5. ábra Diploma nélküli munkaerőpiaci érvényesülés nehézsége a megkérdezettek körében

Érzi/érezte-e a diploma hiányát a munkaerőpiaci érvényesülésben?

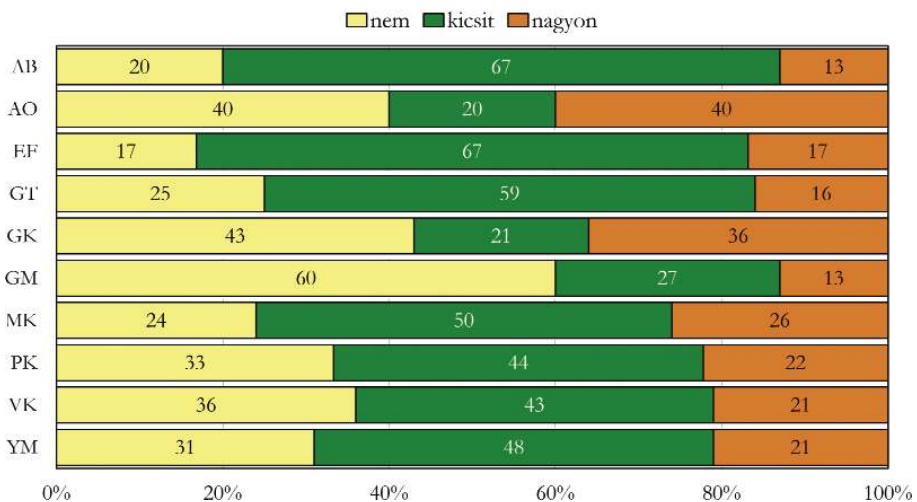
jellegű diplomák esetében jelent vagy jelentett nagyobb gondot.

Az a körülmény, hogy a diploma hiánya ilyen kevés gondot okozott, ism-

telten ráirányítja a figyelmet a munkaerőpiac bizonyos szegmenseinek fejletlenségére és működésének sajátosságaira (6. ábra).

6. ábra Diploma nélküli munkaerőpiaci érvényesülés nehézsége karonként

Érzi/érezte-e a diploma hiányát a munkaerőpiaci érvényesülésben?

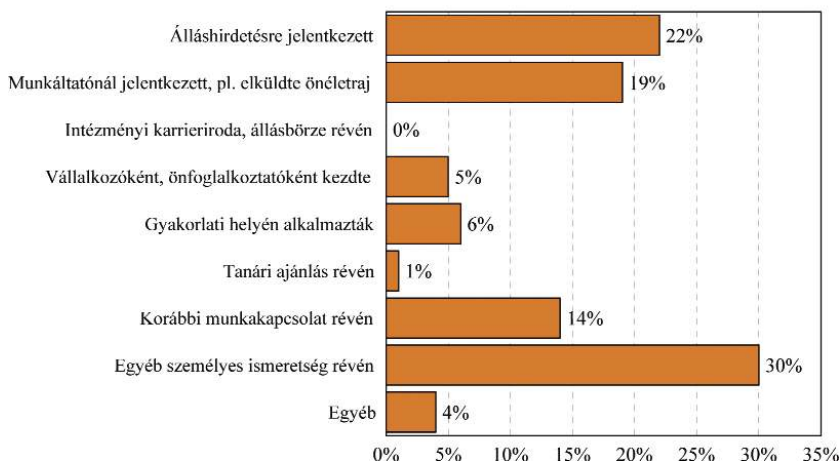
Belépés a munkaerőpiacra

A jelzett sajátosságok tükrében érthető, hogy a munkához való jutás legtöbb esetben valamilyen személyes ismeretség révén sikerült a végzett diákoknak, 22 százalékuk állás-hirdetésen keresztül jutott hozzá, 19 százalékuk közvetlen a munkáltató-

nál való jelentkezés után, 14 százalékuk korábbi munkakapcsolat révén, 6 százalékuknak korábbi gyakorlati helye volt, 5 százalék vállalkozóként vagy önfoglalkoztatóként kezdte, további 1 százalékuk pedig tanári ajánlással sikerült munkát találni (7. ábra).

7. ábra Az álláshoz jutás módja a válaszadók körében

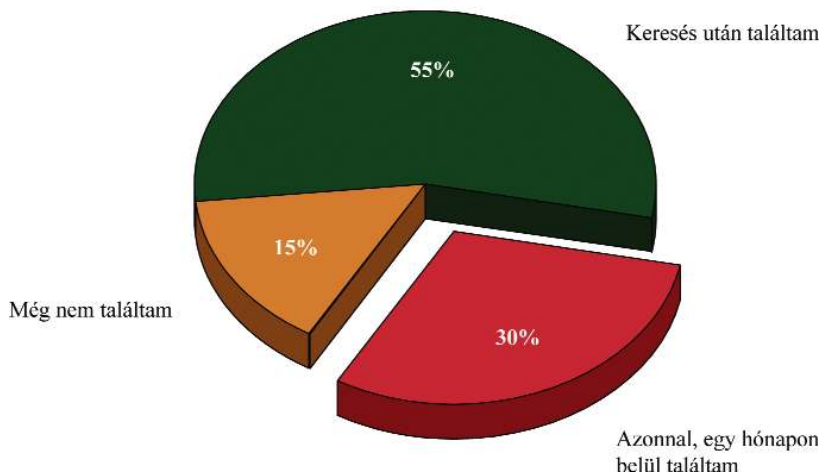
Hogyan jutott Ön ehhez a munkához?

Az intézményi karrier iroda és az állásbörzék hatékonysága legalábbis a végzett hallgatók szerint elhanyagolható. Ez igen fontos eredmény nemcsak azért, mert ha ez az értékelés tartós, akkor ezek az intézmények jelentős megújulás előtt állhatnak, hanem azért is, mert jelzik az egyetem és a munkaerőpiac közötti igen gyenge kapcsolatot.

Hasonlóan fontos adat mindenki számára az is, hogy az egyes szakok hallgatói a diploma megszerzését követően mennyi idő elteltével kaptak állást. Az eredmények szerint az egyetemen végzett hallgatók egy harmada szinte azonnal munkához jutott, több mint felük csak keresés után tudott elhelyezkedni és 15%-uk még a felmérés idején is munkanélküli volt (8. ábra).

8. ábra Munakeresés idejének hossza az abszolutórium megszerzése után
Az abszolutórium megszerzése után talált-e munkát?

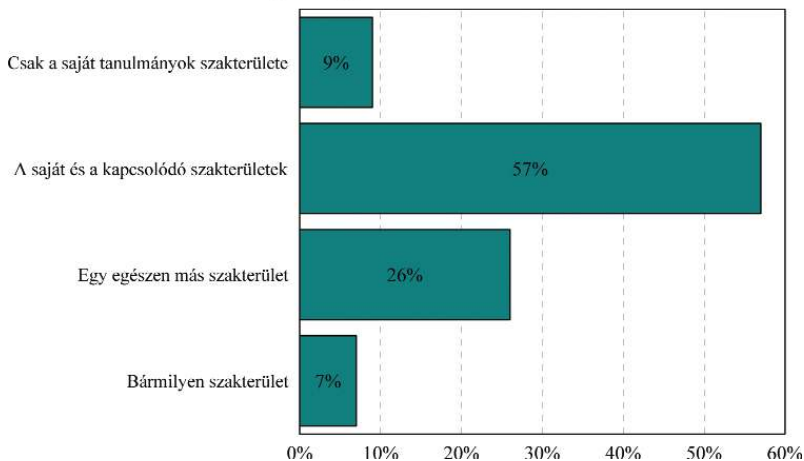

A munkaerőpiacon szükséges tudás forrását többnyire az egyetemen tanultak jelentik. Erre utal az az adat, mely szerint a végzett hallgatók 57

százaléka munkájukhoz a saját és a kapcsolódó szakterületeknek megfelelő tanulmányok felelnek meg legjobban, 26 százalék szerint egy egészen

9. ábra Munkahely és a tanulmányok szakterületének kapcsolódása

Véleménye szerint milyen szakterületen végzett tanulmányok felelnek meg a legjobban ennek a munkának?

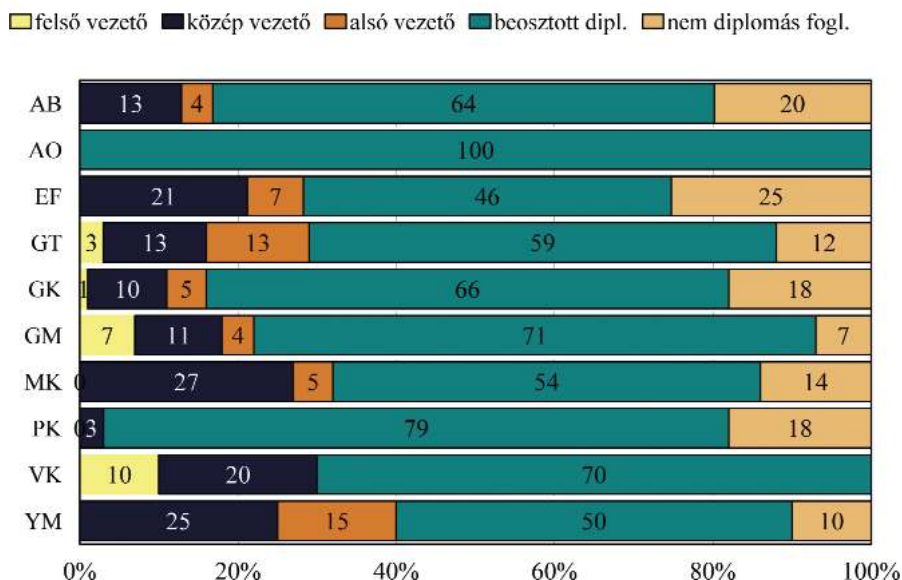
más szakterület, 9 százalékuk szerint csak a saját tanulmányok szakterülete, és 7 százalék szerint pedig bármilyen szakterület megfelel (9. ábra). Az eltérések meglehetősen nagy aránya azt jelzi, hogy a munkaerőpiac a megszerzett ismereteket, tudást nem minden esetben ismeri el, hiszen a végzett hallgatók egy része ezt a tudást nem használítja.

A végzett hallgatók közül az Ybl Miklós karon tanultak között kerültek ki arányaiban a legtöbben azok,

akik valamilyen vezető beosztásba kerültek. A diploma munkaerőpiaci értékét jelzi negatív értelemben az, hogy a bölcsész, pedagógus és egészségügyi karon, valamint a békéscsabai Gazdasági Karon végzettek körében találunk a legnagyobb arányban olyanokat, akiknek munkájához nem szükséges a végzettségük. Ezekon a karokon a végzett hallgatók egy ötöde tehát túlképzett, azaz a munkaerőpiac diplomájukat nem ismeri el (10. ábra).

10. ábra A végzett hallgatók beosztása a munkahelyen

Milyen beosztásban dolgozik?

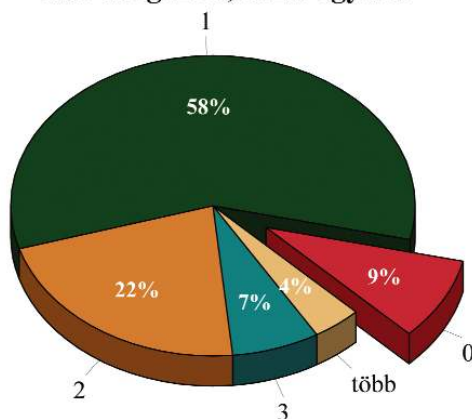

Munkaerő-piaci életút

A munkaerő piaci státusz, a mobilitás, de a megszerzett diploma hasznosságának is egy fontos mérőszáma lehet az, hogy hány munkahellyel rendelkezett a hallgató pályája során. Ezek összesített adatairól az olvasható le, hogy a választ adó SZIE hallgatók 9%-a még egyáltalán

nem dolgozott, illetve nem volt munkahelye. Egy munkahelye volt a hallgatók 58%-ának, két munkahellyel pedig 22%-uk rendelkezett. Viszonylag magas az aránya a három munkahellyel rendelkezőknek (7%), hiszen a munkaerőpiacra való első belépés óta viszonylag kevés idő telt el (11. ábra).

11. ábra Végzést követő összes munkaviszonyok száma a megkérdezettek körében
Ennek a végzettségnek a megszerzése óta összesen hány főállású munkahelye, munkaviszonya volt Önnek a jelenlegivel együtt? Ha az abszolutórium megszerzésekor már dolgozott, azzal együtt.

Mindegyik kar esetében a többségnek egy munkahelye volt eddig, két munkahellyel a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karon, a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon és a Gazdasági Karon végzettek rendelkeztek, az ő esetükben egynegyedüknek volt már két munkahelyük. A három vagy annál több munkahellyel

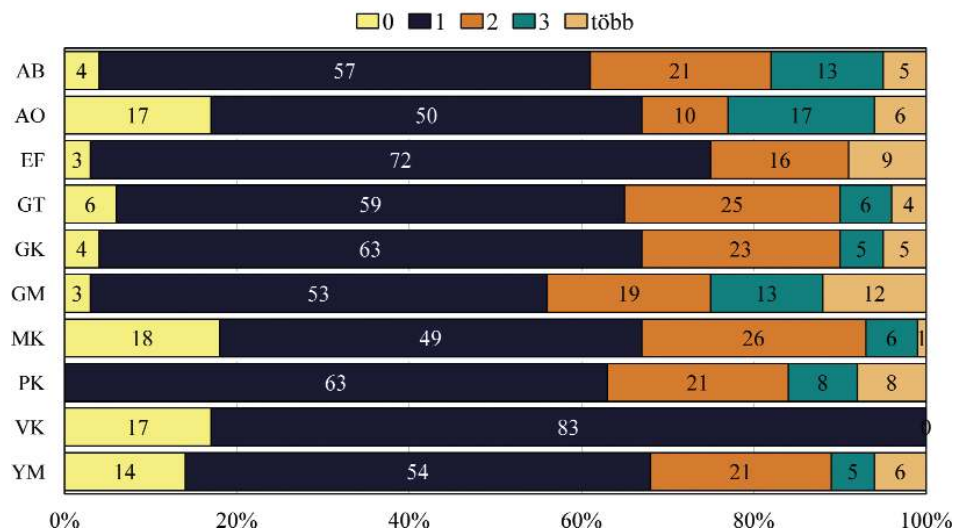
rendelkezők aránya a karok esetében 7-25 százalék között mozog (12. ábra).

A nők a férfiakhoz képest több munkahellyel rendelkeztek eddig, illetve a 1980-1985 között születettek is. Egyéb szempontok – mint a végzés éve, finanszírozási forma, tagozat típusa – érdemi hatással nincs a több munkahely szempontjából, de a munkahely-

lyel nem rendelkezők között több embert találunk állami finanszírozású és nappali tagozatú képzésben résztvevők közül.

12. ábra Végzést követő összes munkaviszonyok száma karonként

Ennek a végzettségnek a megszerzése óta összesen hány főállású munkahelye, munkaviszonya volt Önnek a jelenlegivel együtt?

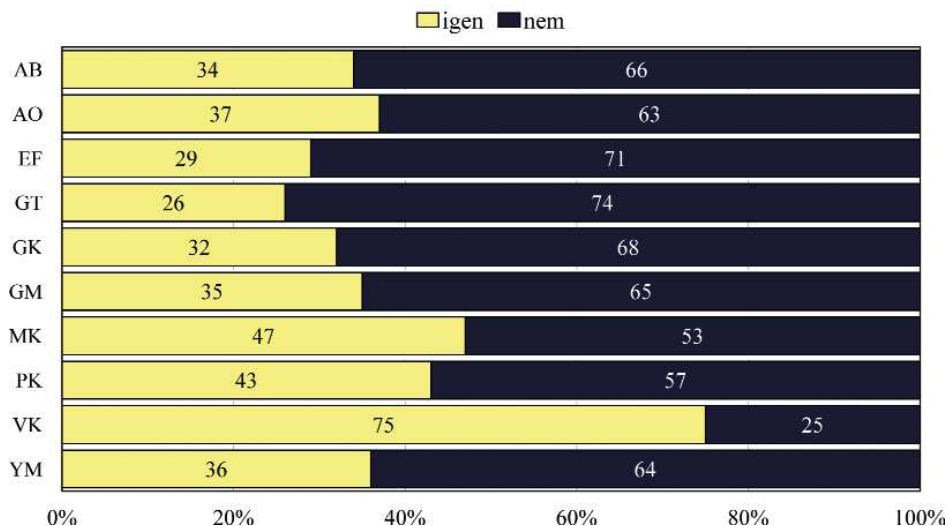
A végzettség megszerzése óta a volt hallgatók 65 százaléka nem volt munkanélküli, 35 százalékukkal azonban már előfordult. Utóbbi főleg a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar és a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar volt hallgatóival fordult elő nagyobb mértékben, ebből a szempontból jobb helyzetben vannak a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar illetve az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet diák-

jai, bár körükben is 26-29 százalék volt már munkanélküli (13. ábra).

A leghosszabb munkanélküliségi időszakok összességében az egészségügyi diplomával rendelkezőket sújtotta, körükben átlagosan 13,3 hónapig tartott, őket követik a pedagógiai diplomával rendelkezők 11,5 hónappal, majd az állatorvosok és a gazdasági diplomával rendelkezők 7,9-7,9 hónappal, illetve a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar volt

13. ábra Munkanélküliség alakulása a végzetek körében, karonként

Ennek a végzettségnek a megszerzése óta volt-e munkanélküli?

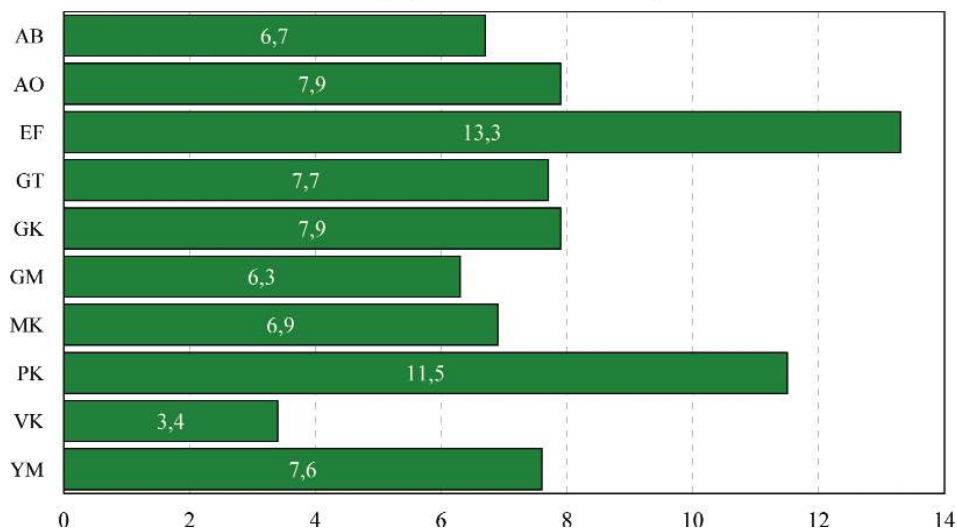

hallgatói 7,7 hónappal. Legkevesebbet a Víz- és Környezetgazdálkodási

Kar hallgatói töltöttek munka nélkül, átlagosan 3,4 hónapot (14. ábra).

14. ábra Munkanélküliként töltött időszakok hossza karonként (hónapok átlaga)

Összeadva ezek a - munkanélküliként töltött - időszakok hány hónapig tartottak? (átlag)

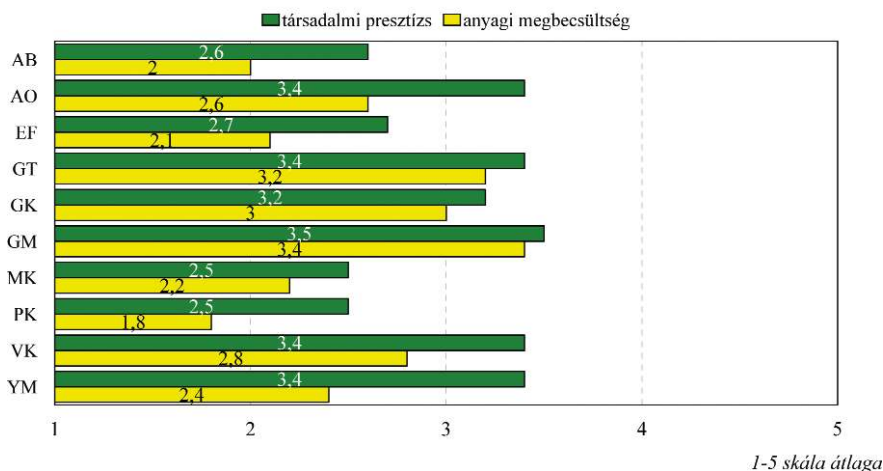
A szakma társadalmi presztízse és anyagi megbecsültsége

A végzettek úgy ítélik meg, hogy a végzettségüknek, illetve a diplomájuk szerinti szakmájuknak nagyobb a társadalmi presztízszük, mint az anyagi megbecsültsége. Legnagyobb társadalmi presztízse saját szakmájuknak a Gépészmérnöki Karon végzettek szerint van, őket követik az Állatorvos-tudományi Kar, a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar és az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatói. Saját szakmájuk társadalmi presztízst legalacsonyabb szinten a Pedagógiai Kar és a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar volt hallgatói ítélik meg (15. ábra).

A társadalmi presztízsz és az anyagi megbecsültség között a legnagyobb különbség az Ybl Miklós Építéstudományi Kar, az Állatorvos-tudományi Kar és a Pedagógiai Kar volt hallgatói között tapasztalható. Ezekben az esetekben a társadalmi presztízsz lényegesen meghaladja a jövedelmi elismertséget.

A két szempont leginkább a Gépészmérnöki Kar, a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar és a Gazdasági Kar hallgatói között közelít egymáshoz, körükben a legkisebb a különbség a társadalmi presztízsz és az anyagi megbecsültség között, azonban ezeknél a hallgatóknál is – ahogy a többinél – az előbbi szempont megelőzi az utóbbit.

15. ábra A szakma társadalmi presztízszének és anyagi megbecsültségének értékelése karonként
Hogyan látja, mekkora szakmájának társadalmi presztízsz és anyagi megbecsültsége ma Magyarországon?

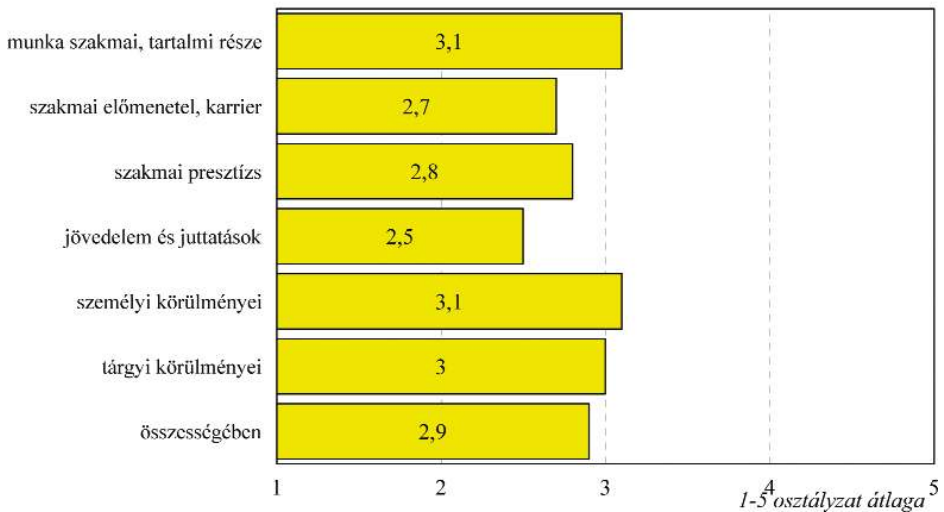
Elégedettség a munkahellyel

A volt diákok leginkább munkájuk szakmai, tartalmi részével és a személyi körülményeivel elégedettek, de ezen kívül kielégítőnek tartják a

tárgyi körülményeket is. Legkevesebé a jövedelmi viszonyokkal és a juttatásokkal vannak megelégedve, ötfokú skálán ezt mindössze 2,5 pontra értékelték (16. ábra).

16. ábra Munkával való elégedettség a kiemelt szempontok alapján

Mennyire elégedett főállású munkájával az alábbi szempontok alapján

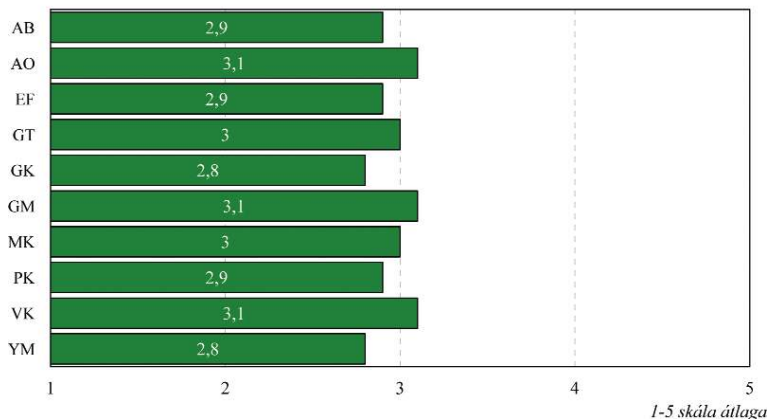

Az egyes karok volt hallgatói között nagy különbségek nem tapasztalhatóak a főállású munkájukkal való elégedettség kapcsán, összességében minden

hallgató közepesen elégedett jelenlegi munkájával (2. ábra). Más demográfiai jellemzők alapján sem voltak nagy különbségek az elégedettség kapcsán.

17. ábra A munkával való elégedettség karonként

Mennyire elégedett főállású munkájával a munka összességét tekintve?

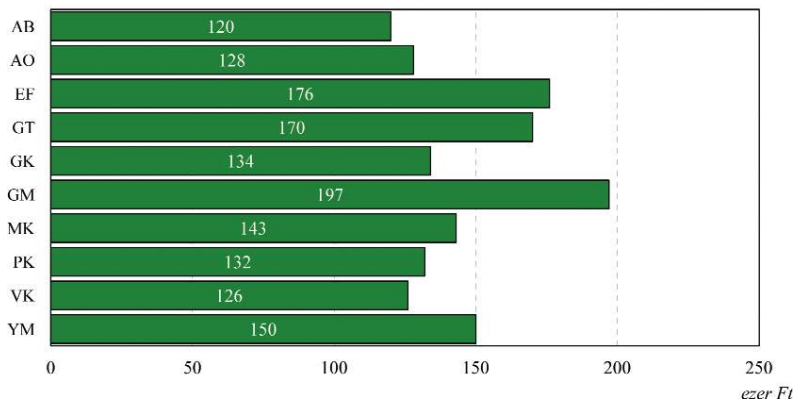
Az elért jövedelem

Az a jövedelem, amellyel a volt hallgatók nagy része elégedetlen összességében valamivel meghaladta a nettó havi 150 ezer forintot, azaz 155.2 ezer forint volt.

A karonkénti adatok között 3 olyan kar volt, ahol a válaszadók által megjelölt átlagos jövedelem magasabb volt, mint a SZIE egészére vonatkozó átlag. Ezek a Gépészmérnöki Kar (197eFt/hó), a GTK (170eFt/hó), és az EF (176eFt/hó).

18. ábra A Szent István Egyetemen végzettek átlagos havi keresete karonként

Mennyi volt az előző hónapban / az utolsó olyan hónapban, amikor jellemző, „normál” fizetést kapott a főállásából származó havi nettó (adózás utáni) keresete?

Összefoglalás

A Szent István Egyetem 2008-ban és 2010-ben végzett hallgatóinak munkaerő piaci helyzete több vonatkozásban tükrözi az országos helyzetet, illetőleg a különböző karok régióinak általános helyzetét. A munkaerő piacra való belépés jelentős részüknek nehézséget okozott, s jelentős azoknak az aránya is, akik diplomát nem kívánó munkakörben tudtak csak elhelyezkedni. Ezek a hallgatók elsősorban a pedagógus és a bölcsész karokról, valamint az egészségügyi karról kerültek ki. Ugyanezek a karok a hallgatók társadalmi háttérét és a felkészültséget tekintve is az átlagnál rosszabb helyzetben vannak, ugyanis közöttük vannak a legnagyobb arányban olyanok, akik elsősorban nyelvvizsga hiánya miatt nem vehették át a diplomájukat a végzés időpontjában. Ebből az is következik, hogy a pedagógusi és a bölcsész pályákra jelentkezők nagy része kontraszelektált, ami nem emeli a munkahelyi teljesítményüket. Mindezzel összefüggésben van a társadalmi megbecsültség és az elért jövedelem nagysága is.

A relatíve jobb munkaerő piaci helyzetben lévő volt hallgatók a

Gépészmérnöki Karról, az Ybl Miklós Karról érkeztek a munka világába.

A munkaerő piacra való belépést elsősorban a személyes (családi) kapcsolatok segítik, s a diploma színvonalában tükröződő tudás alulértékelt a társadalomban. Ez a körülmény jelentősen nehezíti a minőségi teljesítményt, s zavarja az egyetem és a versenyszféra/közszféra közötti tudásra és teljesítményre épülő kapcsolatokat.

Irodalom

- Csehné Papp I. (2008): Az oktatás és a munkaerőpiac. Új pedagógiai szemle, 8, <http://www.ofi.hu/tudas-tar/csehne-papp-imola>
- Polónyi István (szerk.) Az akadémiai szféra és az innováció. A hazai felsőoktatás és a gazdasági fejlődés c. könyvről (Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2010).
- Polónyi István – Timár János: Tudás-gyár vagy papírgyár? Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2001, 165. oldal
- Schranz E. (2007): Mennyit ér a diploma a munkaerőpiacon? Munkaügyi Szemle, 2, 17-21.

3.

Vinogradov Szergej – Kulcsár László: A hallgatói elégedettség alakulása a Szent István Egyetemen

Abstract

This article shows the results of the 2011 survey conducted among students of Szent István University, with a special focusing on student satisfaction. The examined dimensions are: satisfaction with the standard of education, and information technology infrastructure, student judgement on the support towards talented students, and employment assistance, evaluation of student organisations and community life. These sub-dimensions can significantly contribute to the success or failure of the educational process. The results can contribute to the development of a high-quality institutional infrastructure, which meets student's as well as wider social expectations.

The analysis is focusing on comparing student satisfaction among active and graduate students, as well as among students of different activity levels. The results showed significant differences in the effectiveness of the education based on student's assessments.

Keywords: student satisfaction

Dr. *Vinogradov Szergej*, egyetemi adjunktus, Szent István Egyetem, GTK,
Vinogradov.Szergej@gtk.szie.hu

Dr. *Kulcsár László*, egyetemi tanár, Nyugat-Magyarországi Egyetem, BPK,
kulcsar.laszlo@bpk.nyime.hu

Bevezetés

A magyar felsőoktatásban 2006. szeptemberétől gyökeres változások mentek végbe, melynek alapjait a 2005. évi felsőoktatásról szóló CXXXIX. törvény, valamint annak végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Kormányrendelet, illetve az európai oktatási miniszterek 1999-ben Bolognában aláírt szándéknyilatkozata fektette le. A Bolognai folyamat eredményeként a magyar felsőoktatás a duális (hagyományos főiskolai és egyetemi) képzési rendszerről a lineáris rendszerre tért át. Jóllehet a kontinensszintű felsőoktatási reform a felsőoktatási rendszerek harmonizálása révén a képzési struktúrák egységesítése irányába hatott országos vagy nemzetközi szinten, intézményi szinten mégis a differenciálódási folyamatokat erősítette fel (Hrubos 2009).

A magyar felsőoktatásban az 1990-es években megkezdődött tömegesedés következményeként drasztikusan növekedett a felsőoktatási intézmények száma. A kedvezőtlen demográfiai tendenciák, a képzési struktúrák fokozódó differenciálódása, valamint a munkaerő-piaci igények változása továbbá erősítette a hallgatókért folyó versenyt a felsőoktatási szolgáltatásokat nyújtó

intézmények körében. A gyorsan változó társadalmi igényeknek való folyamatos megfelelés, a képzések magas színvonalának biztosítása alapvető feltételei az intézmény hosszú távú fennmaradásának. Az intézmény külső környezete felől érkező kihívásokat hatékonyan kezelő intézményfejlesztési stratégiák kidolgozása és ezek megvalósítása nem nélkülözheti a hatékony minőségbiztosítási rendszer szisztematikus működtetését.

A hallgatói elégedettséget összetett tényezőrendszer határozza meg. Ezeknek a tényezőknek a felismerésére és elemzésére több módszertani eljárást dolgoztak ki. Az eljárások közül kiemelhetjük a széles körben alkalmazott SERVQUAL módszert, mely a szolgáltatáshoz kapcsolódó elvárások (várakozások) és az észlelt szolgáltatás jellemzőinek összevetésén alapul (Zeithaml et al. 1990; Becser 2005). A rendelkezésünkre álló adatok struktúrája nem teszi lehetővé a módszer közvetlen alkalmazását, mivel a hallgatóinkat nem kértük a tényezők rangsorolására. Ezt a vizsgálati lehetőséget viszont érdemes figyelembe venni a soron következő felmérés kérdőívének kidolgozásánál.

A hallgatói elégedettség struktúrájának időbeli változását többek között

Elliot és Shin (2002) vizsgálták, akik empirikus kutatásaik során megállapították, hogy a képzés színvonalának megítélése változik az idő múlásával az ugyancsak változó elvárások függvényében. A hallgatói elvárások és a nyújtott felsőoktatási szolgáltatás minőségének értékelése közötti pozitív irányú kapcsolatot Johnson és munkatársai (2004) által végzett kutatások eredményei is igazolják.

A saját kutatási eredmények más kutatók által közölt eredményekkel való összevetése szempontjából érdekesnek tartjuk Wiers-Jenssen és munkatársai (2002) megállapítását, amely szerint az általános hallgatói elégedettség a képzés során szerzett tanulói tapasztalatoktól, valamint az egyetemre való bejutása érdekében megtett erőfeszítéstől is függ. A hivatkozott tanulmány azt is hangsúlyozta, hogy a felsőoktatási intézmény képzési infrastruktúrája és az általa nyújtott szolgáltatások minőségének megítélését a hallgatók szemében a társadalmi környezet, az esztétikai szempontok mellett olyan tényezők is befolyásolják, mint az adminisztratív személyzet, a minőségi felügyelet, az oktatókkal való kapcsolattartás, valamint a szabadidős tevékenységek szervezése.

Magyar kutatók közül Mihály (2008) empirikus úton bizonyította, hogy a jövőre vonatkozó várakozások befolyásolják a tanulmányok minőségének megítélését. További érdekes megállapítása a kutatásának, hogy a tanuláson keresztüli identifikáció együtt jár a hallgatói elégedettség magasabb színvonalával. A tanárokkal és a csoporttársakkal való kapcsolatok (úgynevezett társas támasz) erőssége és az elégedettség közötti összefüggést is feltárta az említett kutató.

A vizsgálat során alkalmazott módszerek

A kutatáshoz a Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR) keretében 2011 tavaszán lefolytatott online felmérés adatait használtuk fel. A lekérdezés a Szent István Egyetem jelenlegi aktív, valamint a 2008-ban és a 2010-ben végzett hallgatóira terjedt el. Az online kérdőívet 2806 aktív és 693 végzett hallgató töltötte ki érvényesen. A kitöltési arány az aktív hallgatóknál 23,1%-ot, a végzettekénél pedig 14,3%-ot tett ki.

Az elemzések súlyozott adatok alapján történtek. A súlyozási rendszer az aktív hallgatóknál a kar, a képzési szint (hagyományos főiskolai, hagyományos egyetemi, osztatlan, BA/Bsc,

MA/MSc), a tagozat, valamint a nem rétegtképző ismervek alapján került kidolgozásra. A végzett hallgatók esetében a végzés éve (2008, 2010) is szerepelt az alaptulajdonságok között.

A hallgatói elégedettség mérését három dimenzióban (1. táblázat) végeztük el. A hallgatók 1-től 5-ig terjedő Likert-skála alapján értékelték az intézmény szolgáltatási színvonalát.

A hallgatói elégedettség belső struktúrájának feltárására főkomponens analízist végeztünk az első táblázatban felsorolt szempontok, valamint a választott szakma társadalmi presztízse és anyagi megbecsültsége megítélése alapján. Mivel más kutatások eredményei (Elliot-Shin, 2002; Mihály, 2008) is igazolták, hogy a hallgatói elégedettség és annak struktúrája eltérő az

1. táblázat A hallgatói elégedettséget meghatározó tényezők csoportosítása

Dimenzió	Vizsgálati szempontok
A képzés technikai feltételei	<ol style="list-style-type: none"> 1. A tanterem berendezése, felszereltsége. 2. A tanulmányi előadók munkája. 3. Az információáramlás (pl. a tanulmányi információs rendszerek, a hallgatói nyilvántartási rendszerek, az intézményi honlapok) színvonala.
A képzés színvonalát/eredményességét közvetlenül meghatározó tényezők	<ol style="list-style-type: none"> 1. A tananyagok színvonala. 2. A tanárok tudásával, felkészültsége. 3. A tanárok segítőkészsége. 4. A gyakorlati képzés színvonala. 5. A könyvtár felszereltsége, működése. 6. Új, friss szakirodalom biztosítása. 7. A külföldi ösztöndíj-lehetőségek. 8. A tehetséges hallgatók segítése, támogatása. 9. Az elhelyezkedés segítése a végzés után.
A kollégium, a közösségi élet, a művelődési lehetőségek és a szociális helyzet	<ol style="list-style-type: none"> 1. A kollégiumi elhelyezés színvonala. 2. A művelődési, szórakozási lehetőségek választéka. 3. A közösségi élet. 4. A hallgatók szociális problémáival való foglalkozás. 5. A hallgatók kívánságainak megfelelő kulturális, szabadidős programok szervezése, támogatása.

Forrás: SZIE 2011. tavaszi online DPR felmérésének kérdőíve alapján saját szerkesztés

oktatási folyamat egyes fázisaiban, az elemzéseket külön végeztük az aktív hallgatókra, valamint külön-külön az egy és három éve végzettekre is.

Az elégedettséget meghatározó tényezők eltérő minősítését a három hallgatói csoport (aktív hallgatók, 2008-ban végzettek, 2010-ben végzettek) esetében az egytényezős varianciaanalízis (ANOVA) segítségével vizsgáltuk. Az egytényezős varianciaanalízist alkalmaztuk továbbá az esetleges differenciák kimutatására a különböző tanulói aktivitási szinteket (alacsony, közepes, magas) elért hallgatók esetében is.

A képzés eredményességének megítélését a „Választott szak azokhoz az ismeretekhez juttatja hozzá, amelyekre számított?” kérdésre adott válaszok alapján elemeztük. Mivel az adott kérdés nem tartozik az ötfokú Likert-skálához – amíg a végzettek három (igen, részben, nem), addig az aktív hallgatók négy válaszlehetőség (igen, részben, nem, még nem tudom eldönteni) közül választhattak egyet – a tanulói aktivitási szintek közötti eltéréseket a kérdés megválaszolásában a Chi-négyzet próbával vizsgáltuk.

Az adatok feldolgozását és a statisztikai elemzéseket az SPSS statisztikai programcsomag segítségével végeztük.

Az elégedettség alakulása

A hallgatói elégedettséget alakító tényezők közötti kapcsolat-rendszert a 2. táblázat mutatja a SZIE aktív hallgatói esetében.

Az első főkomponensnél kijelölt változócsoporthat a képzés eredményességét közvetlenül befolyásoló tényezőket foglalja magába. A jelenlegi aktív hallgatók értékelései alapján a tanulmányi előadók munkája minősége is ide sorolható. A második tényezőcsoporthat a minőségi képzés napjainkban szinte elválaszthatatlan részét képező kiegészítő szolgáltatások (a tehetséggondozás, az elhelyezkedés segítése, a szociális gondokkal való foglalkozás) csoportja. A harmadik szempont-csoport a képzés során nyújtott járulékos szolgáltatásokat foglalja magába, mégpedig: a könyvtár működése, az új szakirodalmak biztosítása, a tantermek berendezése, a képzés technikai infrastruktúrájának minősítése. Az információáramlás színvonala megítélésének a képzés technikai infrastruktúráját befolyásoló tényezőcsoporthatba való besorolása nem egyértelmű, hiszen e vizsgálati szempont közös vonásokat mutat az első és a második tényezőcsoporthatokkal is.

A választott szakma társadalmi presztízse és anyagi megbecsültsége

külön változó csoportot alkot az ötödik főkomponensnél. A hallgatói elégedettséggel való összefüggése a táblázatból nem derül ki, további elemzések szükségesek e két tényező kapcsolatának megismerésére.

2. táblázat A hallgatói elégedettséget meghatározó tényezőknek a főkomponens analízis eredményeként kapott csoportjai a SZIE aktív hallgatói esetében

Vizsgálati szempontok	Főkomponensek				
	1.	2.	3.	4.	5.
A tanárok tudása, felkészültsége	0,786				
A tanulmányi előadók munkája	0,743				
A tananyagok színvonala	0,718				
A tanárok segítőkészségével	0,712				
A gyakorlati képzés színvonala	0,621				
A hallgatók szociális problémáival való foglalkozás		0,766			
A tehetséges hallgatók segítése, támogatása		0,724			
Az elhelyezkedés segítése a végzés után		0,685			
A hallgatók kívánságainak megfelelő kulturális, programok szervezése, támogatása szabadidős			0,668		
A közösségi élet			0,822		
A művelődési, szórakozási lehetőségek választéka			0,809		
A külföldi ösztöndíj-lehetőségek			0,597		
A kollégiumi elhelyezés színvonala			0,595		
A könyvtár felszereltsége, működése				0,837	
Új, friss szakirodalom biztosítása				0,721	
A tantermek berendezése, felszereltsége				0,566	
Az információáramlás színvonala	0,358	0,402		0,443	
A választott szakma társadalmi presztízisének megítélése ma Magyarországon					0,858
A választott szakma anyagi megbecsültségének megítélése ma Magyarországon					0,858
Részesedés a vizsgálati változók összvarianciájából (%)	34,48	9,87	8,17	5,88	5,55

KMO=0,887, Bartlett próba: $p < 0,01$.

Forrás: SZIE 2011. tavaszi online DPR felmérésének kérdőíve alapján saját számítás

3. táblázat A hallgatói elégedettséget meghatározó tényezőknek a főkomponens analízis eredményeként kapott csoportjai a SZIE 2008-ban végzett hallgatói esetében

Vizsgálati szempontok	Főkomponensek				
	1.	2.	3.	4.	5.
A hallgatók kívánságainak megfelelő kulturális, szabadidős programok szervezése, támogatása	0,695				
A hallgatók szociális problémáival való foglalkozás	0,667				
Az elhelyezkedés segítése a végzés után	0,652				
Az információáramlás színvonala	0,581				
A tantermek berendezése, felszereltsége	0,544			0,432	
A tehetséges hallgatók segítése, támogatása	0,540	0,523			
A gyakorlati képzés színvonala	0,487	0,436			
A külföldi ösztöndíj-lehetőségek	0,451		0,432		
A tanulmányi előadók munkája		0,754			
A tananyagok színvonala		0,75			
A tanárok segítőkészségével		0,735			
A tanárok tudása, felkészültsége		0,727			
A közösségi élet			0,788		
A kollégiumi elhelyezés színvonala			0,755		
A művelődési, szórakozási lehetőségek választéka			0,718		
Új, friss szakirodalom biztosítása				0,834	
A könyvtár felszereltsége, működése				0,830	
A választott szakma társadalmi presztízisének megítélése ma Magyarországon					0,914
A választott szakma anyagi megbecsültségének megítélése ma Magyarországon					0,870
Részeseedés a vizsgálati változók összvarianciájából, %	36,69	10,61	9,56	5,40	5,35

KMO=0,789, Bartlett próba: $p < 0,01$.

Forrás: SZIE 2011. tavaszi online DPR felmérésének kérdőíve alapján saját számítás

4. táblázat A hallgatói elégedettség meghatározó tényezőknek a főkomponens analízis eredményeként kapott csoportjai a SZIE 2010-ben végzett hallgatói esetében

Vizsgálati szempontok	Főkomponensek			
	1.	2.	3.	4.
A gyakorlati képzés színvonala	0,792			
A tananyagok színvonala	0,787			
A tanulmányi előadók munkája	0,766			
A tanárok segítőkészségével	0,672			
Az információáramlás színvonala	0,671			
A tanárok tudása, felkészültsége	0,668			
A tehetséges hallgatók segítése, támogatása	0,565	0,439		0,445
A hallgatók szociális problémáival való foglalkozás	0,522			0,431
A külföldi ösztöndíj-lehetőségek		0,741		
Új, friss szakirodalom biztosítása		0,726		
A könyvtár felszereltsége, működése		0,577		
Az elhelyezkedés segítése a végzés után		0,531		
A tantermek berendezése, felszereltsége		0,515	0,409	
A művelődési, szórakozási lehetőségek választéka			0,843	
A közösségi élet			0,824	
A hallgatók kívánságainak megfelelő kulturális, szabadidős programok szervezése, támogatása		0,612		
A kollégiumi elhelyezés színvonala		0,525	0,578	
A választott szakma társadalmi presztízisének megítélése ma Magyarországon				0,837
A választott szakma anyagi megbecsültségének megítélése ma Magyarországon				0,788
Részesedés a vizsgálati változók összvarianciájából, %	24,07	15,97	14,83	11,27

KMO=0,881, Bartlett próba: $p < 0,01$.

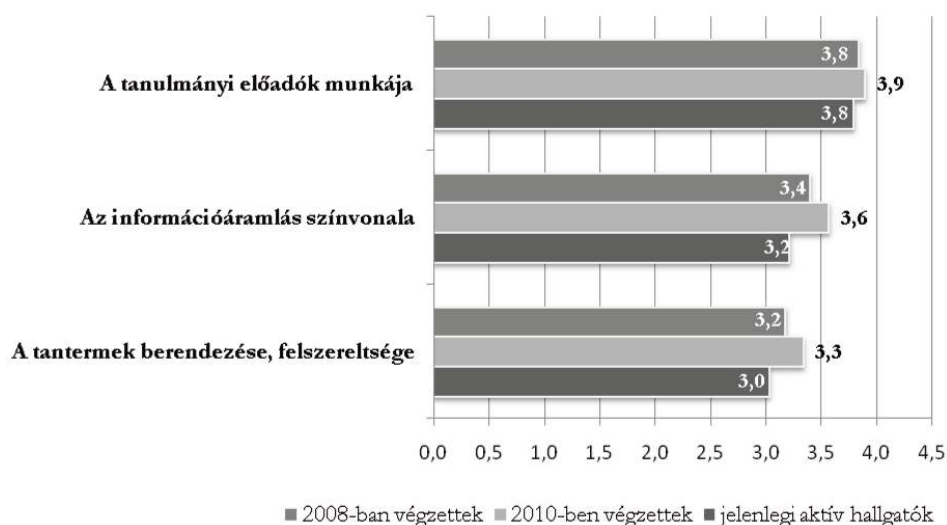
Forrás: SZIE 2011. tavaszi online DPR felmérésének kérdőíve alapján saját számítás

A végzett hallgatók elégedettségi struktúrája eltér az aktív hallgatóké-
től. Abban mindhárom vizsgált cso-
port eredményei megegyeznek, hogy a
társadalmi presztízs és az anyagi
megbecsültség szempontjai elkülö-
nülnek a többitől. Ezek a szempontok
ugyanis a társadalom megítélését jel-
zik, s nincsenek közvetlen kapcsolat-
ban az intézmény teljesítményével.
Az elégedettségi struktúrák összeha-
sonlítása arra is rávilágít, hogy a
régebben végzettek elégedettségi
szerkezete áll a legtávolabb a jelenlegi
hallgatókétól. Más szóval, minél
régebben végzett valaki, annál inkább

halványulnak egyetemi emlékei, s
véleményét egyre erősebben a mun-
kaerő piaci tapasztalatain keresztül
átszűrve fogalmazza meg.

Sorra véve az egyes elégedettségi
tényezőket, azt tapasztaljuk, hogy a
tanulmányi előadók munkájának
megítélésében az egyes csoportok
között nem volt lényeges eltérés. A
jelenlegi aktív hallgatók statisztikai-
lag kimutathatóan alacsonyabbnak
ítélik meg információáramlás szín-
vonalát mint a 2008-ban (ANOVA:
 $p < 0,01$, Levene-próba: $p < 0,01$, Games-
Howell post-hoc próba: $p < 0,01$), vagy a
2010-ben (Games-Howell próba:

1. ábra A képzés technikai feltételeinek megítélése SZIE hallgatói körében, ötfokú Likert-skála átlaga

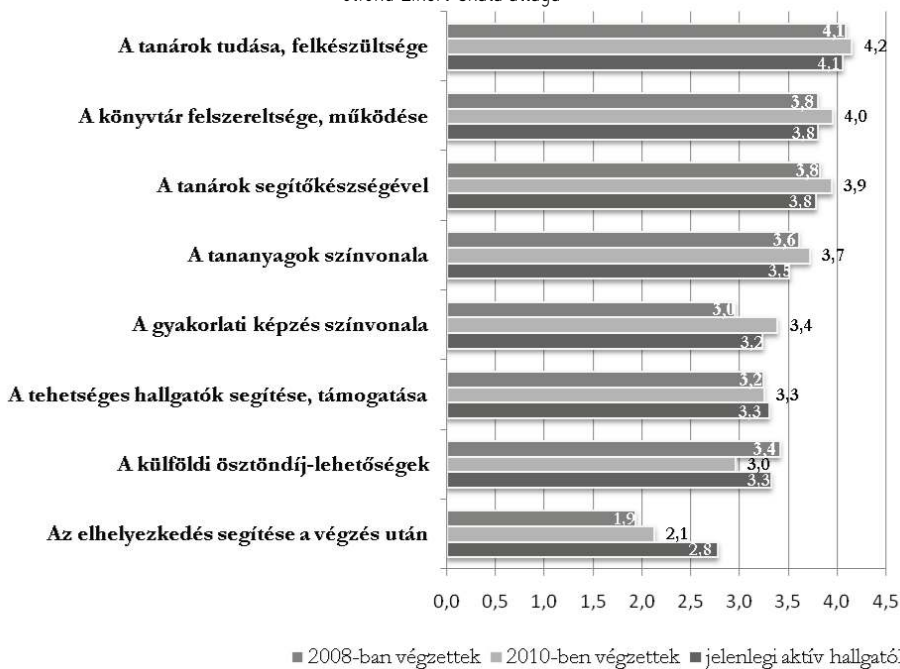
Forrás: SZIE 2011. tavaszi online DPR-felmérés adatai alapján saját számítás

$p < 0,01$) végzett hallgatók. A tantervek berendezése, felszereltsége megítélését illetően is jelentős differencia (ANOVA: $< 0,1$, Levene próba: $p = 0,178$, LSD post-hoc próba: $p < 0,01$) igazolható mindegyik hallgatói csoportpár esetében: az egy éve végzettek a legpozitívabban, a jelenlegi hallgatók pedig a legkedvezőtlen-

nebbnek értékelik a tantervek felszereltségét (1. ábra).

A képzés eredményességét alapvetően befolyásoló tényezők közül a tanárok tudásának, a könyvtár felszereltségének és a tanárok segítőkészségének minősítése viszonylag egységesnek és kedvezőbbnek mondható a többi tényezőéhez képest (2. ábra).

2. ábra A képzés eredményességét közvetlenül meghatározó tényezők megítélése SZIE hallgatói körében, ötfokú Likert-skála átlaga

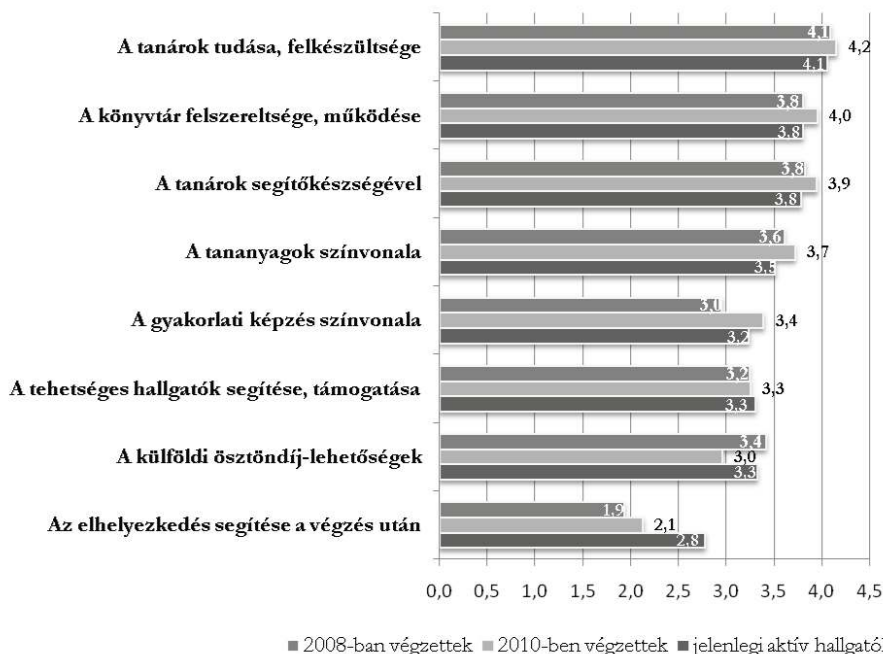

Forrás: SZIE 2011. tavaszi online DPR-felmérés adatai alapján saját számítás

A tananyagok és a gyakorlati képzés színvonalával már kevésbé voltak elégedettek a volt és jelenlegi hallgatók. A tehetséggondozás, a munkaerő piaci

elhelyezkedés segítése és a külföldi ösztöndíjak lehetőségeivel kapcsolatos helyzet váltotta ki a legnegatívabb értékelést.

3. ábra A kollégium, a közösségi élet, a művelődési lehetőségek és a szociális helyzet megítélése SZIE hallgatói körében, ötfokú Likert-skála átlaga

Forrás: SZIE 2011. tavaszi online DPR-felmérés adatai alapján saját számítás

Elégedettség és a tanulói aktivitás

A tanulói aktivitás mérésénél a SZIE aktív hallgatói esetében az intézmény választásának tudatoságát¹, a hallgató teljesítményét a felvételinél², valamint a tudományos diákköri munkában, a szakkollégiumban, a külföldi képzésben, a

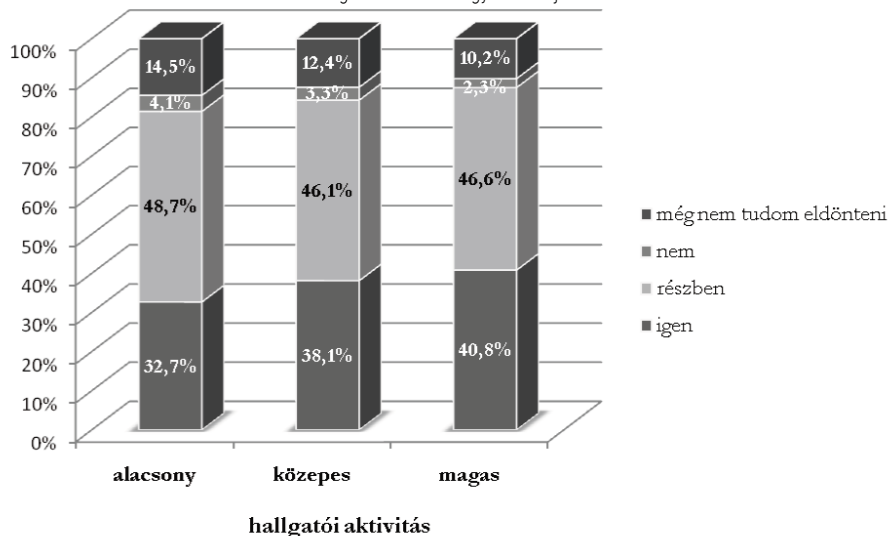
szakmai táborokban való részvételt vettük figyelembe.

A Chi-négyzet próba eredménye ($p < 0,01$) szignifikáns eltérést mutatott a hallgatói aktivitási szintek között a képzés eredményességének megítélésében. A magasabb aktivitási szintet elért aktív hallgatók nagyobb

1 A kérdőív intézmény-specifikus része tartalmazta a kar választását befolyásoló szempontokat. Magasabb aktivitásnak értékeltük, ha a szempontok közül a hallgató nagyobb jelentőséget tulajdonított azoknak, amelyek szerint a választott szakterület érdekli a hallgatót, a választott szaknak megfelelő területen dolgozik vagy tervezi, hogy dolgozni fog.

2 Magasabb aktivitásnak ítéltük, ha a hallgató a nyelvvizsgára, a tanulmányi verseny eredményére, illetve az emelt szintű érettségire kapott többletpontot a felvételinél.

4. ábra A képzés színvonalának általános értékelése a „Választott szak azokhoz az ismeretekhez juttatja hozzá, amelyekre számított?” kérdésre adott válaszok alapján a SZIE jelenlegi aktív hallgatói körében, hallgatói aktivitás egyes szintjein

Forrás: SZIE 2011. tavaszi online DPR-felmérés adatai alapján saját számítás

arányban (4. ábra) vélik úgy, hogy az elvárásaiknak megfelelő szolgáltatást kapják, s ezek a hallgatók jelentősen kisebb arányban válaszolták azt, hogy a választott szak nem juttatja hozzá azokhoz az ismeretekhez, amelyekre számítottak. Az alacsonyabb aktivitási szint esetén fordított a helyzet.

A végzett hallgatók esetében a tanulói aktivitást a tudományos diákköri munkában, a szakkollégiumban, a külföldi képzésben, a szakmai táborokban való részvétel alapján mértük.

A Chi-négyzet próba eredménye nem bizonyult szignifikánsnak ($p=0,146$), a SZIE 2008-ban végzett hallgatói eseté-

ben nem mutatható ki eltérés a végzett hallgatók által tanulmányaik során elért aktivitási szintek között a képzés eredményessége értékelésében.

Az egy éve végzett hallgatók (Chi-négyzet próba, $p=0,328$) esetében sem mutatható ki jelentős differencia a képzés eredményessége megítélésében a különböző aktivitási szintek között. A magas aktivitási szintet elért 2010-ben végzett hallgatók nagyobb (57,1%) arányban válaszolták, hogy az általuk választott szak azokhoz az ismeretekhez juttatta, amelyekre számítottak, de ez a különbség nem szignifikáns.

Összefoglalás

A Szent István Egyetemen 2011. tavaszán végzett online DPR felmérés adatain alapuló vizsgálataink eredményei igazolják a hallgatói elégedettség összetett jellegét. A hallgatói elégedettség tényezőrendszere, belső struktúrája azonban viszonylag állandó, a főkomponens analízis során hasonló szempont-csoportok jöttek létre a hallgatók által adott értékelések alapján mind az aktív hallgatók, mind a végzettek két csoportja esetében. A tanulói aktivitás jelentős tényezőnek bizonyult a hallgatói elégedettség vizsgálatakor az aktív hallgatók esetén.

Irodalom

- Becser N. (2005): A SERVQUAL (szolgáltatás-minőség) modell alkalmazhatóságának elemzése sokváltozós adatelemzési módszerekkel. 63. sz. Műhelytanulmány. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem – Vállaltgazdaságtan Intézet, 31. p. <http://edok.lib.uni-corvinus.hu/95/1/Becser63.pdf> [2011.09.28.]
- Elliott K.M., Shin D. (2002) Student Satisfaction: an alternative approach to assessing this important concept. *Journal of Higher Education Policy and Management*. 24 (2), 199-209. p.
- Hrubos I. (2009): A sokféleség értelmezése és mérése. Kísérlet az európai felsőoktatási intézmények osztályozására. *Educatio*, 18 (1) 18-30. p.
- Johnson T.R., Zhang J., Tang Zh., Johnson C., Turley J.P. (2004): Assessing informatics students' satisfaction with a web-based courseware system. *International Journal of Medical Informatics* (73), 181-187. p. <http://i-learn.uitm.edu.my/resources/journal/sdarticle.pdf> [2011.10.14.]
- Mihály N. (2008): Hallgatói elégedettség kritériumai a tömegoktatás feltételei között. Doktori értekezés tézisei. Szeged: Szegedi Tudományegyetem. 14 p. www.eco.u-szeged.hu/oktatas/kozgazdasagi-doktori/tezisek-mihaly [2011.11.02.]
- Wiers-Jenssen J., Stensaker B., Groggaard J.B. (2002): Student Satisfaction: Towards an empirical deconstruction of the concept. *Quality in Higher Education* 2 (8), 183-195. p.
- Zeithaml V.A., Parasuraman A., Berry L.L. (1990): Delivering quality service: balancing customer perceptions and expectations. London: Collier Macmillan, 226 p.

4.

Bogárdi Tünde – Szarvák Tibor: Munka és/vagy tudomány néhány gondolat a továbbtanulás, továbbképzés témakörében

Abstract

The era that we live in can be regarded as the era of the knowledge society. Out of the types of capital identified by Pierre Bourdieu the culturally influenced educational level is the one that plays an important role in the forming of and tackling of social differences. It became apparent that the key categories of the knowledge society (knowledge, performance and work) are only being born. In our experience, the values and norms that would enable people to join the economic-social modernisation processes of the 21st century are not present in the students of the sample.

Keywords: Lifelong Learning, Higher Education, Spatial/Social Mobility

Bevezetés

A Szent István Egyetem hálózatos felépítése, térbelisége, többkarúsága ideális szociológiai terepet jelent egy összehasonlító kutatásnak. Jelen

tanulmányban érintjük többek között a rekrutációs kérdéseket, az indító család szociológiai hátterét, az egyetemi élményeket és a terveket (jövőképet).

Dr. *Szarvák Tibor* Phd., tanszékvezető egyetemi docens, Szent István Egyetem
ABK, szarvak.tibor@abk.szie.hu

Bogárdi Tünde, vidékfejlesztő szociális munkás hallgató, Szent István Egyetem
ABK, bogarditunde@gmail.com

Mindezek alapján bízunk abban, hogy fel tudjuk rajzolni az egyetem hallgatóinak életen át tartó tanulás-hoz kapcsolódó mentális térképét.

Főfoglalkozású dolgozó és/vagy tanuló

A XXI. század felsőoktatási hallgatóinak életmódjában a diákmunka fontos szerepet tölt be.

Jelenleg a válaszadók közel fele (1456 fő) dolgozik. Közöttük legmagasabb arányban az állandó jellegű, határozatlan időtartamú munkaviszonnyal rendelkezők vannak (64%; 928 fő), míg 7%-nak (105 fő) meghatározott időtartamú szerződése van. 16% (240 fő) diákmunkát, gyakornoki munkát végez, 9% (124 fő) alkalmi, időszakos megbízással dolgozik, 4% (62 fő) pedig megbízás jellegű (tiszteltdíjas, járulékos stb.) munkát végez.

Ugyancsak a dolgozó hallgatók körében vizsgáltuk azt is, hogy minek tekintik magukat inkább: főfoglalkozású diáknak vagy főfoglalkozású dolgozónak (aki tanul is). Előbbit a dolgozó hallgatók 30%-a (439 fő), utóbbit pedig 70% (1017 fő) jelölte meg.

Ennek a munkának a dolgozó hallgatók 60%-a szerint a saját és a kapcsolódó szakterületek, 12% szerint csak a

saját szakterület felel meg a legjobban. 16% nyilatkozott úgy, hogy egy egészen más szakterületen dolgozik, míg 13% véleménye az, hogy bármely szakterület munkája megfelelő.

Hagyományok/tapasztalatok: az indító családok szociológiai háttere

A munka és a tudomány választásának hátterét kutatva fontos megvizsgálunk azt, hogy hallgatóink milyen mobilitási utat járnak be. A válaszadók édesapjának iskolai végzettségét vizsgálva látható, hogy több mint negyedének volt felsőfokú iskolai végzettsége a hallgató 14 éves korában, ugyanis 17% egyetemi, 11% főiskolai végzettségről számolt be. Megállapíthatjuk, hogy leginkább a középfokú iskolai végzettség jellemző az édesapák körében, mert 30% szakmunkás-képzőt, szakiskolát (érettségi nélkül), 28% szakközépiskolát, technikumot és 7% gimnáziumot végzett.

Az édesapák 5%-a legfeljebb nyolc általánossal rendelkezik, míg a hallgatók 3%-a nem tudott válaszolni a kérdésre (mert nem rendelkezett ezzel az ismerettel, vagy édesapját nem ismer-te, vagy édesapja már nem élt ekkor).

Az Állatorvos-tudományi Kar esetében a hallgatók 37% nyilatkozott úgy,

hogy édesapja egyetemi végzettséggel rendelkezett a vizsgált időpontban. A szakmunkásképzőt, szakiskolát végzett édesapák aránya kiemelkedően magas (50%) a Pedagógiai Karon, ahol a legfeljebb nyolc általánost végzettek aránya is több mint két és félszerese (12%) az összes hallgató válaszából számolt átlagnak (5%).

Az adatok alátámasztják, hogy azon hallgatók, akik elsőgenerációs értelmiségiek lesznek, a Pedagógia Karon, az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézetben, a Víz- és Környezetgazdálkodási Karon, valamint az Alkalmazott Bölcsészeti Karon találhatók meg legmagasabb arányban.

Minden harmadik hallgató édesanyja felsőfokú végzettséggel rendelkezik (minden ötödik főiskolát, minden tizedik egyetemet végzett). Az édesanyák ötöde szakmunkásképzőt, szakiskolát végzett (érettségi nélkül), érettségivel 43 százalék rendelkezik. Az édesanyák 7%-a nyolc általánost tudta befejezni.

A felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező édesanyák aránya közel kétszeres az Állatorvos-tudományi Karon tanuló hallgatók esetében (63%). Ezzel szemben a Pedagógia Karon az édesanyák mindössze 6%-a rendelkezik diplomával, azonban kiemelten magas

a szakmunkásképzőt, szakiskolát (39%) végzettek aránya, valamint a legfeljebb nyolc osztállyal rendelkezőké pedig (15%). Utóbbihoz hasonló arány jelenik meg az Alkalmazott Bölcsészeti Kar esetében is (16%).

Megállapíthatjuk, hogy míg az édesapák körében a szakmunkásképző, szakiskola (érettségi nélkül) a leginkább jellemző iskolai végzettség (30%), addig az édesanyáknak mindössze 18%-a tanult ezen iskolatípusban. Az édesanyák között több mint kétszeres a gimnáziumi végzettséggel rendelkezők aránya az édesapákhoz képest. Kiemelendő még az, hogy a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező szülők esetében a főiskolai diploma inkább az édesanyákra, míg az egyetemi inkább az édesapákra jellemző.

A klaszteranalízis elvégzése során a (1. táblázat) válaszadók 44,8%-a (1252 fő) az alacsony, 27,9%-a (779 fő) a közepes/vegyes, illetve 27,3%-a (761 fő) a magas iskolai végzettségi háttérű csoportba került. Szignifikáns különbség mutatkozik az egyes karok között a szülői iskolai végzettség klaszterek szempontjából. A Víz- és Környezetgazdálkodási Kar (33,3%), a Gépészmérnöki Kar (30,8%) és az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet

1. táblázat Szülői iskolai végzettség klaszter és a karok összefüggése*

		Iskolai végzettség klaszterek				Összesen
		magas	közepes	alacsony		
SZIE Alkalmazott Bölcsészeti Kar	N	48	21	113	182	
	%	26,4%	11,5%	62,1%	100,0%	
SZIE Állatorvos-tudományi Kar	N	31	60	23	114	
	%	27,2%	52,6%	20,2%	100,0%	
SZIE Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet	N	38	9	76	123	
	%	30,9%	7,3%	61,8%	100,0%	
SZIE Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	N	229	248	372	849	
	%	27,0%	29,2%	43,8%	100,0%	
SZIE Gazdasági Kar	N	50	28	119	197	
	%	25,4%	14,2%	60,4%	100,0%	
SZIE Gépészmérnöki Kar	N	74	86	80	240	
	%	30,8%	35,8%	33,3%	100,0%	
SZIE Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar	N	129	157	161	447	
	%	28,9%	35,1%	36,0%	100,0%	
SZIE Pedagógiai Kar	N	21	5	74	100	
	%	21,0%	5,0%	74,0%	100,0%	
SZIE Víz- és Környezetgazdálkodási Kar	N	25	8	42	75	
	%	33,3%	10,7%	56,0%	100,0%	
SZIE Ybl Miklós Építéstudományi Kar	N	116	157	192	465	
	%	24,9%	33,8%	41,3%	100,0%	
Összesen	N	761	779	1252	2792	
	%	27,3%	27,9%	44,8%	100,0%	

* A klaszteranalízisbe bevont változók a következők voltak: az édesapa, illetve az édesanya legmagasabb iskolai végzettsége akkor, amikor a válaszadó 14 éves volt. A klaszteranalízis eredményeként három csoport rajzolódott ki: a magas, a közepes (vegyes) és az alacsony iskolai végzettségi háttérű hallgatók klaszterei.

(30,9%) hallgatói esetében 30% feletti a magas iskolai végzettségi háttérű hallgatók aránya. Az alacsony iskolai végzettségi háttér leginkább a Pedagógiai Karon (74%) jellemző, míg legkevésbé az Állatorvos-tudományi Kar hallgatóinak körében találkozunk vele (20,2%).

A kutatás során vizsgáltuk, hogy a hallgató összességében hogyan ítéli meg családjának anyagi helyzetét akkor, amikor ő 14 éves volt. A válaszadók 53%-a nagyjából átlagosnak minősítette családjának anyagi helyzetét, míg a fennmaradó 47% a következőképpen oszlik meg: 26% az átlagosnál valamivel vagy sokkal jobbnak értékelte, míg 21% az átlagosnál valamivel vagy sokkal rosszabbnak.

Leginkább a Pedagógia Karon tanuló hallgatók válaszai térnek el az átlagtól, ugyanis itt a válaszadók 62%-a minősítette családjának anyagi helyzetét átlagosnak, mindössze 12% tartja az átlagosnál valamivel jobbnak, viszont 23% azok aránya, akik az átlagosnál valamivel rosszabbnak tekintik, és 3% az átlagosnál sokkal rosszabbnak ítélte meg. Vagyis körükben az átlagostól magasabb arányban jellemző a rosszabb anyagi helyzet. Hasonló következtetést vonhatunk le a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar, valamint

az Alkalmazott Bölcsészeti Kar hallgatóinak válaszaiból, míg az Állatorvos-tudományi Karon tanulók családjának anyagi helyzetét jobbnak minősíthetjük az átlagtól.

Az Alkalmazott Bölcsészeti Karon, az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézetben, az Állatorvos-tudományi Karon és a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon 85% feletti azon hallgatók aránya, akiknek családtagjai között nincs hasonló szakterületen végzettséget szerzett és/vagy e szakterületen dolgozó. A Gépészmérnöki Kar esetében viszont ez az arány mindössze 68%, és ugyanitt kiemelten magas (10%) azon hallgatók aránya, akiknek szüleik és nagyszüleik között is van kapcsolódó szakmájú. Azon hallgatók aránya, ahol csak a szülők között van azonos végzettségű vagy hasonló szakterületen dolgozó, szintén magasabb az átlagosnál (19%).

Középiskolai változók: érettségi és a szakválasztás

A megkérdezettek 43%-a (1210 fő) hagyományos négyosztályos gimnáziumban, 40%-a (1124 fő) szakközépiskolában, 13%-a (366 fő) hat-, vagy nyolcosztályos (szerkezetváltó) középiskolában, illetve kéttannyelvű

gimnáziumban tanult. 4% (103 fő) az egyéb válaszlehetőséget jelölte meg.

E kérdés tekintetében szignifikáns különbség mutatkozik az egyes karok között. Az Állatorvos-tudományi Karon 50% feletti azok aránya, akik hagyományos négyosztályos gimnáziumban végeztek, illetve 40% feletti

azoké, akik hat-, vagy nyolcosztályos (szerkezetváltó) középiskolában, kétannyelvű gimnáziumban tanultak.

A szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők 50% feletti aránnyal vannak jelen az Alkalmazott Bölcsészeti Kar (56%), valamint a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar (55%) esetében.

2. táblázat Mekkora szerepet játszottak az alábbiak abban, hogy idejött tanulni, hogy ezt a szakot választotta?

	N	Átlag	Szórás
Ez érdekel	2798	4,4489	0,8989
Ezen a területen szeretnék dolgozni	2795	4,3544	1,0004
A kar, a képzés jó hírveve	2784	3,3383	1,2904
A tanárok jó hírveve	2773	2,7153	1,3598
Közel van a lakóhelyemhez	2791	2,7041	1,5501
Ezzel a végzettséggel külföldön is könnyebb munkát találni	2781	2,7032	1,4293
A felvételi pontszámom alapján ide kerültem	2775	2,3332	1,5280
Ezen a területen dolgozom	2756	2,1253	1,5602
Szüleim, rokonaim ajánlása	2787	1,8937	1,2621
Barátom, barátnőm ajánlása	2780	1,8135	1,2710
Viszonylag könnyű diplomát szerezni	2780	1,6858	1,0168
Jó kollégiumi elhelyezés	2773	1,6170	1,2149

A kutatás során vizsgáltuk, hogy a kérdőívben felsorolt egyes tényezők mekkora szerepet játszottak a hallgatók szakválasztása során. Tizenkét tényezőt kellett a válaszadóknak egytől ötig skálán osztályozniuk, ahol az egyes azt jelentette, egyáltalán nem játszott szerepet, az ötös osztályzat

pedig azt, hogy meghatározó szerepet játszott.

A 2. táblázatból leolvasható, hogy a hallgatók számára az volt leginkább fontos, hogy az érdeklődésüknek megfelelő szakot válasszanak (4,45), majd ezt az „ezen a területen szeretnék dolgozni” tényező követi (4,35), a rangsor

harmadik helyére pedig „a kar, a képzés jó hírneve” került (3,34). A szóráserképekből megállapíthatjuk, hogy a hallgatók véleménye a legfontosabbnak tartott „ez érdekel” tényező megítélésében volt a leginkább homogén.

Varianciaanalízissel vizsgáltuk, hogy kimutatható-e szignifikáns összefüggés az egyes karok, illetve a hallgatók által a szakválasztás során szerepet játszó tényezők fontosságának megítélésében. A varianciaanalízis két tényező esetében mutatott szignifikáns különbséget a karok között, amely tényezők a következők: „a kar, a képzés jó hírneve”, illetve az „ezzel a végzettséggel külföldön is könnyebb munkát találni”.

„A kar, a képzés jó hírneve” tényezőt legfontosabbnak a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar hallgatói ítélték (3,84), majd ezt a Gépészmérnöki Kar (3,57) és a Pedagógiai Kar (3,40) követi.

Az „ezzel a végzettséggel külföldön is könnyebb munkát találni” tényezőt a Gépészmérnöki Kar hallgatói tartották legfontosabbnak (3,47), míg a Pedagógiai Karon tanulók a legkevésbé fontosnak.

A válaszadók 73%-a (2042 fő) tanul jelenleg azon a szakon, amelyet első helyre írt a felvételi jelentkezésnél,

azonban ennél jóval magasabb átlagot figyelhetünk meg az Állatorvos-tudományi Kar (96%) és a Pedagógiai Kar (86%) esetében.

A válaszadók 40%-a (1131 fő) kapott többletpontot a nyelvvizsga miatt, azonban az Állatorvos-tudományi Kar esetében ez az arány több mint kétszeres (97%). Ugyanezen kar hallgatói körében láthatjuk azt, hogy a 94% kapott többletpontot emeltszintű érettségire, illetve esetükben a legmagasabb a tanulmányi verseny eredményekért többletpontot kapók aránya is (5%).

A hátrányos helyzetért a tanulók 5%-a kapott többletpontot, azonban az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet és a Pedagógia Kar hallgatóinak körében ez az arány 10% feletti.

Egyetemi élmények

A kérdőív vizsgálta a hallgatók egyetemi karukkal való elégedettségét a táblázatban található szempontok alapján. A válaszadók leginkább a tanárok tudásával, felkészültségével elégedettek (4,06), majd ezt a könyvtár felszereltsége, működése (3,80) és a tanulmányi előadók munkája (3,80) követi (3. táblázat). Megállapíthatjuk, hogy a hallgatók válaszai alapján felállított rangsor első három helyéből ket-

3. táblázat Mennyire elégedett itt a karon az alábbiakkal?

	N	Átlag	Szórás
A tanárok tudásával, felkészültségével	2779	4,0562	,8552
A könyvtár felszereltségével, működésével	2377	3,8001	1,0977
A tanulmányi előadók munkájával	2713	3,7958	,9517
A tanárok segítőkészségével	2791	3,7852	,9938
A közösségi élettel	2077	3,5515	1,1678
A kollégiumi elhelyezés színvonalával	1403	3,5346	1,5096
A tananyagok színvonalával	2776	3,5133	,9160
A külföldi ösztöndíj-lehetőségekkel	1445	3,3229	1,1826
A művelődési, szórakozási lehetőségek választékával	1886	3,2596	1,1898
A gyakorlati képzés színvonalával	2492	3,2393	1,1504
Új, friss szakirodalom biztosításával	2218	3,2233	1,1685
Az információáramlás (pl. a tanulmányi információs rendszerek, a hallgatói nyilvántartási rendszerek, az intézményi honlapok) színvonalával	2763	3,2180	1,1822
A tantermek berendezésével, felszereltségével	2778	3,0335	1,0697

tón olyan tényezők állnak, amelyek az egyetemi dolgozók (oktatók, tanulmányi előadók) tudásához, személyiségéhez kapcsolódik.

Közel azonos mértékben elégedtek a hallgatók a tanárok segítőkészségével (3,79), majd ezt a közösségi élettel (3,55), a kollégiumi elhelyezés színvonalával (3,53) és a tananyagok színvonalával való elégedettség (3,51) követi.

A külföldi ösztöndíj-lehetőségek (3,32), a művelődési, szórakozási lehetőségek választékával (3,26), a gyakorlati képzés színvonalával (3,24), az új,

friss szakirodalom biztosításával (3,22), illetve az információáramlás színvonalával (3,22) való elégedettség esetében megállapítható, hogy a válaszadók ezekkel is inkább elégedettek, mint nem, ugyanis mindegyik átlagpontszáma hármas érték feletti. Legkevésbé a tantermek berendezésével, felszereltségével (3,03) elégedettek a hallgatók.

Az új, friss szakirodalom biztosításával való elégedettség, illetve az, hogy a válaszadó mely karon tanul, szignifikáns összefüggést mutat varianciaanalízissel vizsgálva. A karok bontásá-

ban megállapítható, hogy az új, friss szakirodalom biztosításával leginkább az Egészségtudományi- és Környezetegészségügyi Intézet (3,96) és a Gazdasági Kar (3,93) hallgatói elégedettek, míg legkevésbé az Ybl Miklós Építéstudományi Karon (2,52), illetve a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon (2,97) tanuló válaszadók.

A szülői iskolai végzettség klaszterek, illetve a fentiekben ismertetett tényezőkkel való elégedettség összefüggését vizsgálva öt esetben mutatható ki szignifikáns különbség. Ezek a következők: a tananyag színvonalával;

a tanárok tudásával, felkészültségével; a gyakorlati képzés színvonalával; az információáramlás színvonalával és az új, friss szakirodalom biztosításával való elégedettség.

Mind az öt tényezőnél az alacsony iskolai végzettségi háttérű klaszterhez tartozó hallgatók esetében figyelhető meg a legmagasabb fokú elégedettség, majd őket a magas iskolai végzettségi háttérű klaszterhez tartozók követik, és megállapíthatjuk, hogy a közepes iskolai végzettségi háttérű klaszterhez tartozó hallgatók a legkevésbé elégedettek ezekkel.

4. táblázat Mekkora figyelmet fordítanak az alábbiakra?

	N	Átlag	Szórás
A tehetséges hallgatók segítésére, támogatására	1903	3,3025	1,1382
A hallgatók kívánságainak megfelelő kulturális, szabadidős programok szervezésére, támogatására	1903	3,0210	1,1630
A külföldi ösztöndíj lehetőségekről való tájékoztatásra	1952	2,9560	1,2807
A hallgatók szociális problémáival való foglalkozásra	1900	2,9333	1,1772
Az elhelyezkedés segítésére a végzés után	1343	2,7780	1,2740
Tájékoztatásra a kari vezetés munkájáról, terveiről	2153	2,6152	1,1619

A hallgatók szerint a 4. táblázatban található lehetőségek közül a legtöbb figyelmet a tehetséges hallgatók segítésére, támogatására (3,30) fordítják a karon, majd ezt a hallgatók kívánságainak megfelelő kulturális, szabadidős

programok szervezése, támogatása (3,02) követi. A külföldi ösztöndíj lehetőségekről való tájékoztatás (2,96) a harmadik, míg a hallgatók szociális problémáival való foglalkozás (2,93) a negyedik helyen található a hallgatók

véleménye alapján felállított rangsorban. Az elhelyezkedés segítése a végzés után (2,77), illetve a tájékoztatás a kari vezetés munkájáról, terveiről (2,62) az a két tényező, amelyekre a hallgatók szerint legkevesebb figyelmet fordítanak a karon.

Szignifikáns összefüggés aközött, hogy a válaszadók mely karon tanulnak, illetve miként vélekednek, mekkora figyelmet fordítanak az adott karon a vizsgált tényezőkre, egyetlen esetben – a tájékoztatás a kari vezetés munkájáról, terveiről esetében – található. Ezzel leginkább az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet (3,30), a Pedagógiai Kar (3,27) és a Gazdasági Kar (3,10) hallgatói az elégedettek, míg legkevésbé a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon (2,31) tanulók gondolják úgy, hogy megfelelő tájékoztatásban részesülnek a kari vezetés munkájáról, terveiről.

A szülői iskolai végzettség klaszterek, valamint aközött, hogy a hallgatók szerint az adott karon mekkora figyelmet fordítanak a vizsgált tényezőkre, három tényező esetében találunk szignifikáns különbséget. Ezek a következők: a hallgatók szociális problémáival való foglalkozás, a külföldi ösztöndíj lehetőségekről és a kari vezetés mun-

kájáról, terveiről szóló tájékoztatás. Az előzőekhez hasonlóan ez esetben is megállapíthatjuk, hogy az alacsony iskolai végzettségi háttérű klaszterhez tartozó hallgatók szerint több figyelmet fordítanak erre a karon, mint a magas és közepes iskolai végzettségi háttérű klaszterbe sorolt hallgatók szerint.

Vizsgáltuk, hogy a hallgató tanulmányai alatt részt vett-e tudományos diákköri munkában, szakkollégiumban, külföldi képzésben, ösztöndíjban, kutatási tevékenységben, illetve szakmai táborokban. Amennyiben az e tevékenységekben való részvételt és a karok összefüggését vizsgáljuk, megállapítható, hogy minden esetben szignifikáns különbség mutatkozik.

Tudományos diákköri munkában a válaszadók 6%-a vett részt, 23% még nem, de tervezi, valamint 71%-uk jelenleg sem vesz részt benne, és nem is tervezi. Az átlagtól való jelentős eltérést tapasztalunk az Állatorvos-tudományi Kar hallgatói esetében, ahol a tanulók 17%-a vesz részt tudományos diákköri munkában, és 60%-uk tervezi ezt.

A szakkollégiumi részvétel a válaszadók 5%-ára jellemző, 4,9%-uk tervezi, és 90%-uk pedig nem érdeklődik

e lehetőség iránt. A Mezőgazdasági- és Környezettudományi Kar hallgatói esetében a szakkollégiumban résztvevők aránya 13%, illetve 9%-uk tervezi, hogy részt fog venni benne.

A külföldi képzés, ösztöndíj a válaszadók 4%-át érinti, illetve 20%-uk tervezi, hogy él a lehetőséggel. A tudományos diákköri munkához hasonlóan az Állatorvos-tudományi Kar hallgatói esetében van jelentős eltérés. Közöttük tíz százalékuk vett már részt ilyenben, és 44%-uk tervezi. A külföldi képzésre, ösztöndíjra legkevésbé a Pedagógiai Karon tanuló hallgatók mutatnak nyitottságot.

Kutatási tevékenységben leginkább az Állatorvos-tudományi Kar (27%), illetve az Alkalmazott Bölcsészeti Kar (22%) hallgatói vesznek részt, míg a Gazdasági Karon (85%) és a Pedagógiai Karon (85%) tanulók körében a legmagasabb azok aránya, akik nem végeznek és nem is terveznek kutatási tevékenységet.

Szakmai táborokban a válaszadók 7%-a vesz részt, valamint 14%-uk tervezi ezt. Jelentős eltérés az Ybl Miklós Építéstudományi Kar esetében mutatkozik, itt a hallgatók 17%-a már vett részt szakmai táborban, 31%-uk pedig tervezi.

A válaszadók 25%-a (689 fő) vette igénybe egyetemi, főiskolai tanulmányai alatt a diákhitelt, valamint 57 fő (2%) tervezi ezt felvenni. Nem mutatható ki szignifikáns különbség az egyes karok között abban a tekintetben, hogy az ott tanuló hallgatók igénybe vették-e már a diákhitelt vagy sem, azonban kiemelendő, hogy a Víz- és Környezetgazdálkodási Karon és a Pedagógiai Karon a válaszadók közel harmada vette igénybe a diákhitelt.

Szignifikáns különbség mutatkozik az egyes szülői iskolai végzettség klaszterekhez tartozó hallgatók között abból a szempontból, hogy egyetemi, főiskolai tanulmányaik alatt igénybe vették-e a diákhitelt vagy sem. Az alacsony iskolai végzettségi háttérű hallgatók között a legmagasabb azok aránya, akik felvették a diákhitelt tanulmányaik során (29%), míg a legacsonyabb ez az aránya a vegyes iskolai végzettségi háttérű klaszterhez tartozó hallgatók esetében (20%).

A válaszadók 41%-a (1142 fő) rendszeresen vállalt tanulmányai alatt munkát, pénzkereseti lehetőséget, míg 32%-uk (897 fő) alkalmanként. 12% (339 fő) arról számolt be, hogy tervezi a munkavállalást tanulmányai mellett, és mindössze a hallgatók 15%-

a nyilatkozott úgy, hogy nem vállalt és nem is tervez vállalni munkát, amíg tanulmányokat folytat.

Szignifikáns különbség mutatkozik a hallgatók tanulmányok melletti munkavállalása, illetve aközött, hogy mely karon tanulnak. A rendszeres munkavállalás leginkább (a hallgatók felét érintően) a Gazdasági Kar, a Pedagógiai Kar, valamint az Alkalmazott Bölcsészeti Kar hallgatóinak körében jellemző.

A diákhitel igénybevételéhez hasonlóan a tanulmányok alatti munkavállalás is szignifikáns összefüggést mutat a szülői iskolai végzettség klaszterekkel. Ebben az esetben is az alacsony iskolai végzettségi háttérű klaszterhez tartozó tanulók között a legmagasabb azok aránya (48%), akik rendszeresen dolgoznak tanulmányaik mellett, míg a vegyes iskolai végzettségi háttérű klaszterhez sorolt tanulók esetében a legalacsonyabb (32%). Megállapíthatjuk, hogy a magas iskolai végzettségi háttérű klaszterhez tartozó hallgatók körében 18%-a azok aránya, akik tanulmányaik során nem vállaltak és nem is terveznek vállalni munkát, pénzkereseti lehetőséget.

Szignifikáns összefüggés van aközött, hogy a hallgató a tanulmányai alatt vesz-e igénybe diákhitelt, illetve

vállal-e munkát, pénzkereseti lehetőséget. A válaszadók 12%-a (337 fő) rendszeresen dolgozik, és ezzel párhuzamosan a diákhitelt is igénybe vette. Megállapíthatjuk azt is, hogy a diákhitel lehetőségével élők közel fele (49%) végez rendszeresen munkát.

Tervek, jövőkép

A válaszadók több mint fele (1490 fő) tervez (további) részvételt a szakjához kapcsolódó MA/MSc képzésben, 6% (164 fő) pedig egy másik szakhoz kapcsolódó MA/MSc képzést szeretne elvégezni, 11% (305 fő) pedig jelenleg is MA/MSc képzésen tanul. Minden harmadik válaszadó terve között nem szerepel az MA/MSc képzés.

Mindegyik kar esetében 20% feletti azon hallgatók aránya, akik nem tervezik, hogy részt vesznek MA/MSc képzésben, azonban legmagasabb ez az arány az Állatorvos-tudományi Kar (78%), az Alkalmazott Bölcsészeti Kar (51%) és a Pedagógiai Kar (49%) hallgatóinak esetében. Az Állatorvos-tudományi Kar abból a szempontból kiemelendő, hogy ott egységes, osztatlan képzés folyik, amely magyarázza, hogy a hallgatóknak miért csupán 17%-a kíván a szakhoz kapcsolódó MA/MSc képzésben részt venni (míg az összes

többi kar esetében 40% feletti ez az arány). A jelenlegi szakhoz kapcsolódó MA/MSc képzésben való részvételre vonatkozó tervekről legmagasabb arányban az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatói számoltak be (73%).

Szignifikáns összefüggés mutatható ki a szülői iskolai végzettség klaszterek, illetve aközött, hogy a hallgató tervez-e (további) részvételt MA/MSc képzésben.

A válaszadók több mint negyede nyilatkozott úgy, hogy tanulmányai befejezése után szeretne letelepedni abban a városban, ahol tanulmányait végzi; illetve a válaszadók 11%-a (300 fő) hajlandó lenne akár más jellegű, alacsonyabb iskolai végzettséget igénylő állást is vállalni, csak hogy a városban maradhasson.

Szignifikáns összefügg mutatható ki aközött, hogy a hallgató szeretne-e letelepedni abban a városban, ahol a tanulmányait folytatja, illetve, hogy melyik karon tanul. Az Alkalmazott Bölcsészeti Kar (90%), a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar (89%), a Pedagógiai Kar (89%) és a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar (88%) esetében a legmagasabb azon hallgatók aránya, akik nem szeretnének letelepedni az adott városban. Az

Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatóinak viszont közel fele nyilatkozott úgy, hogy a tanulmányok befejezése után is szívesen maradna az oktatás helyszínéül szolgáló városban (Budapesten).

Az, hogy a válaszadók közel kétharmada nem szeretne letelepedni a diploma megszerzése után a városban, ahol tanul, pozitívként is felfogható, ha abból indulunk ki, hogy a végzett hallgatók visszatérnek oda, ahol középiskola tanulmányaikat folytatták. Azonban ennek megerősítésére további kutatások lennének indokoltak, ugyanis jelen kérdőív nem vizsgálta a hallgatók külföldi munkavállalásra vonatkozó terveit.

Társadalmi presztízs, anyagi megbecsültség

A válaszadók közel fele magasnak, illetve nagyon magasnak ítéli meg szakmája társadalmi presztízsét, míg 35% (916 fő) közepesnek minősíti, és 16% (436 fő) úgy véli, hogy alacsony, illetve nagyon alacsony.

Bár szignifikáns összefüggés nem mutatható ki a karok, illetve aközött, hogy a hallgatók hogyan látják, mekkora szakmájuk társadalmi presztízse Magyarországon, de egyfajta tenden-

cia megfigyelhető. Az Állatorvos-tudományi Kar hallgatói ítélték meg leginkább úgy, hogy szakmájuk magas társadalmi presztízzsel bír, majd őket a Gépészmérnöki Kar, illetve az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatói követik. Legkevesbé az Alkalmazott Bölcsészeti Karon tanulók gondolják azt, hogy szakmájuk társadalmi presztízse magas.

A szakma társadalmi presztízisének megítélése, illetve az, hogy a hallgató mely szülői iskolai végzettség klaszterbe tartozik, szignifikáns összefüggést mutat. A vegyes iskolai végzettségi háttérű klaszterhez tartozó hallgatók ítélik meg leginkább pozitívan szakmájuk társadalmi megbecsültségét (3,53), majd őket a magas (3,35) és az alacsony iskolai végzettségi háttérű (3,32) klaszterbe sorolt hallgatók követik.

A kérdőív a társadalmi megbecsültségen túl az anyagi megbecsültséget is vizsgálta. A válaszadók több mint harmada magasnak, illetve nagyon magasnak tartja szakmája anyagi megbecsültségét, 37% közepesnek, 20% (515 fő) alacsonynak és 10% (252 fő) nagyon alacsonynak ítéli meg.

A Gépészmérnöki, illetve a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar hall-

gatói vélekednek úgy leginkább, hogy leendő szakmájuk anyagi megbecsültsége jó, míg a Pedagógiai Karon és az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézetben tanulók a legkevesbé bizakodóak ezzel kapcsolatban.

Összegzés

A kutatás adatai arra engednek következtetni, hogy a SZIE alföldi karain tanuló válaszadók számára a diploma megszerzése térbeli/társadalmi helyváltoztatást (mobilitást) jelent. Ezekre a képzési helyekre jellemzően első generációs értelmiségi diákok járnak, akik érdeklődésből és a képzési helyszín presztízse alapján választották ki a felvételi keresgélésben az intézményt. Fontos megjegyeznünk, hogy a választott képzések alacsony makrotársadalmi (anyagi) presztízisével sokak saját maguk is tisztában vannak.

Az életen át tartó tanulás mentális térképében mindez rendkívül fontos szempont, mert a „főfoglalkozású dolgozó” lét további kényszerként hat; s a klasszikus értelmiségi szerepkészletek adaptálásától veszi el az időt és a lehetőségeket.

Ahhoz, hogy valódi választásról beszéljünk (tudomány vagy/és

munka) az egyetemen fontos az alföldi karok ilyen típusú differenciáltabb fejlesztése. A LLL-témakörében a kutatások további bővítése, az állás-adatbank létrehozása, a TDK, mint hallgatói életforma meghatározása, valamint a szakkollégiumi munka meggyökeresítése. Ezek a tevékenységek talán a „főfoglalkozás” mellett is hatékonyabb értelmiségi kompetenciaemelő lehetőséget (klasszikus hallgatói lét megélését) biztosíthatnak.

Az Alföld megtartókéességére jó példa az ugródeszka-szerep megjele-

nése. Az első generációs értelmiségi hallgatók nem maradnak a képzés helyszínén (csak remélhetjük, hogy a szülővárosba visszatérnek).

A vidéki felsőoktatás és a vidék megtartóereje közötti összefüggés kutatására további vizsgálatok szükségesek. Jelen tanulmányban azt bizonyítottuk, hogy a SZIE DPR-s kutatásaiban egy olyan térségeken átívelő felsőoktatási intézmény képe rajzolódik ki elénk, amelyben együtt tanul az a hallgató, amelynek a társadalmi státusz-megtartás a célja, és együtt az a diák, akinek a mobilitás.

5.

Balcsók István: A tér, amelyben létezőnk – avagy a jászberényi főiskolai kar beiskolázási körzete

Abstract

The main object of the study was to visualize the geographical extension of Jászberényi Főiskolai Kar's recruitment base and to present specialities can be traced from its training structure and location. The most important edification is, the capital of Jászág's higher education's educational, intellectual and cultural effects goes beyond the town's own catchment area. The college can be classified to the small rural higher education category by the number of its edistructors and students. But if we exam only the training indicators from the latest decade we can enunciate: Jászberény could export its own spiritually even to hundreds of kilometers far. Finished or active students coming from more than 600 hundred settlements can call Jászberény as their alma mater. The institute operates in meeting point city of pheripheral areas lives not only from the traditions. It had and has enormous part in helping to surmount the backwardness, to manage social problems, to correct the quality of human resorources in the region, to maintenance talented youngs so working with science to rise the countryside.

Keywords: pheripheral areas, recruitment, geographical extension, structure of education, spatial dispersion

Dr. *Balcsók István* főiskola docens, Szent István Egyetem ABK,
Balcsok.Istvan@abk.szie.hu

Bevezető gondolatok

Az elmúlt években egyre inkább kiszélesedő és elmélyülő vita folyik arról, vajon képes-e finanszírozni a jelenlegi számban működő felsőoktatási intézményt az ország, és egyáltalán szükség van-e ennyi főiskolára, egyetemre, képzési szakirányra és hallgatóra. A hatékonysági problémákat egyetlen fél sem kérdőjelezi meg, azonban az érvek és az ellenérvek természetesen mindig annak függvényében kerülnek elő, hogy ki és milyen szempontok alapján közelíti meg a kérdést. A leginkább hangsúlyozott fiskális szempontoktól a munkaerőpiac igényein, a demográfiai változások jelenlegi és jövőbeni hatásain át egészen a humán erőforrások összetételére gyakorolt hosszú távú kihatásokig számos tényezőre hívják fel a figyelmet az elemzések, azonban jelen tanulmány szempontjából az egy-egy felsőoktatási intézmény szűkebb és tágabb környezetére gyakorolt hatásait érdemes kiemelni a sorból.

Az írásnak természetesen nem célja bármilyen jellegű állásfoglalás, mindössze a száraz statisztikai tények alapján kíván kiemelni egyetlen, ám

kétségtől igen fontos megközelítést a bonyolult összefüggésrendszerből. Az egyes intézmények tényleges szerepét nagyban befolyásolja, hogy mekkora az a földrajzi térség, amelyre kiterjed a vonzásuk, és az sem mellékes kérdés, hogy ezen a területen belül milyen társadalmi-gazdasági adottságokkal rendelkező települések helyezkednek el. Az alábbi rövid, és korántsem teljes körű elemzés arra próbál rávilágítani, hogy egy alapvetően a „kis vidéki intézmények” kategóriájába sorolt főiskola szerepét és az általa befogott földrajzi teret tekintve talán nem is olyan kicsiny, mint első látásra tűnik.

Hagyományait tekintve a jászberényi intézmény és ezzel együtt a tanítóképzés közel száz éves múltra tekint vissza, mivel a jelenlegi egyetemi kar jogelődjeként gróf Apponyi Albert kulturális miniszter (egyben jászberényi országgyűlési képviselő) saját személyes támogatásával 1917-ben nyitotta meg a kapuit. Az 1959-ig középiskolaként működő intézményt előbb felsőfokú Tanítóképző Intézetté, majd az 1975-ös tanév kezdetétől a többi tanítóképzővel egy időben főiskolává minősítették át. Az 1990-es évek közepén a képzé-

si kínálat levelező és nappali tagozaton is kibővült (szociálpedagógia, művelődésszervező, könyvtár), tovább szélesítve az intézmény térségi szerepkörét.

A város, és ezzel együtt a főiskola földrajzi fekvését tekintve kettős szerepben van, mivel egyszerre centrum és periféria is. Jászberény az önálló arculattal és integritással jellemezhető Jászság gazdasági, társadalmi és szellemi-kulturális központja, jelentős részben éppen a térség egyetlen felsőfokú intézményének köszönhetően. A városon fontos közlekedési folyosók futnak keresztül: a 82. számú, villamosított Szolnok-Hatvan vasútvonal, illetve a szintén ezt a két várost összekötő 32-es, valamint a Jászságon nyugatkeleti irányban áthaladó 31-es számú főútvonal, ezen felül több alsórendű útvonal csomópontja is a település. A három régió, illetve az Alföld és a hegyvidék találkozásánál található kedvező pozíciót jól jelzi, hogy a megyeszékhely mellett közvetlenül elérhető többek között Budapest, Miskolc, Kecskemét és Eger.

Az érem másik oldalát nézve ugyanakkor a három régió határán

lévő pozíció egyben bizonyos szintű perifériahelyzetet eredményez: a nemzetközi közúti és vasúti fővonalak északról és délről kerülnek el a térséget, és saját megye-, illetve főként régióközpontjához képest is peremhelyzetben van. A térszerkezeti viszonyokat tekintve tehát Jászberény sokkal inkább Budapest vonzáskörzetéhez tartozik, azonban a főváros már túlságosan messze van ahhoz, hogy ennek igazán előnyös vonatkozásai érezhetőek legyenek. A Jászság az Észak-alföldi régióban ugyan nem sorolható a legelmaradottabb térségek közé, országos összevetésben viszont már a hátrányos helyzetű térségek közé sorolható.

A főiskola beiskolázási és egyben működési lehetőségeit nagymértékben meghatározza, hogy a szomszédos, illetve a közlekedési kapcsolatok révén jól elérhető települések többsége szintén a hátrányos helyzetű térségekhez tartozik, a megyehatárok és a Tisza mentén egy majdnem egybefüggő belső perifériaterületet alkotva. A kedvezőtlen gazdasági-társadalmi háttér azonban paradox módon nemcsak taszító hatást gyakorol a potenciális (és sok

esetben a már végzett) hallgatókra, hanem egyfajta modern röghöz kötést is eredményez. Mindez azt jelenti, hogy a jobb anyagi viszonyok közül érkező fiatalok számára nyitott az út a távolabb fekvő, ámde napjainkban jóval nagyobb presztízssű oktatási centrumok (Budapest, Miskolc, Eger, Gödöllő stb.) irányába, jelentős részük viszont az anyagi keretek szabta kényszerpályán mozogva a minél kisebb költségeket választja.

A Jászberényi Főiskolai Kar tehát nem építhet a családoktól érkező plusz bevételekre, sőt, egyre inkább elterjedt gyakorlat, hogy még a nap-pali tagozatos hallgatók is saját munkájukkal teremtik elő a tanulmányaikhoz szükséges anyagi fedezetet – és erre a tendenciára többek között már az órarend összeállítása-kor is reagálni kell. Az elmúlt években szakdolgozatok készítéséhez kapcsolódó empirikus kutatásokból kiderült, hogy az intézményt választók zöme első generációs értelmiségi lesz. Mindezek a tények alapvetően meghatározzák a Kar mozgásterét és lehetőségeit, ugyanakkor jól jelzik a rá nehezedő felelősséget, a feladatok súlyát is. Az intézménynek

tehát a Szent István Egyetem részeként annak ars poeticáját a napi gyakorlatba kell átültetnie, vagyis tudománnyal, tudással kell segítenie a vidék felemelkedését.

A napjainkra jellemző problémák ellenére a nyolc évtizedes tanítóképzői múlt eredményeként az intézmény szellemisége tapinthatóan jelen van a térségben, hiszen csak véletlenül fordul elő a Jászságban olyan tanító, aki nem itt végzett volna. A már dolgozó pedagógusok számára szervezett rendszeres és alkalmi továbbképzések mindemeltett a napi jelenlétet is eredményezik. A képzési profil bővülése a főiskola és a térség (ezen belül a város) kapcsolatának erősödésével járt együtt; a térség oktatási, kulturális és szociális ellátó intézményei hatékonyan segítik a képzés (terep)gyakorlati részét. A tényleges kisugárzó hatás, az intézmény kvázi beiskolázási körzetének felmérése azonban ezidáig nem történt meg – a jelen tanulmány a maga eszközeivel ezt a hiányt próbálja pótolni, ezáltal is felhívva a döntéshozók és minden érdeklődő figyelmét erre a sokat hangztatott, de ténylegesen talán jóval kevésbé kimutatott összetevőre.

Az adatok forrása, vizsgálati módszer és problémák

Az elemzés megállapításai és következtetései az egységes felsőoktatási tanulmányi rendszer (az ún. Neptun) elektronikus hallgatói nyilvántartásának (ezen belül kizárólag a tanulmányi adminisztrációnak) adatain alapulnak. A rendelkezésre álló információk közül a téma szempontjából elsősorban a hallgatók lakóhelyére vonatkozó adatoknak volt kiemelt jelentősége, de a képzési szakirány (modul), a tagozat, az aktuális státusz, valamint a képzés várható/tényleges befejezésének időpontja is bekerült a feldolgozott elemek közé. A felhasznált adatok a 2011. május 10-ei állapotokat rögzítik, ebből következően a 2011 nyarán végzetek még aktív státuszban szerepeltek a nyilvántartásban. Az adatfeldolgozásnál és az ábrák elkészítésénél minden egyes alkalommal a hallgatók állandó lakcíme került figyelembevételre.

Az alábbiakban bemutatott adatok helyes értelmezéséhez mindenképpen ki kell emelni, hogy azok nem hallgatókat jelölnek, hanem az általuk létesített különböző jogviszonyokat, mivel egy adott hallgató több szak-

irányt is felvehet, illetve több lakóhelyen is élhet tanulmányai során. A jogviszonyok közé tehát értelemszerűen a passzív és törölt státuszok is bekeverültek, függetlenül attól, hogy az adott hallgató a későbbiekben valamilyen más szakirányt fejezett be. Az egyes hallgatók tanulmányi adminisztrációs adatainak feldolgozása a személyiségi jogok védelme érdekében az ún. Neptun kódok felhasználásával történt meg.

A Microsoft Excel formátumú adatbázis szűrés nélkül 11836 rekordot tartalmazott, azonban ezek között sok volt az ismétlődés, mivel az adatok között az állandó lakcím mellett szerepeltek a hallgatók ideiglenes, értesítési és munkahelyi elérhetőségei is. Az állandó lakóhelyekre való szűkítést követően az előzőekben említett széles variációs lehetőségek, illetve az előforduló hibák következtében manuális, egyenkénti leválogatást kellett alkalmazni, végül újabb településenkénti szűréssel és adatösszesítéssel alakult ki a végleges adatbázis.

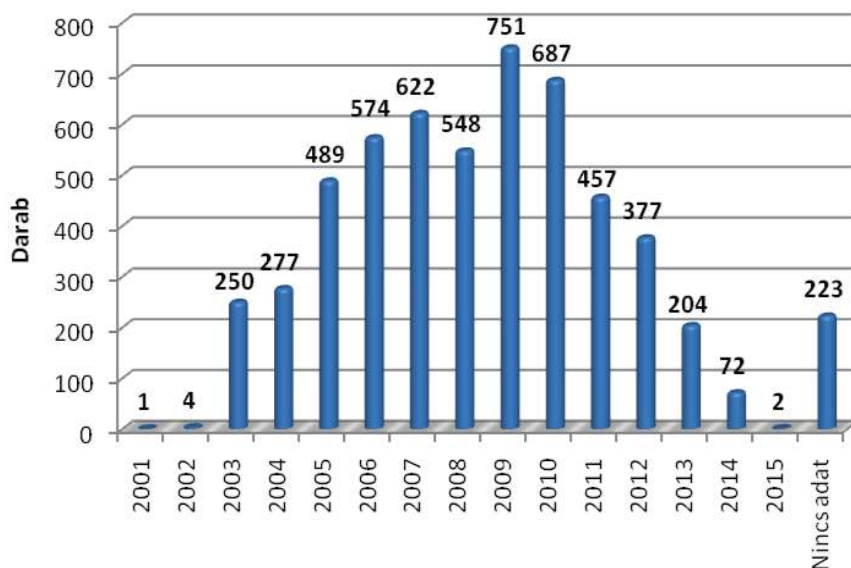
A végeredményben 5 538 rekordot, azaz a hallgatók által létesített jogviszonyt tartalmazó adathalmazt tartalmaz a 2001. és 2011. között végzett

(vagy jogviszonyát más módon megszüntető), illetve a 2011. május 10-i időpontban aktív státusszal rendelkező, és tanulmányaikat várhatóan legkésőbb a 2014-2015. tanévig befejező hallgatókra terjed ki. A képet azonban árnyalja, hogy a 2003-ig terjedő időszakból alig néhány hallgató adatai állnak rendelkezésre, és emellett számos esetben nincs megadva a rendszerből való kilépés tényleges vagy várható időpontja (1. ábra).

A vizsgált időszak első két évében a jogviszonyok száma elenyésző, mivel Jászberényben az elektronikus tanul-

mányi adminisztrációt csak a Szent István Egyetemhez történő csatlakozást, azaz a 2000. esztendő követően vezették be, és tényleges működését csak 2002-ben kezdte meg, felmenő rendszerben. Mindebből az következik, hogy az adatsorok csak a 2005-2006-ban végzett hallgatóktól tekinthetők pontosnak, mivel korábban akár egyetlen tantárgy felvételével is bekerülhetett valaki a tanulmányi adminisztrációba, és ez számos pontatlanságot eredményezhetett. Az előzőek miatt 2006-ban karbantartást végeztek a tanulmányi adminisztrációs adatbázisban,

1. ábra A hallgatói jogviszonyok tényleges/várható megszűnésének időpontja

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

azonban a rendszer ekkor a korábbi adatokat automatikusan lezárta, így előfordulhat például, hogy a diploma tényleges megszerzésének időpontja nem esik egybe a feldolgozott adatbázisban szereplő dátummal – többek között ezért kell eltekinteni a hallgatói státuszok elemzésétől.

További problémát jelentett, hogy számos olyan hallgató szerepelt a rendszerben, aki tanulmányai során legalább egyszer lakóhelyet változtatott, és így több állandó lakcímmel is megjelent az adatbázisban. Az ilyen típusú duplikációkat azonban nem lehet kiszűrni, mivel nem volt beazonosítható, hogy honnan hová irányult a költözés. A szóban forgó hallgatók jogviszonyai tehát minden érintett településen megjelennek, és bár nem jelentős mértékben, de növelik a végleges elemszámokat.

A korábban említetteknek megfelelően a hallgatók státuszának részletes elemzésére több bizonytalansági tényező miatt nem volt mód (például a 2011 nyarán végzett hallgatók még aktív státuszban voltak az adatbázis leválogatásakor, míg a keresztfélévesek már lezárták tanulmányaikat, néhány esetben pedig kérdéses volt, hogy a rendszer a valódi állapotot

tünteti-e fel), így a jelenlegi keretek között csak a már diplomát szerző, illetve záróvizsgát tevő hallgatók lesznek külön kiemelve.

A munka az előzőekben ismertetett problémaforrások miatt nem törekedhetett a teljességre, a mélyebb összefüggések szisztematikus kimutatására. Az alábbiakban tehát az elektronikus tanulmányi rendszerből kinyert adatok elsődleges statisztikai elemzésére, illetve az ennek nyomán elkészült táblázatok és térképek alapján néhány következtetés levonására nyílik mód. A tanulmány ugyanakkor a fentebbi korlátok és hibalehetőségek ellenére mégis kísérletet tehet a Jászberényi Főiskolai Kar rekrutációs körzetének bemutatására, néhány sajátosság kiemelésére.

A „beiskolázási körzet” földrajzi kiterjedése és sajátosságai

A főiskola történetét és hagyományait tekintve nem meglepő, hogy a rendszerben nyilvántartott különböző jogviszonyokat együttesen figyelembe véve a jelenleg választható szakok közül a tanítóképzésben résztvevők száma a legnagyobb, a pedagógus továbbképzéseket is beszámítva még magasabb az érték. A tulajdonképpen a

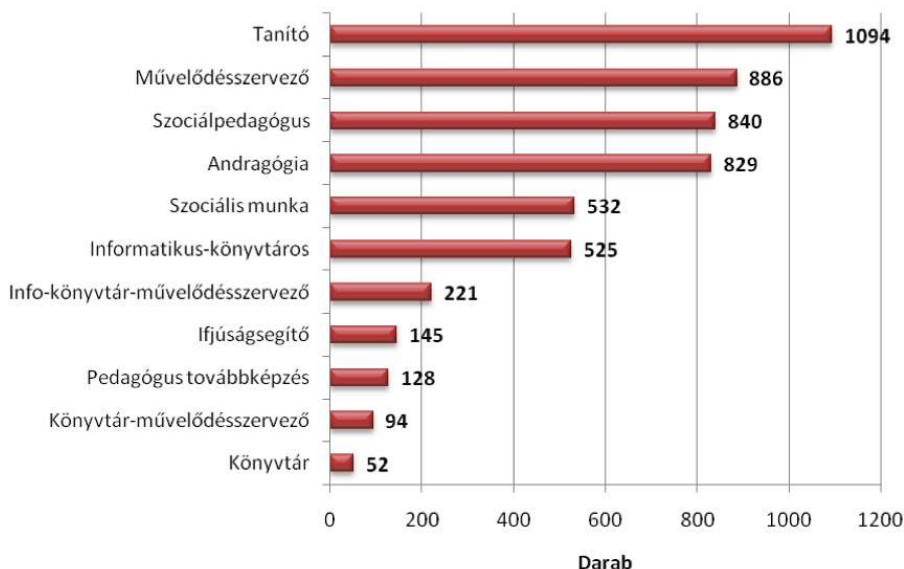
tanítóképzésből „kinövő” új szakirányok ugyanakkor szintén meghatározó szerepet tölthetnek és töltenek be az intézmény oktatási struktúrájában. Az alábbi diagram jól jelzi a belső arányokat, de a jobb áttekinthetőség érdekében nem tartalmazza valamennyi képzési formát, csak az ötven jogviszonyt meghaladók kerültek rá (2. ábra).

A szociálpedagógia súlya például annak ellenére is jelentős, hogy a 2008-2009-es tanév végétől a szociális munkás képzés vette át a helyét. Hasonló a helyzet a művelődésszerve-

ző, illetve a helyébe lépő andragógus képzéssel, mivel a kihelyezett képzések eredményeként nagy számban kerültek be (elsősorban levelező tagozatos, tehát a felnőttképzésben résztvevő) hallgatók a rendszerbe. A kihelyezett képzések, illetve a munkaerőpiac igényeire adott relatíve gyors válaszok egyébként megjelennek a rekrutációs körzet kiterjedésében, illetve a legtöbb hallgatót küldő térségek földrajzi elhelyezkedésében is.

Az adatbázisban szereplő, mindösszesen 5058 hallgató által létesített

2. ábra A legtöbb jogviszonnyal rendelkező szak(irány)ok megoszlása (N=5346)

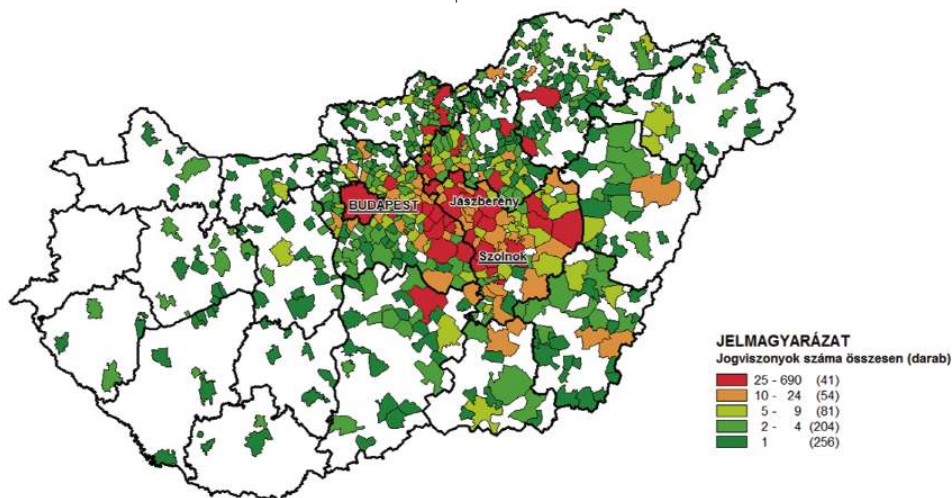

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

5538 jogviszonyt az állandó lakcímekekhez rendelve nagy területi kiterjedésű, azonban a nagyobb elemszámokat tekintve mégis meglehetősen koncentrált beiskolázási körzet jelenik meg. A Neptun-adatok alapján a vizsgált időintervallumban 636 olyan települést találhatunk Magyarországon, ahonnan legalább egy, felsőfokú tanulmányait Jászberényben elkezdő (és zömmel be is fejező) hallgató származott. A város fekvését, konkrétan az országhatártól való távolságát tekintve nem meglepő, hogy a határainkon túlról érkező hallgatók száma elenyésző: mindössze két-két romániai, szlovákiai és ukrajnai állandó lakcím szerepel a nyilvántartásban.

A virtuális beiskolázási körzetet bemutató térképről jól leolvasható, hogy a főiskola vonzása elsősorban a három régió találkozásánál fekvő térségekre, Jász-Nagykun-Szolnok megye ÉNy-i és Ny-i területeire, illetve Budapestre terjed ki. A magasabb hallgatói jogviszony számmal rendelkező települések mindemellett jól kirajzolják azokat a közlekedési folyosókat [Budapest-Cegléd-Szolnok, illetve Solnok-Jászberény-Hatvan (onnan tovább Salgótarján) vasútvonalak, valamint a 31-es, a 32-es, illetve az ahhoz csatlakozó 21-es számú főútvonalak], amelyeken keresztül Jászberény relatíve könnyen megközelíthető (3. ábra).

3. ábra A jogviszonyt létesítő hallgatók területi megoszlása állandó lakóhelyük szerint (N=5 538, települések száma 636)

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

A főiskola ugyanakkor az ország valamennyi régiójából, és Vas kivételével minden egyes megyéből fogadott legalább egy hallgatót a vizsgált időszakban. Igaz, hogy az állandó lakóhelyként szolgáló települések több mint egyharmada mindössze egyetlen jogviszonnyal jelenik meg a térképen, viszont közel 100 olyan van, ahol legalább tíz jogviszony regisztrálható – és egy ilyen kis méretű és kapacitású intézmény esetében ez már értékelhető nagyságrendnek számít. Az adatok tanúsága alapján 15 olyan település van, ahonnan legalább 50 jogviszonyt, további 26 olyan, ahonnan legalább 25 jogviszonyt, és még további 41 olyan, ahonnan tíz vagy annál több jogviszonyt létesítettek az elektronikus tanulmányi nyilvántartásba bekerült hallgatók.

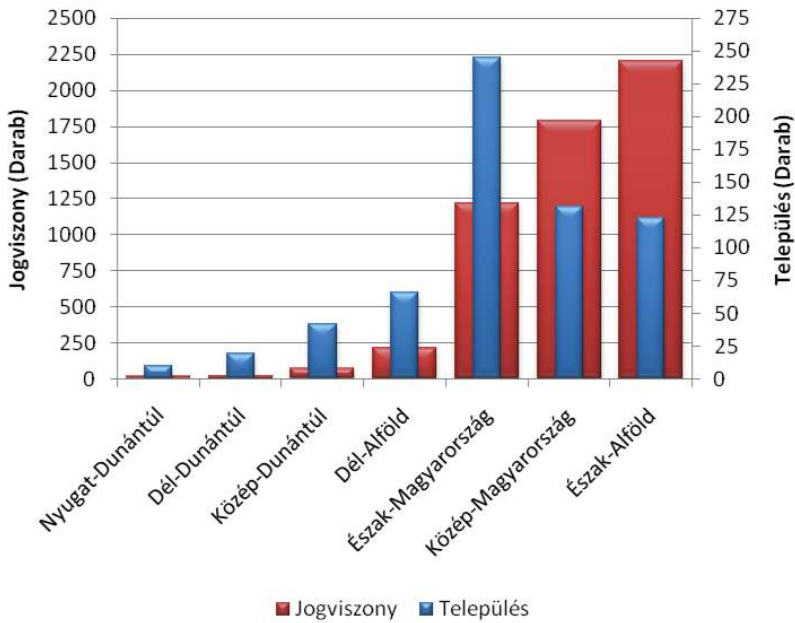
Az elsődleges vonzaskörzetet természetesen az Észak-alföldi régió jelenti, bár a sajátos településszerkezet miatt ez csak a jogviszonyok számára (2203 darab) vonatkozik, a településekre nem. A második helyen ebből a szempontból (főként a régióon belüli jogviszonyok közel 40%-át magáénak tudó Budapestnek köszönhetően) a Központi régió áll, míg a dobogó harmadik fokán az egyébként

messze a legtöbb települést (245 darab) adó Észak-Magyarország található. A maradék négy régió a települések 21,5%-át adja, a hallgatói jogviszonyokból azonban már csupán mindössze 5,8%-kal részesedik (4. ábra).

A legtöbb hallgatói jogviszonnyal rendelkező települések listáját elsőre talán meglepő módon magasan vezeti a főváros, majd Szolnok és Jászberény következik a sorban. Ezt követően nagyságrendi csökkenés mutatkozik, bár Hatvan és Nagykáta esetében még mindig száz fölötti a jogviszonyok száma. A járszági települések közül csak Jászapáti és Jászárokszállás szerepel az első tíz helyezett között, sokkal inkább Heves megye déli, illetve Pest megye keleti fekvésű települései jelennek meg még az első húsz pozíciót tekintve is. A számottevő területi különbségeket jól mutatja az a tény, hogy a lista első tíz helyén szereplő település adja az összes jogviszony 40,5%-át (5. ábra).

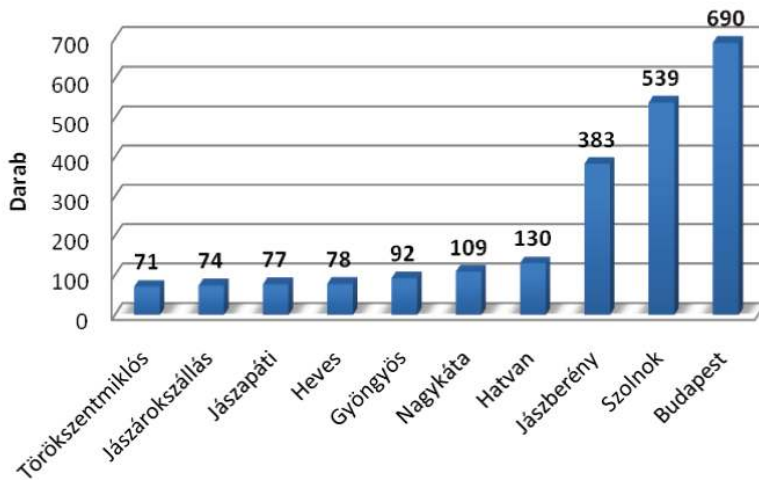
A fentebbi listát nyilvánvalóan nagymértékben befolyásolja a települések lakosságának száma, hiszen minél népesebb egy helység, annál nagyobb a „merítési lehetőség”. A főiskola tényleges vonzását azonban éppen ennek figyelembevételével sok-

4. ábra A jogviszonyok és az érintett települések száma régióként

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

5. ábra A tíz legmagasabb jogviszonyszámot elérő település

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

kal inkább az ezer lakosra számított értékek mutatják meg. Az ilyen összetételben már Jászberény rendelkezik a legmagasabb értékkel (23,2 jogviszony/ezer lakos), és a lista első tíz helyéből hatot a jászberényi kistérséghez tartozó települések foglalnak el. Bár a közvetlen környezetre gyakorolt vonzás természetesen nem egyforma erősségű, de az igen jelentős különbségek ellenére összességében valamennyi jászvári település átlag fölötti értékkel rendelkezik.

Az egyes térségek, települések szerepe természetesen nem állandó, számos befolyásoló tényező hatására akár egyik évről a másikra is megváltozhat. Az egyik legfontosabb hatást a munkaerő-piaci igények változásai jelentik, amire jó példa a szociális munkás képzés területi lefedettségének változása. A képzési forma beindításakor a rendszerváltást követően súlyos gazdasági-társadalmi problémákkal szembenéző nógrádi és dél-hevesi településeken nagy igény mutatkozott a felsőfokú végzettséggel rendelkező segítők jelenlétére, ezért nagyon gyorsan többszörösére emelkedett az ezekből a térségekből érkezők száma. Az elmúlt években azonban fokozato-

san telítődött a piac, így bár továbbra is érkeznek hallgatók ezekről a településekről, a létszám már csak töredéke a korábbinak. Érdemes megjegyezni azt is, hogy a szociális képzések esetében nemcsak a piaci igényeknek van meghatározó szerepe a jövőt tekintve, hanem a jogszabályi keretek változásának is (lásd a közigazgatás és a felsőoktatás tervezett átalakítása).

A külső környezet szabta lehetőségek mellett természetesen a Kar képzési struktúrája, illetve ennek változásai is meghatározó szerepet játszanak. A kihelyezett képzések (Abádszalók, Budapest stb.) jelentősen befolyásolták a rekrutációs súlypontok földrajzi elhelyezkedését. Abádszalókon ugyan kisebbek a létszámok, de a fővárosi andragógus évfolyamok a hallgatók számát tekintve is igen komoly szerepet játszanak Budapest kiemelkedő jelentőségéhez.

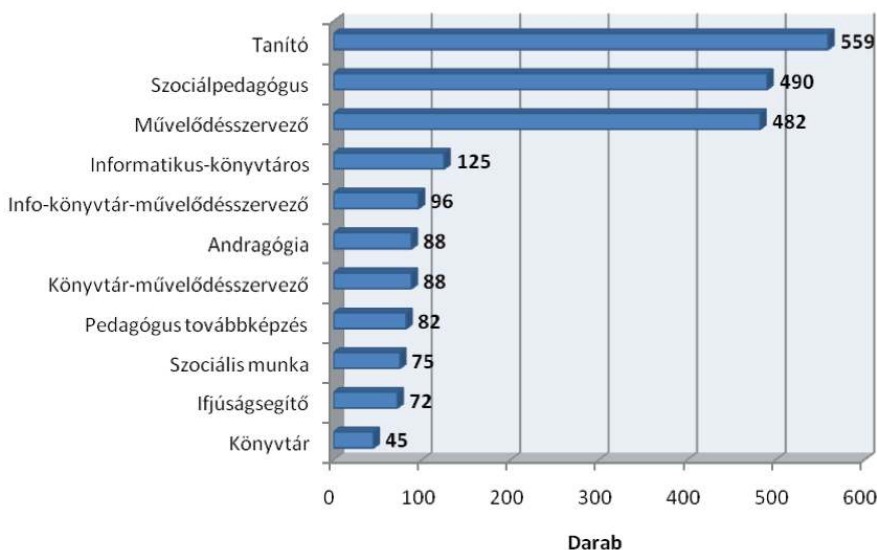
Az adatok tanúsága alapján a képzések eredményességét tekintve szintén nincs oka szűken kezezésre a karnak, mivel a vizsgált időszakban mindösszesen 2131 diplomát adott ki az intézmény, emellett 927 eredményes záróvizsgát tettek a hallgatók (oklevelük nyelvvizsga hiányában nem adható

ki), 48-an szereztek abszolutóriumot, 89-en pedig OKJ bizonyítványt. Az aktív, passzív és törölt jogviszonyok pontos számát a tanulmány előző tematikai egységében felvázolt problémák miatt nem lehet pontosan meghatározni, ehhez az adatbázis hallgatónként történő visszaellenőrzésére lenne szükség.

A megszerzett diplomák számát tekintve nem meglepő módon a tanítóképzés áll az első helyen, a pedagógus továbbképzéseket is ide számítva még egyértelműbb a vezető szerepe.

Közel sem elhanyagolhatók azonban a kisebb hagyományokkal rendelkező szakirányok eredményei sem, a szociálpedagógia és művelődésszervező képzésekben egyaránt közel félezen szereztek oklevelet, és a helyükbe lépő, alig néhány éves múltra visszatekintő szociális munka és andragógia szakok is közelítik a századik diplomásukat. Az OKJ képzések közül egyértelműen az ifjúságsegítő a legsikeresebb, az összes megszerzett bizonyítvány nyolctizedét tudhatja magáénak (6. ábra).

6. ábra A legtöbb kiadott diplomával/bizonyítvánnyal rendelkező szak(irány)ok megoszlása (N=2 202)

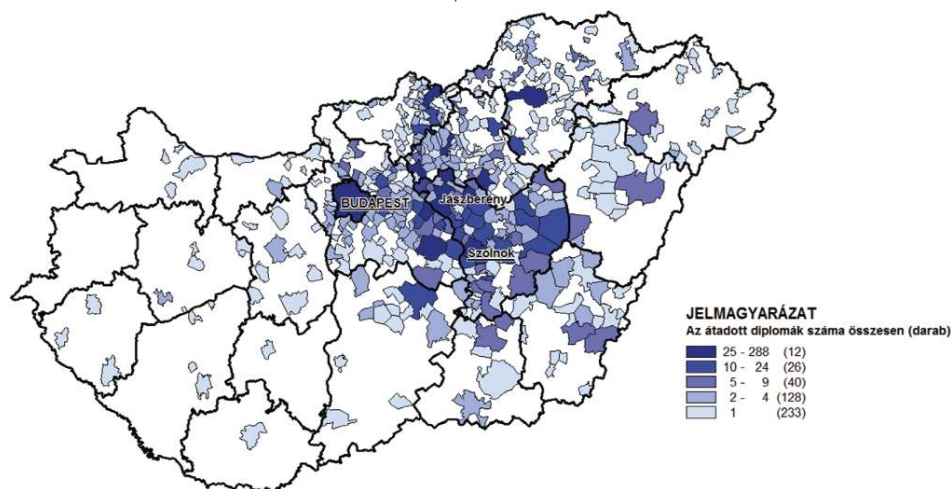

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

A vizsgált időintervallumban diplomát szerző hallgatók területi megoszlása már a kisebb elemszámból következően is némileg koncentráltabb képet mutat, mint az összes hallgatói jogviszonyt figyelembe véve, azonban még így is 439 olyan település szerepel az alábbi térképen, ahova legalább egy Jászberényben kiadott oklevél került. A lista élén ebben a tekintetben is Budapest áll (288 darab) Szolnok (181 darab) és Jászberény (153 darab) előtt, majd már jelentősen leszakadva Hatvan (48 darab) és Nagykáta (39 darab) következik (7. ábra).

Az érezhetően nagyobb területi koncentrációt jelzi, hogy az első húsz helyezett település közül Budapest mellett 11 Jász-Nagykun-Szolnok, három-három Heves és Pest, valamint egy-egy Borsod-Abaúj-Zemplén, illetve Nógrád megyéből kerül ki. A legalább egy diplomást adó települések ugyanakkor Vas kivételével minden megyében megtalálhatók, bár jól kivehetően inkább az ország keleti felére esnek a kisebb elemszámot felmutató helységek is. A Kar vonzástérsége ettől függetlenül ebben a megközelítésben is igen jelentős, messze túlmutat a Jászság határain.

7. ábra A diplomát szerzett hallgatók területi megoszlása állandó lakóhelyük szerint
(N=2131, települések száma 439)

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

Összegzés

A tanulmány arra tett kísérletet, hogy a Neptun adatbázis tanulmányi adminisztrációs moduljából kinyerhető információk alapján megjelenítse a Jászberényi Főiskolai Kar rekrutációs bázisának földrajzi kiterjedését, illetve néhány szempontot kiemelve bemutassa a képzési struktúrából és a földrajzi elhelyezkedésből eredeztethető sajátosságokat. A meglévő bizonytalanságok és hibalehetőségek ellenére érdekes tanulságokkal szolgált az elemzés, még úgy is, hogy a meglévő korlátok miatt nem törekedhetett teljes kép megrajzolására.

A legfontosabb tanulságként az fogalmazható meg, hogy a „Jászság fővárosa” felsőoktatási intézményének oktatási, szellemi és kulturális hatásai messze túlnyúlnak a település saját közvetlen vonzáskörzetének határain. A főiskola oktatóinak és hallgatóinak létszáma alapján egyértelműen a kis vidéki felsőoktatási intézmények kategóriájába sorolható, azonban csak az elmúlt évtized kép-

zési mutatói alapján is kijelenthető, hogy akár több száz kilométeres távolságba is képes volt „exportálni” saját szellemiségét, és a több mint 600 településen élő sok ezer végzett vagy ma is aktív hallgató vallhatja alma materének.

A fentebb bemutatott adatok alapján a perifériaterületek találkozásánál fekvő városban működő intézmény tehát nem csak a tradíciókból él, óriási szerepe volt és maradt abban, hogy a maga eszközeivel segítse az elmaradottság leküzdését, a társadalmi problémák kezelését, a térségi humán erőforrások minőségének javítását, a tehetségek gondozását – vagyis tudománnyal tegyen a vidék felemelkedéséért. A folyamatosan romló külső feltételek között is ragaszkodni kell a Szent István Egyetem alapelveihez, és az anyagi források szűkössége ellenére a már meglévő eredményekre (kihelyezett képzések, tereptanári hálózat, intézményi kapcsolatrendszerek stb.) építkezve kell keresni a kitörési, fejlesztési lehetőségeket.

1.

Krajcsóné Kraszko Ilona – Tóth János: A hallgatói rekrutáció és társadalmi háttér

Abstract

The aim of the study was to reveal the main parameters of the social-cultural background of the focus group of students. The results showed that the proportion of the sex of the students was about the same. Studied by counties of the residence of the students SZIE covered the whole country, however the organizational units provided a more heterogeneous picture, the area they covered regarding their students was significantly narrower than in case of overall SZIE. On the whole the age level of the students is young, with the average years of about 31. It is proved to be more valuable regarding the fact that in case of the six faculties the average age level is lower than the total average with relatively low deviation. Higher average age level can be witnessed in case of three faculties, but in this case the relative value of deviation is significantly higher. When defining the content structure of the education, a significant starting point is the type of high school of the students. This information shows that the higher proportion of students is from grammar schools but the proportion of those graduated in technical colleges is significant as well, however the latter group received a dissimilar quality of education. The data also indicates the continuous effect of the two tier education system on the graduated students and the fact that however the full-time education dominates, a slight growth of the number of correspondent students is recorded.

Key words: enrolment area, average age, high school type, two tier education system, course

Krajcsóné Kraszko Ilona, Szent István Egyetem Gazdasági Kar, főiskolai docens,
krajcsone.kraszko.ilona@gk.szie.hu

Tóth János, Szent István Egyetem Gazdasági Kar, hivatalvezető, toth.janos@gk.szie.hu

Bevezetés

A hallgatói vélemény – mint a felsőoktatásban végzett munka minőségéről értékelést adó legfontosabb vélemény –, rendkívül fontos eleme a felsőoktatás minőségbiztosításának. Ezek megvalósítását a fejlett világban, a jogszabályi környezet is előírja. Ezek keretében több megkérdés, kérdőíves felmérés történt a hallgatók körében, így a végzett hallgatók körében is. Tanulmányunkban a választ adó hallgatók társadalmi, kulturális hátterét, az ezt alátámasztó összetételét vettük górcső alá.

Ennek keretében vizsgáljuk a választ adók végzésének idejét, a végzetek összetételét, különböző szempontok szerint. Ez kiterjed többek között a nem, a lakóhely, a középiskola típusa, a képzés tagozata kérdésekre.

A rendelkezésre álló adatok közül a 2011. tavaszi felmérés adatait dolgoztuk fel többféle aspektusból.

A válaszadók lakóhelye

A választ adó összes hallgató több mint 50%-a két megyéből – Békés és Pest –, és Budapestről kerül ki a SZIE egészére vonatkozóan. Ezen belül is különösen magasnak tekinthető a

budapesti lakóhellyel rendelkezők aránya, a közel 30%-os megoszlással. A két említett megye 13-13% körüli aránnyal rendelkezik, az összes választ adó között. Az ország minden megyéjéből van hallgatója a SZIE-nek – azaz országos beiskolázási körzettel rendelkezik –, de az említett két megye kivételével mindenütt alacsonyabb az arány a választ adók 10%-ánál. Három megyében találunk 5% feletti megoszlást, ezek a képző helyek valamelyikéhez földrajzilag közel találhatóak, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az 5%-ot meghaladó megoszlással rendelkezik.

A nemek szerinti adatokban hasonló tendencia figyelhető meg. Egy említésre méltó eltérés tapasztalható, mégpedig az, hogy Békés megyéből a férfi választ adók aránya a negyedik helyre szorul a megyék rangsorában, ebből értelemszerűen következik az, hogy ebből a megyéből a női választ adók aránya lényegesen magasabb, mint az együttes aránya ennek a megyének. Ez természetesen azzal magyarázható, hogy Békés megye képző helyein inkább a „nőies” pályák szakembereinek képzése folyik, elsősorban a pedagógus

1. táblázat A választ adó hallgatók adatai a lakóhely megyéje és nemek szerint a SZIE egészére

Megye	Férfi		Nő		Összesen	
	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)
Bács-Kiskun	16	7,4	14	3,4	30	4,8
Baranya	3	1,4	5	1,2	8	1,3
Békés	14	6,5	63	15,3	77	12,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	9	4,1	25	6,1	34	5,4
Budapest	68	31,3	117	28,5	185	29,5
Csongrád	12	5,5	21	5,1	33	5,3
Fejér	3	1,4	8	1,9	11	1,8
Győr-Moson-Sopron	2	0,9	5	1,2	7	1,1
Hajdú-Bihar	3	1,4	8	1,9	11	1,8
Heves	12	5,5	6	1,5	18	2,9
Jász-Nagykun-Szolnok	4	1,8	24	5,8	28	4,5
Komárom-Esztergom	2	0,9	9	2,2	11	1,8
Nógrád	3	1,4	6	1,5	9	1,4
Pest	36	16,6	51	12,4	87	13,9
Somogy	3	1,4	5	1,2	8	1,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg	14	6,5	18	4,4	32	5,1
Tolna	2	0,9	2	0,5	4	0,6
Vas	2	0,9	4	1,0	6	1,0
Veszprém	4	1,8	14	3,4	18	2,9
Zala	5	2,3	6	1,5	11	1,8
Összesen	217	100,0	411	100,0	628	100,0

képzésre kell itt gondolnunk, majd ezt követően a gazdasági szakemberek képzésére.

A megyék területi elhelyezkedése szerint azt tudjuk leolvasni az adatokból, hogy a Dunántúl megyéiből választ adók aránya lényegesen alacsonyabb, mint a Duna másik oldaláról válaszolóké. Összesen 13,6% az ezekből a megyékből válaszolók aránya. Ezt természetes dolognak kell tartanunk, hiszen nyilvánvalóan, törekvés van a hallgatók részéről a lakó-

helyükhöz közelebb lévő képző intézmény választására.

Természetesen jelentős eltérés tapasztalható a választ adók lakóhely szerinti eloszlásában az egyes karok, intézetek között

A SZIE 10 önálló szervezeti egységéből egyedül a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar az, amelyik az ország minden megyéjéből rendelkezik választ adó hallgatóval, őt követi a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, amelyik 18 megyéből kapott vá-

laszt. Jóval lemarad ezen értékektől a többi egység, az Ybl Miklós Építéstudományi Kar válaszadói 15, míg a Gazdasági és a Gépészmérnöki Kar volt hallgatói 14 megyéből kerültek ki. A legalacsonyabb a Víz és Környezetgazdálkodási Kar válaszadói megyéinek száma, mindössze 6 megyéből kerülnek ki.

A szervezeti egységenkénti adatokra is igaz az, hogy a Dunántúlról elenyésző a válaszadók aránya, több olyan megye van ahonnan egyáltalán nincsen hallgatója az egyes karoknak, míg ahonnan van hallgató, ott is meglehetősen alacsony létszámban és arányban.

Általában elmondható a választ adó hallgatókról szervezeti egységenként is az, hogy Budapestet és Pest megyét jelölték meg lakóhelyként döntő részben, illetve a nem Gödöllői központtal működő egységeknél értelemszerűen a telephely megyéje bír meglehetősen nagy jelentőséggel.

Az Alkalmazott Bölcsészeti Kar beiskolázási körzetéről részletes elemzés található a tanulmánykötetben, így erre itt nem térünk ki.

Az Állatorvos-tudományi Kar választ adó hallgatóinál a budapesti választ adók rendelkeznek kimagas-

ló aránnyal (36,4%), míg a többi megye viszonylag kiegyenlített értékekkel szerepel, sajátos módon egyedül a SZIE összes szervezeti egysége közül. Ez nyilván azzal hozható összefüggésbe, hogy az országban egyedülálló szereppel bír a szakmában ez a képző hely.

Az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet a nem gödöllői székhellyel rendelkezők közül (Gyula a székhelye), ahol a legmagasabb a telephely megyéjéből érkezők aránya (41,2%), majd ezt követően nem Budapest következik a sorban, hanem Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, 14,7%-os válaszadói aránnyal. Nyilván az ilyen típusú képzési lehetőségek indokolják ezeket az arányokat. Mivel a választ adók több mint 90%-a nő, ezért az ő válaszaik határozzák meg az együttes értékeket.

A Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar választ adó hallgatóinak közel 70%-a Budapestről és Pest megyéből kerülnek ki, ami mögött a kar hosszú múltja, a róla kialakult pozitív kép áll. Ebből a magas együttes arányból értelemszerűen következik az, hogy a többi megyéből meglehetősen alacsony a választ adók aránya, sok helyről járnak ide hallgatók, de

alacsony az arányuk külön-külön és együttesen is. A nemek közötti összehasonlításban egy területet kell kiemelnünk, ez Budapest, ahol a választ adó nők közel 50%-a ezt a települést jelölte meg lakóhelyének, míg a férfiaknál lényegesen alacsonyabb az innen kikerülő aránya, 35,6%, a kettő átlagaként adódik az együttes 45,6%.

A békéscsabai székhelyű Gazdasági Kar választ adói között is a legmagasabb arányban (hasonlóan az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézethez) a székhely megyéje adta a legmagasabb arányú választ adót (37,6%), majd a szomszéd megye Csongrád következik 16,5%-kal, a harmadik helyen budapesti választ adók állnak (11,0%). Még a szomszédos Bács-Kiskun megye rendelkezik meglehetősen magas, 9,2%-os válaszadói aránnyal. Mivel ezek a területek összesen 74,3%-ot adnak, ezért a fennmaradó területek aránya alacsony lesz, nincs közöttük 5% feletti megoszlás. A nemek közötti összehasonlításban 3 helyen tapasztalunk jelentős eltérést. Számottevően magasabb arányban jelöltek meg a férfiak lakóhelyet Bács-Kiskun és Csongrád megyében, mint a nők, míg Békés megyében a nőknél tapasztalható

lényegesen magasabb arány, mint a férfiaknál.

Hagyományosan gödöllői karnak tekinthetjük a Gépészmérnöki Kart, budapesti és pest megyei a választ adóknak közel 60%-a. Említést érdemel még Heves (8,1%) és Borsod-Abaúj-Zemplén megye (5,4%), a többi megye 5% alatti részesedésű. Mivel itt a választ adók közel 90%-a férfi, ezért az ő válaszaik gyakorlatilag egybeesnek, azaz meghatározzák a kar egészségre adott válaszokat.

A SZIE képzésében tradicionális, meghatározó jelleggel bíró Mezőgazdasági és Környezettudományi Kar rendelkezik a legheterogénebb hallgatói állománnyal, a területi eloszlás tekintetében, ebből adódóan nem találunk olyan kiugró arányokat ezen a karon, mint amilyenekkel az előzőekben találkoztunk. E mögött nyilván az a tény húzódik meg, hogy viszonylag kevés helyen van az országban ilyen típusú, tradíciójú és színvonalú agrár képzés az országban, így vonzáskörzete országos. Mindössze 43,5% a budapesti és a pest megyei választ adók aránya, míg 5 olyan megyét találunk ahol 10% alatti, de 5%-ot meghaladó ez az arány. A fennmaradó 13 megyéből 5% alatti a

választ adók aránya. Nem tapasztalunk számottevő eltérést a férfiak és a nők válaszaiban.

A Pedagógiai Kar választ adói közül 35,5% a békés megyei lakóhelyet jelölte meg, jelentős még a budapesti lakóhelyet megjelölők aránya is (16,1%). A kar székhelyéhez Szarvashoz közel álló megyék viszonylag magas aránnyal rendelkeznek, ezek: Bács-Kiskun, Csongrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok megyék. Mivel itt a válaszadóknak kb. 90%-a nő, ezért az ő válaszaik határozzák meg a kar egészét.

Nagyon kevés válasz érkezett a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar volt hallgatói részéről (10 fő), ezért ezekből következtetést nem lehet levonni.

Az Ybl Miklós Építéstudományi Kar választ adó hallgatóiról szintén elmondható az, hogy Budapestről és Pest megyéből került ki a döntő részük (49,3 és 15,9%). Az itt végzett hallgatók fennmaradó része 13 megyéből került ki, ez a hányad meglehetősen egyenletes eloszlású, nincs közöttük 5% feletti megoszlású. A nemek közötti megoszlásban két súlyponti területen mutat némi eltérést az adatsor, a budapesti

választ adóknál a nők több mint 7% ponttal magasabb, míg a pest megyei választ adóknál a férfiak 13% pont feletti eltérés értékkel rendelkeznek. Ezek az értékek meghatározók az együttes mutató számára.

A választ adók életkora

A lakóhely megismerése után egy fontos információ a felmérésből az, hogy hány évesek, milyen korúak a választ adók. Erre először korcsoportos formában rendszerezett adatokból keresünk választ.

A SZIE összesített adatait tekintve azt olvashatjuk le, hogy a legnagyobb hányadban a 26-30 év közöttiekkel találkozhatunk a választ adók között, 43,9% az összesített arány ebben a korcsoportban (2. táblázat). A férfi választ adók közül ebbe a korcsoportba magasabb arányuk tartozik (51,2%), mint a nők között (40%). Ebből természetesen az következik, hogy lesznek olyan korcsoportok, ahol fordított aránnyal fogunk találkozni. Ezt a fordított arányt a következő legmagasabb arányt mutató korcsoportnál máris tapasztaljuk, ez pedig a 25 év alattiak korcsoportja. Ezt az életkort a választ adó 701 hallgató 23,5%-a jelölte meg. Ezen belül a

2. táblázat A választ adó hallgatók adatai nemek és életkor szerint a SZIE egészében

Korcsoport	Férfi		Nő		Összesen	
	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)
25 éves vagy fiatalabb	48	19,5	117	25,7	165	23,5
26-30 év	126	51,2	182	40,0	308	43,9
31-35 év	30	12,2	44	9,7	74	10,6
36-40 év	23	9,3	36	7,9	59	8,4
41-45 év	2	0,8	33	7,3	35	5,0
46-50 év	10	4,1	28	6,2	38	5,4
51-55 év	4	1,6	9	2,0	13	1,9
56-60 év	1	0,4	5	1,1	6	0,9
61 éves vagy idősebb	2	0,8	1	0,2	3	0,4
Összesen	246	100,0	455	100,0	701	100,0

nők 25,7%-a ilyen életkorú, ami 6,2% ponttal magasabb, mint a férfiaké.

74 választ adó, azaz az összes választ adó 10,6%-a 31-35 éves korú. A választ adó férfiak 12,2%-a tartozik ebbe a korcsoportba, a nők esetében 2,5% ponttal alacsonyabb ez az arány. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy közel 80%-a a választ adó hallgatóknak 35 éves, vagy annál fiatalabb. Ezt a viszonylag fiatal korú válaszadói kört nyilván jelentősen befolyásolja az a dolog, hogy a megkérdezettek végzésének éve 2008 és 2010 volt, vagyis a közelmúlt. Azt pedig, mint hosszú ideje a felsőoktatásban dolgozók tapasztalatból tudjuk, hogy egyre fiatalabb korúak a képzésben részt vevő hallgatók. Ez alapvetően a nem nappali tagozaton tanulóakra igaz, illetve ott

jelenik meg markánsabban. Pozitívan ítélnéljük meg ezt a jelenséget – ami ma már tendenciának is nevezhető –, elsősorban pedagógiai szempontból, hiszen a fiatalabb korban végzett tanulás sokkal jobb hatékonyságú. Az is mellette szól, hogy ha fiatalabb korban szerzik meg a képzettséget, akkor ettől a fiatal kortól tudnak nagyobb értékalkotást végezni, lesznek hasznosabb tagjai a társadalomnak.

Iskolatípus – karok és nemek szerint

A beiskolázási, majd a képzési stratégiák kialakítása szempontjából nem közömbös az, hogy a hallgatók milyen típusú középiskolából kerülnek ki. Elsőként a karok és az iskolatípus közötti, majd a nemek és

az iskolatípus szerinti kapcsolatot elemezzük.

A SZIE egészére vonatkozóan a választ adó hallgatók 44,4%-a hagyományos, 4 osztályos gimnáziumból került az egyetemre, 42,9%-uk szakközépiskolából, míg 11,1%-uk valamilyen speciális gimnáziumból (6 illetve 8 osztályos, vagy két tannyelvű). Összegezve a két gimnáziumi értéket 55,5%-ot kapunk, vagyis az egyetem szintjén a hallgatók több mint fele gimnáziumból kerül ki (3. táblázat).

Egyéb iskolát (pl. technikum) is megjelölhettek ezeken kívül, amivel 1,6%-ban éltek együttesen. A nemek közötti arányokat vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a női választ adók nagyobb arányban kerültek ki a gimnáziumokból, értelemszerűen a férfiak a szakközépiskolákból. Az is látható, hogy nincs számottevő eltérés az említett arányok között.

A karonkénti adatokat vizsgálva, több egyedi vonás olvasható le. Az egyik ilyen az, hogy az Állatorvostudományi Kar válaszadói csak gimnáziumi középiskolai végzettségű hallgatók. A hagyományos 4 osztályos gimnáziumban végzettek aránya mindössze 55,6%, a fennmaradó hányadot a speciális gimnáziumok teszik ki. A másik egyedi jellemzőt abban láthatjuk, hogy a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar hallgatói csak két iskolatípusból kerülnek ki, hagyományos gimnáziumból és szakközépiskolából.

Általában igaz az, hogy a gimnáziumi végzettségű hallgatók (hagyományos és speciális együtt) nagyobb arányban, azaz 50% feletti értékben található meg az egyes karok választ adó hallgatói között. A Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar esetében ez az együttes arány 72,1%, egyedül itt

3. táblázat A választ adó hallgatók adatai a középiskola típusa és nemek szerint a SZIE egészére

Középiskola típusa	Férfi		Nő		Összesen	
	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)	Létszám (Fő)	Megoszlás (%)
Hagyományos gimnázium (4 osztályos)	92	37,6	219	48,1	311	44,4
Speciális gimnázium (6-8 osztályos, kéttannyelvű)	27	11,0	51	11,2	78	11,1
Szakközépiskola	123	50,2	177	38,9	300	42,9
Egyéb középiskola	3	1,2	8	1,8	11	1,6
Összesen	245	100,0	455	100,0	700	100,0

ilyen magas. Ettől a tendenciától két kar esetében találunk jelentős eltérést, mégpedig a Gazdasági Karnál a gimnáziumi végzettségűek aránya 41,6%, a szakközépiskolai végzettségűeké 58,4%, a Gépészmérnöki Karnál 40,9% a gimnáziumi végzettségűek aránya, 56,8% a szakközépiskolai végzettségűeké, és 2,3% az egyéb végzettségűeké.

Nem tapasztalható jelentősebb szóródás a többi kar esetében.

A nemek és az iskolatípus közötti kapcsolatról az mondható el, hogy a női válaszadók nagyobb hányada végzett gimnáziumban, mint az átlagos érték, 59,3% náluk ez az arány ugyanakkor a férfi választ adók magasabb arányban rendelkeznek szakközépiskolai végzettséggel, mint az átlagos érték, 50,2% ez az arány náluk. Karokra vonatkozóan több eltérés, illetve sajátos jellemző fedezhető fel. A SZIE együttes értékét meghaladó a gimnáziumot végzett nők aránya a Gépész Karon (85,8%), a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karon (81,5%), a Víz- és Környezetgazdálkodási Karon (66,7%), az Ybl Miklós Építéstudományi Karon (65,5%). Értelemszerűen több olyan kar van, ahol a gimnáziumot végzett nők aránya alacsonyabb,

mint a SZIE egészére vonatkozó adat. A legnagyobb eltérést az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézetnél és a Gazdasági Karnál tapasztalunk.

A férfi választ adók esetében is tapasztalható hasonló eltérés a SZIE együttes értékétől, ebből a szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők értékeit célszerű áttekinteni. Az Alkalmazott Bölcsészeti Kar, a Gazdasági Kar, a Gépészeti Kar, és a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar esetében tapasztaljuk azt, hogy a szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők aránya magasabb, mint az együttes átlag. Az ellenkező oldalon, vagyis az egyetemi átlag alatti arányt produkáló szervezeti egységek között a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kart, a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kart találhatjuk.

Összegzés

A beiskolázás területeit tekintve, országos beiskolázás figyelhető meg a SZIE egészében. A karok vonatkozásában szűkülő körrel találkozhatunk, sokszor néhány megye képezi egy-egy kar beiskolázási területét.

A választ adók életkorát tekintve, fiatalnak mondható a hallgatóság, a

maga 30,9 éves átlagos életkorával. Kiegyenlítettnek tekinthető életkor szempontjából a hallgatók állománya.

Kibocsátó középiskolájuk típusa szerint az összesített gimnáziumi kibocsátás bír túlsúllyal (hagyományos

és speciális együttesen). Az egyes szervezeti egységek ilyen arányaiban tapasztalható eltérés. A vidéki egységek rendelkeznek nagyobb arányban szakközépiskolai végzettségű hallgatókkal.

2.

Koncz Péter: A Szent István Egyetem hallgatóinak visszajelzései a külföldi tanulással és munkavállalással kapcsolatban

Abstract

At the Szent István University the current and graduated students were surveyed about their studying and working experiences in abroad. Although, 18% of the students were planning to study at a foreign University, only 4.3% of the current and 5.7% of the graduated students succeeded. This rate of mobility is lower than the average for the EU (10-15%), however it is higher than for Hungary (2%) among university students. The wish also surpasses the reality considering the working plans and completed visits to abroad. According to the survey, 6.2% of the graduated and 12.4% of the current students worked out of the country, although 30% desired. The University holds the potential to clarify these dreams. Half of the students are seeking for a better information system which would provide valuable sources about the studying and working opportunities in abroad. I believe that exchanging students and ideas between Hungary and the world improves and liberates the mind.

Keywords: working, studying abroad, scholarship, employment, graduate tracking system

Koncz Péter, Szent István Egyetem – Növénytan és Ökofiziológiai Intézet, biológus PhD hallgató; Memorial University – Biology Department (Kanada), biológus MSc hallgató, pkoncz@gmail.com

Bevezetés

Miért (nem) megyünk külföldre tanulni és dolgozni? Miért (nem) jövünk vissza? A miért kérdésekre nincs egységes válasz, hiszen az utazás mindenkinek a saját személyes egyéni döntése. Viszont a lehetőség bárki számára adott. Azok számára legalábbis, akiknek van internet elérhetősége és egy oda/vissza érvényes fapados repülőjegye. Idehaza igen sokaknak nehéz boldogulniuk, ugyanakkor külföldön külföldi marad az ember... Az el- illetve hazavágyódásból fakadó érzelmeket, indíttatásokat, a külföldi való tanulásból és munkavállalásból származó személyes és állami szinten jelentkező hozadékokat, illetve veszteségeket szükséges, ugyanakkor nehéz számszerűsíteni.

Kik, miért mennek, mennének külföldre tanulni, dolgozni? Hogyan értékelik az egyetemi diákok a külföldi ösztöndíj lehetőségeket? Vajon a külföldről visszatért diákok, dolgozók többet keresnek itthon, vagy az is elég, ha az ember tapasztalatokban lett gazdagabb? Megkerülhetetlen kérdés, minek képeztetni valakit itthon állami pénzen, ha tudását külföldön hasznosítja? A kérdés megválaszolásakor ne felejtjük el, hogy hazánkba is érkez-

nek külföldiek, akik tanulmányaikat, munkáikat befejezve később visszatérnek otthonukba, de költségtérítés, fogyasztás formájában pénzüket itt hagyják!

Napjainkban egyre fontosabbá válik a munkaerőpiacon a mobilitás, a folyamatos tanulási és az új kihívásokkal való szembenézési, illetve a gyors alkalmazkodási képesség. Nem ritka, hogy oda kell költözni, és olyan munkát kell elvállalni, ahol, ami éppen van... Az oktatási rendszerek számára ugyan nagyon nehéz, ám nélkülözhetetlen a fluktuáló munkaerő piaci igényekhez alkalmazkodni. Tény, hogy külföldön számos olyan képzés, munkahely elérhető, amely itthon nem. A kívánt képzés vagy munkahely megtalálásában pedig egy országhatár nem lehet gond! Ugyanakkor egy másik ország, másik nyelv ismeretével valóssággal új világok nyílhatnak meg előttünk. Ehhez a nyelvismeret mellett nem csak motiváltság, nyitottság, de természetesen lehetőségek is szükségesek. Vajon a külföldi tanulás és munkavállalás folyamatában melyek a leginkább segítő, illetve akadályozó tényezők a Szent István Egyetemen?

Az ország más egyetemeihez hasonlóan a Szent István Egyetemen is

alkalmazott Diplomás Pályakövető Rendszer kiváló lehetőséget nyújt arra, hogy közelebbi képet alkossunk a külföldi tanulásról és munkavállalásról az egyetem aktív és végzett hallgatóinak visszajelzései alapján. A Diplomás Pályakövető Rendszer nem titkolt célja, hogy nyomon kövessük az egyetem oktatási hatékonyságát a diákok képzés alatti és azt követő pályájuk értékelése alapján.

A rendszer keretében különböző időpontokban megkérdezték a volt és jelenlegi diákokat a külföldi tanulási és munkavállalási szokásaikról, illetve értékeltették az egyetem által nyújtott lehetőségeket. Jelen tanulmány a számos pontra kiterjedő kérdőív külföldi tanúlással és munkavállalással kapcsolatos részeit dolgozza fel, összegzi az eredményeket és javaslatokat fogalmaz meg a diákok, oktatók és egyetemi szervezetek számára a további hatékony külföldi tanulás és munkavállalás érdekében.

Módszerek

A Szent István Egyetem különböző időpontokban végzett felméréseket a Diplomás Pályakövető Rendszer keretében az Egyetem aktív és végzett hallgatóinak körében. A felmérések követ-

ték a Diplomás Pályakövető Rendszer országosan standardizált módszerét, amelyet az Educatio Kht. dolgozott ki, ugyanakkor kiegészültek az egyetemre specifikus kérdésekkel is. Az adatfelvételre mind az aktív, és a végzett hallgatók esetében is 2010 és 2011 tavaszán, továbbá a végzett hallgatóknál még 2010 őszén is sor került. Az aktív hallgatók körében a kérdőív elsősorban a motiváltságra, míg a végzett hallgatók esetében a pályán való sikeres elhelyezkedésre fókuszált. A végzett hallgatók 2007 és 2010 között fejezték be tanulmányaikat. 2011-ben az Egyetemen tanuló külföldi diákokkal is készült egy felmérés, így az összesített, kiértékelhető adatbázis 7310 alanyból állt.

Jelen tanulmány a kérdőívben szereplő külföldi tanúlással és munkavállalással kapcsolatos kérdéseket dolgozza fel, továbbá összehasonlítóképpen kiegészül a külföldi diákok körében elvégzett felmérések eredményeivel. A kérdőívek során az alábbiakra keresték a választ:

Külföldi tanúlással kapcsolatos kérdéscsoport:

- Tanulmányai alatt részt vett-e külföldi képzésben, ösztöndíjban? / A

kérdőív alapjául szolgáló felsőfokú tanulmányai alatt, a végzettség megszerzése előtt tanult-e hosszabb-rövidebb ideig külföldön?

- Összeadva hány hónapot tanult összesen külföldön?
- Milyen országokban tanult?
- Milyen finanszírozással tanult ekkor külföldön?
- Tervezi-e, hogy legalább egy szemesztert külföldön is fog tanulni?
- Mennyire volt megelégedve a külföldi ösztöndíj-lehetőségekkel?
- Az Egyetemen mekkora figyelmet fordítottak a külföldi ösztöndíj-lehetőségekről való tájékoztatásra?

Külföldi munkavállalással kapcsolatos kérdéscsoport

- Dolgozott Ön hosszabb-rövidebb ideig külföldön?
- Mekkora szerepet játszott, abban hogy ide jött tanulni, hogy ezt a szakot választotta az, hogy ezzel a végzettséggel külföldön is könnyebb munkát találni?
- Tervezi-e, hogy a diploma megszerzése után külföldön (is) fog hosszabb-rövidebb időre munkát vállalni?
- Melyik országba?

- Melyik idegen nyelvet használja rendszeresen jelenlegi (hazai) munkahelyén?

A kapott elsődleges adatbázis kérdéscsoportokra specifikus feldolgozást az SPSS programmal végeztem el. A kérdésekre kapott válaszok az adott változón belüli gyakoriságokra vonatkoznak (%), a kiértékelhető válaszok arányában. 70% alatti válaszadási arányt reprezentáló eredmény a tanulmányban nem szerepel.

A tanulmányban alkalmazott rövidítések:

ABK	Alkalmazott Bölcsészeti Kar
AOTK	Állatorvos-tudományi Kar
EKI	Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet
GTK	Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (ideértve BKH is)
GK	Gazdasági Kar
GEK	Gépészmérnöki Kar
MKK	Mezőgazdaság- és Környezet-tudományi Kar
PK	Pedagógiai Kar
VKK	Víz- és Környezetgazdálkodási Kar
Ybl	Ybl Miklós Építéstudományi Kar
SZIE	Szent István Egyetem; összevonva a Karokat

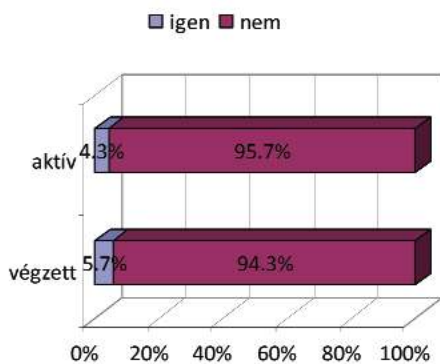
Tanulás külföldön

Tanulmányai alatt részt vett-e külföldi képzésben, ösztöndíjban?

Az összesített kérdőívek alapján a Szent István Egyetem végzett hallgatóinak 5,7%-a, míg aktív hallgatóinak 4,3%-a vett részt külföldi képzésben, ösztöndíjban (2010, 2011-es felmérések). Ez az arány a különböző időpontokban készült kérdőívek között a teljes Egyetemet tekintve (SZIE) nem különbözik jelentősen. Az egyes karok kiutazóinak arányaiban ugyanakkor jelentősek az eltérések.

A karok közül a kiemelkedően a legtöbb hallgató az Állatorvos-tudományi Karról tanult külföldön, összesítve az éveket és a végzett, illetve az aktív hallgatókat átlagosan 19%-uk (1. ábra). Ezzel szemben legkevesebben

1. ábra Tanulmányai alatt részt vett-e külföldi képzésben, ösztöndíjban (2010, 2011)?

az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézetből (2,5%), illetve a Gazdasági Karról (3,3%) vettek részt külföldi képzésben. Egyes karokról bizonyos években kiugróan sokan vettek bele külföldi tanulmányokba. Így pl. kimagaslik a karok közül Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar 2010-es tavaszi felmérése (17,7%), a Pedagógiai Kar 2010-es őszi felmérése (19,6%), továbbá a Gépészmérnöki Kar 2011-es tavaszi felmérése (13,3%) során megkérdezett végzett hallgatóinak kiutazási aránya.

A különböző időpontok felméréseit összevonva (2010-2011 tavaszi és őszi felmérések) tovább elemezhető a külföldi képzésben, ösztöndíjban részt vettek átlagos megoszlása tagozat, végzés éve, neme, finanszírozási és képzési formák szerint. A külföldi képzésben, ösztöndíjban részt vett végzett hallgatók $90,2\% \pm 10,7\%$ -a volt nappalis, míg csupán $9,8\% \pm 10,7\%$ -a vett részt levelező, távoktatás vagy esti tagozatos képzésben. Aktív hallgatók esetében ez az arány hasonló ($79,6 \pm 41,2\%$, illetőleg $20,4 \pm 12,2\%$). Figyelemre méltó, hogy jóval több államilag támogatott végzett és aktív hallgató utazott külföldre ($84,8 \pm 5,2\%$, $80,8 \pm 43,7\%$) szemben a költségtérítés

képzésben részt vett hallgatókkal (végzett: $13,4 \pm 7,2\%$; aktív: $19,2 \pm 7,4\%$). Érdekes, hogy a végzett hallgatók közül sokkal több nő ($79,2 \pm 10,2\%$), mint férfi ($27,1 \pm 10,2\%$) mert belevágni külföldi utazásba. Ugyanakkor ez az arány a jelenleg is tanulásaikat folytató hallgatóknál kiegyenlítettebb (nők: $59,3 \pm 28,7\%$; férfiak: $40,8 \pm 18,2\%$). Képzési formák szerint a végzett hallgatók közül elsősorban az egyetemi

képzésben ($65,1 \pm 5,7\%$), míg aktív hallgatók esetében a mester és alapképzésben tanuló hallgatók ($46,5 \pm 33,6\%$) közül kerültek ki nagyobb arányban (1. táblázat). Végül megállapítható, hogy a végzés éve szerint nem tapasztalható jelentős különbség a külföldön tanulók arányaiban (2007-ben $25,7 \pm 23\%$, 2008-ban $30,8 \pm 26,9\%$, 2009-ben $26,9 \pm 27,8\%$, míg 2010-ben $16,7 \pm 28,9\%$).

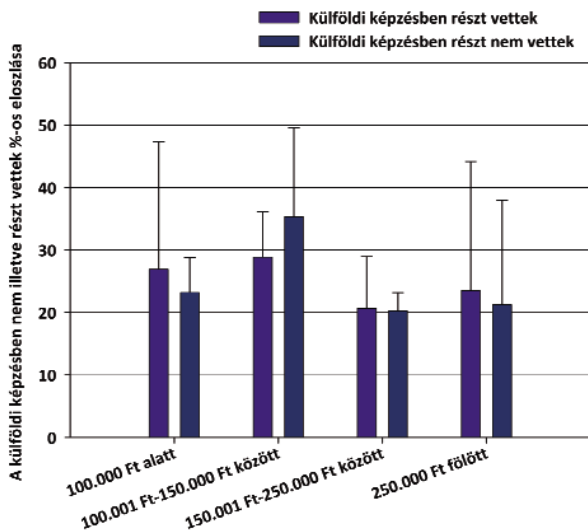
1. táblázat A külföldi képzésben, ösztöndíjban részt vettek megoszlása képzési formák szerint, az összevont 2010-2011 tavaszi és őszi felmérések alapján [\pm szórás]

Képzési forma	Végzettek átlaga	Aktívak átlaga
Alapképzés (BA/BSc)	$6,9 \pm 5,7\%$	$46,5 \pm 33,6\%$
Mesterképzés (MA/MSc)	$3,2 \pm 0,6\%$	$13,2 \pm 7,5\%$
Egységes, osztatlan képzés	$1,4 \pm 2,0\%$	$23,8 \pm 17,7\%$
Egyetemi képzés	$65,1 \pm 5,7\%$	$6,2 \pm 0,2\%$
Főiskolai képzés	$23,5 \pm 10,0\%$	$9,2 \pm 8,3\%$
Doktori képzés (PhD)		$1,3 \pm 1,8\%$
	100,0%	100,0%

Vajon a külföldi képzésben részt vett diákok, hogyan hasznosítják tudásukat itthon a munkaerőpiacon? Erre a kérdőív közvetve ad választ, amennyiben összehasonlítjuk a külföldi képzésben részt vett, illetve részt nem vett végzett hallgatók jelenlegi nettó, átlaga-

gos havi keresetét. Érdekes módon az adatok azt mutatják, hogy nincs jelentős eltérés a keresetekben, abban az esetben, ha valaki tudását külföldön kamatoztatta, majd pedig hazatért, hogy itthon folytassa munkáját (2. ábra).

2. ábra A külföldi képzésben részt vettek, illetve részt nem vettek gyakorisága jelenlegi átlagos nettó keresetük alapján, összevonva a 2010 tavasi, őszi, illetve a 2011-es tavasi felméréseket (±szórás)

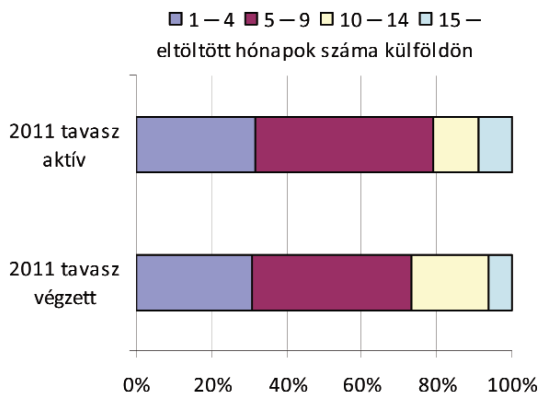

Összeadva hány hónapot tanult összesen külföldön?

A külföldön töltött összes tanulási idő viszonylag hosszú időszakokat ölel fel. Az esetek 30%-ban meghaladta a négy hónapot, 43%-ban pedig öt és

kilenc hónap közé esik (3. ábra). Az egy évet jóval meghaladó kint tartózkodók aránya a legkevesebb, 7% körüli. Az esetek többségében (80%) a diákok legalább egyszer egy teljes szemesztert töltöttek kint, míg 13% kettőt is.

3. ábra Összeadva hány hónapot tanult összesen külföldön? (A 2011-es felmérés adatai alapján)

Milyen országokban tanult?

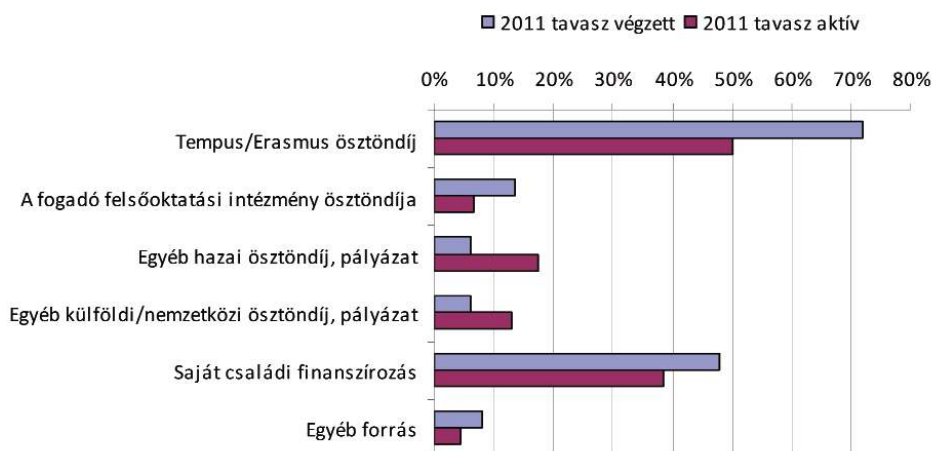
Külföldi célországok közül magasan a legnépszerűbb Németország, 20% fölötti részesedéssel mind az aktív, mind a végzett hallgatók körében (végzett és aktív hallgatók, 2011-es tavaszi felmérés). A célországok további helyezettjei, igen változatos képet mutatnak Kínától Finnországon keresztül egészen Máltáig, összesen 34 különböző ország fordult elő az összesített listán. 5% fölötti részesedési aránnyal a végzett hallgatók Ausztriába és Hollandiába, míg az aktív hallgatók szintén Hollandiába, továbbá az Egyesült Államokba, Angliába, Tö-

rökországba, Finnországba, illetve Oroszországba utaztak.

Milyen finanszírozással tanult ekkor külföldön?

A külföldi képzésben, ösztöndíjban részt vett hallgatók elsősorban a Tempus/Erasmus ösztöndíj segítségével látogattak külföldre (4. ábra). Az Erasmus ösztöndíj azonban sajnos önmagában nem bizonyult elégséges anyagi forrásnak. Számos diák jelentős mértékben kényszerült szülői, családi támogatást igénybe venni. Kevésbé jellemző az a kívánatos állapot, miszerint a fogadó intézmény vállalja a látogatók megélhetéséhez/tandíjához való hozzájárulást.

4. ábra A külföldi képzésben, ösztöndíjban részt vett aktív és végzett hallgatók (2011) finanszírozási forrásainak megoszlása (több forrás is megjelölhető volt)

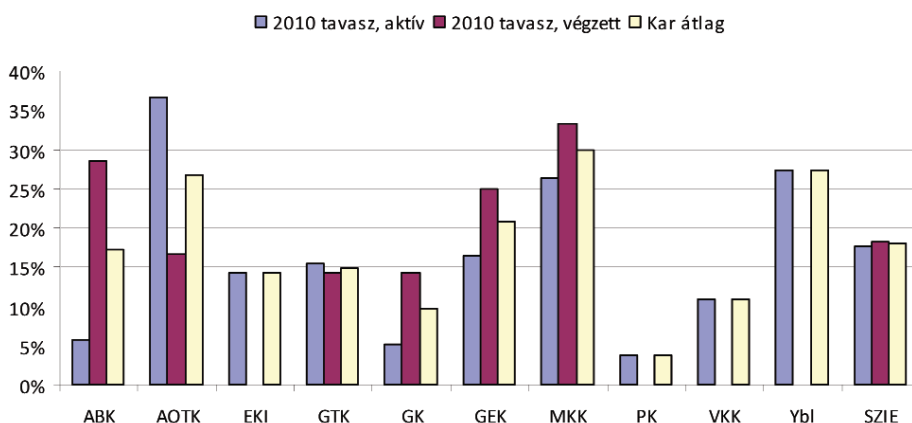

Tervezi-e, hogy legalább egy szemesztert külföldön is fog tanulni?

A jelenleg még nem végzett, illetve a végzett, de másod vagy harmad diplomájukat készítőik 18%-a szeretne külföldön tanulni (5. ábra). Ez jóval magasabb annál az 5 % körüli értéknél, mint ahányan átlagosan valóban kint is tanultak a felmérések szerint. Az egyes karokra bontva a vágyak szintén csak részben tükrözik a valóságot. Míg az Állatorvos-tudományi

Karon közel áll azon hallgatók aránya, akik szeretnék külföldre látogatni (15-35%) ahhoz, akik valóban ki is jutottak (10-40%), addig más karokon ez nem, vagy csak jóval kevésbé jellemző. Különösen nagy eltérés tapasztalható az Alkalmazott Bölcsészeti Kar, a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, a Gépészmérnöki Kar illetve az Ybl Miklós Építéstudományi Kar tervezett és magvalósult kiutazóinak arányában (5. ábra).

5. ábra Azok aránya, akik tervezik, hogy legalább egy szemesztert külföldön is fognak tanulni? (végzett hallgatók másod vagy harmad diplomájuk alatt)

Mennyire volt megelégedve a külföldi ösztöndíj-lehetőségekkel?

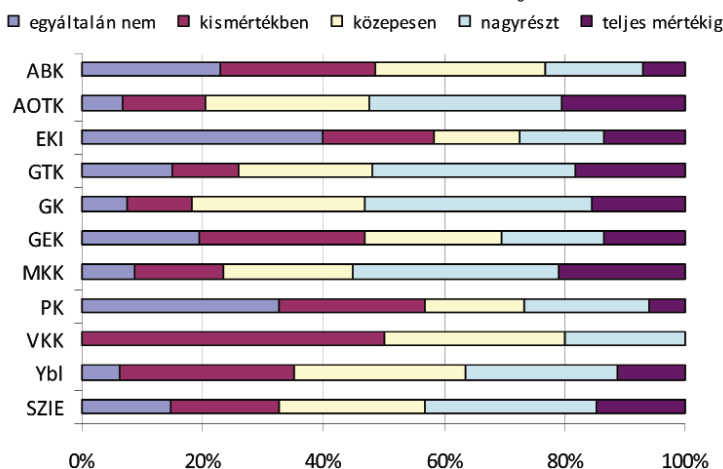
Mind a végzett mind az aktív hallgatók körében az Állatorvos-tudományi, a Gazdasági, a Gazdaság- és Társadalomtudományi, illetve a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar hallgatói vol-

tak a leginkább megelégedve a külföldi ösztöndíj lehetőségekkel, az összevont 2010-es és 2011-es felmérések alapján. Ezzel szemben a Pedagógiai Kar, az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet, illetve az Alkalmazott Bölcsészeti Kar aktív és végzett hallga-

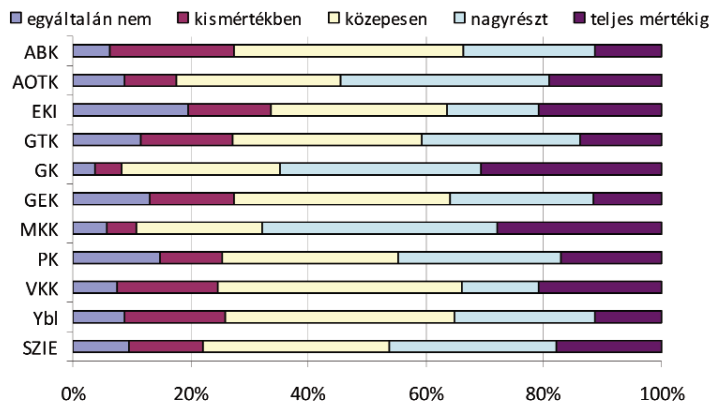
tói találták a legkevésbé megfelelőnek az Egyetem külföldi ösztöndíj lehetőségeit. Talán nem is véletlen, hogy a legtöbben éppen az Állatorvos-tudományi Karról, míg legkevésbé a Pedagógiai Karról és az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézetéről kerültek ki külföldre tanulni. A teljes egyetemet

tekintve (SZIE) a végzett hallgatók közel azonos mértékben voltak elégedetlenek és elégedettek a külföldi ösztöndíj lehetőségekkel. Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a jelenleg is a tanulóiraikat folytató diákok már inkább elégedettek a külföldi ösztöndíj lehetőségekkel (6. és 7. ábra).

6. ábra Mennyire volt megelégedve a külföldi ösztöndíj-lehetőségekkel?
Karonkénti bontásban (2010-2011 tavasz, végzettek)

7. ábra Mennyire volt megelégedve a külföldi ösztöndíj-lehetőségekkel?
Karonkénti bontásban (2011 tavasz, aktívák)

Az Egyetemen által nyújtott külföldi ösztöndíj-lehetőségekről eltérően vélekedtek a különböző tagozatokon, képzési és finanszírozási formákban tanult egyetemisták. Megállapítható, hogy azok a végzett hallgatók, akik nappali tagozaton, egyetemi, illetve egységes/osztatlan

képzésben és állami finanszírozásban vettek részt elégedettebbek a külföldi ösztöndíj lehetőségekkel, mint azok, akik levelező/esti/távoktatásban, mesterképzésben és költségtérítéses formában jártak egyetemre (2010-2011 tavaszi felmérések) (2. táblázat).

2. táblázat Mennyire volt megelégedve a külföldi ösztöndíj-lehetőségekkel (2010-2011 összevont tavaszi felmérések, végzettek)

	Egyáltalán nem	Kis mértékben	Közepesen	Nagyrészt	Teljes mértékig
Tagozat					
Nappali	10,8%	17,9%	24,9%	30,4%	16,2%
Levelező, esti táv	33,8%	16,2%	21,7%	21,8%	6,6%
Képzési forma					
Alapképzés (BA/BSc)	19,1%	17,2%	22,8%	26,6%	14,4%
Mesterképzés (MA/MSc)	17,2%	22,2%	15,0%	33,6%	12,2%
Egységes, osztatlan képzés	25,0%	25,0%	0,0%	50,0%	0,0%
Egyetemi képzés	9,9%	12,6%	22,5%	35,8%	19,1%
Főiskolai képzés	16,5%	22,0%	26,8%	24,1%	10,8%
Doktori képzés (PhD)	16,3%	20,5%	26,4%	23,8%	13,0%
Finanszírozási forma					
Államilag támogatott	11,1%	18,2%	25,7%	29,8%	15,5%
Költségtérítéses	29,9%	14,1%	22,3%	23,2%	10,6%
Mindkettő	21,9%	15,6%	12,5%	31,2%	18,8%

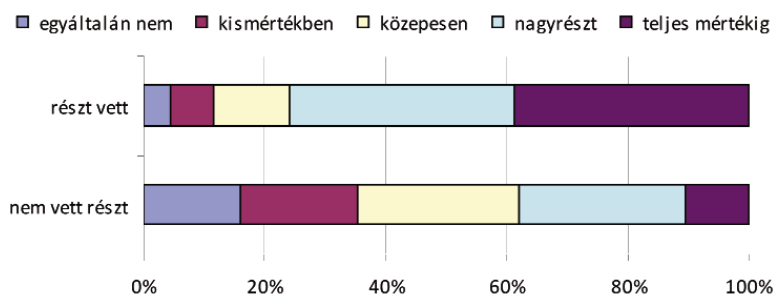
Érdekes összehasonlítani, hogy vajon a külföldi ösztöndíjban, képzésben részt vettek hogyan értékelik az ösztöndíj lehetőséget szemben azokkal, akik nem jártak külföldön (8. ábra). A kiutazók 80%-a teljes mértékben,

vagy nagyrészt elégedett míg az itthon maradtak 60%-a egyáltalán nem, kis vagy közepes mértékben elégedettek a lehetőségekkel. Feltéve, hogy az információ mindenki számára egyenlő mértékben áll rendelkezésre így vél-

hetően azok a hallgatók, akik megláták a különböző ösztöndíj lehetőséget nagyobb részben ki is utaztak, szemben azokkal, akik figyelmét elkerülték

ezek a lehetőségek. Fontos azt is megvizsgálni, hogy a külföldi ösztöndíj- lehetőségekről történő tájékoztatás eléri-e a megfelelő cél csoportot.

8. ábra Mennyire volt megelégedve a külföldi ösztöndíj-lehetőségekkel?
Külföldi képzésben, ösztöndíjban való részvétel szerinti bontásban (2010-2011 tavasz, végzettek).

Az Egyetemen mekkora figyelmet fordítottak a külföldi ösztöndíj- lehetőségekről való tájékoztatásra?

Mind a végzett mind az aktív hallgatók körében az Állatorvos-tudományi, a Gazdasági, illetve a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar hallgatói voltak a leginkább elégedettek a külföldi ösztöndíj lehetőségekről való tájékoztatással, az összevont 2010-es és 2011-es felmérések alapján. Ezek az adatok hasonlóak a külföldi ösztöndíj lehetőségek színvonalának értékelésekor kapott eredményekhez.

Tapaszthatóak azonban eltérések is, amelyek alapján módosul a rangsor a karok között a külföldi ösztöndíj lehetőségekről való tájékoztatás szín-

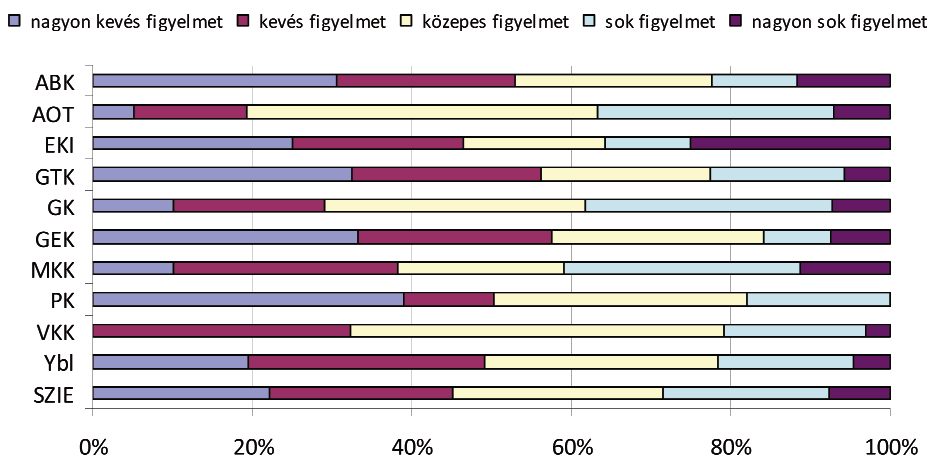
vonásban, a karokon tapasztalt külföldi ösztöndíj lehetőségekhez viszonyítva. Az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet hallgatói úgy érzik, hogy a külföldi ösztöndíj lehetőségek ugyan nem elégségesek, ám a tájékoztatásra a Kar már megfelelő figyelmet fordít. Éppen ellenkező vélemény figyelhető meg a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar esetében, ahol az aktív, és a végzett diákok egyaránt úgy értékelik, hogy a lehetőségek ugyan szélesek, de a kar kevés – a karok között a legkevesebb – figyelmet fordította az ösztöndíjakról való tájékoztatásra. A Gépészmérnöki Karon kevés figyelmet fordítottak továbbá (az aktív és a végzett hallgatók

együttes véleménye alapján) az ösztöndíjakról való tájékoztatásra.

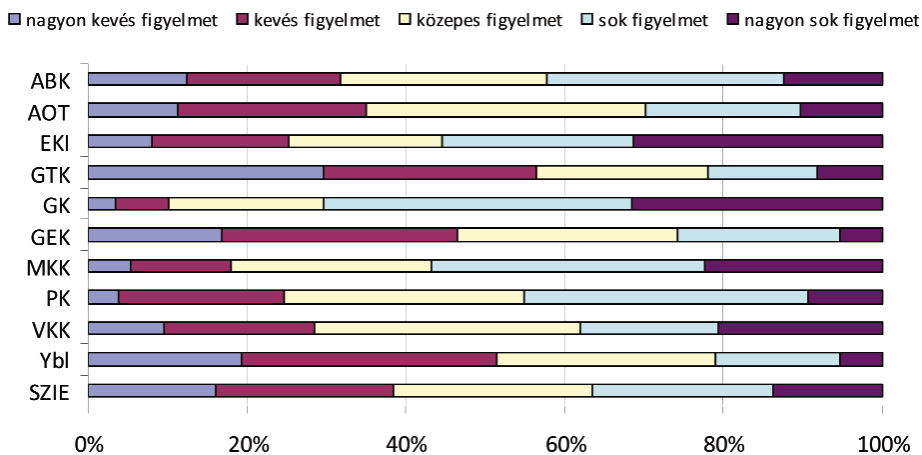
Bizonyos karok esetében a vélemény eltér a még tanulók, illetve a diplomázottak körében. A végzett hallgatók értékelése alapján az Alkalmazott

Bölcsészeti és a Pedagógiai Karon, míg az aktív hallgatók szerint inkább az Ybl Miklós Építéstudományi Karon fordítottak kevés figyelmet a külföldi ösztöndíj lehetőségekről való tájékoztatásra.

9. ábra Az Egyetemen mekkora figyelmet fordítottak a külföldi ösztöndíj-lehetőségekről való tájékoztatásra? (2010-2011 tavasz, végzettek)

10. ábra Az Egyetemen mekkora figyelmet fordítottak a külföldi ösztöndíj-lehetőségekről való tájékoztatásra? (2011 tavasz, aktív)

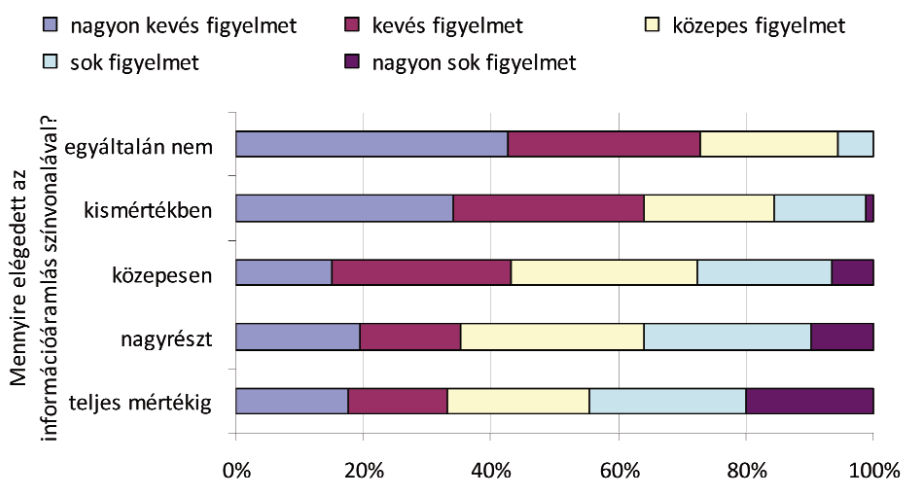

Érdekes feltárni, hogy vajon van-e összefüggés az Egyetem általános tájékoztatási, információ-áramlási, illetve a karok külföldi ösztöndíjakról történő tájékoztatási színvonala között?! Az Egyetem általános tájékoztatási rendszerei, információ áramlásai közé tartoznak pl. a tanulmányi információs rendszerek, a hallgatói nyilvántartási rendszerek, és az intézményi honlapok. Az adatokból megállapítható, hogy azon hallgatók, akik elégedettebbek az Egyetem általános információ áramlási színvonalával úgy vélik, hogy a kar megfelelő figyelmet fordít a külföldi ösztöndíjakról való tájékoztatásra.

Természetesen vannak nyitottabb, élénkebb hallgatók, akik elébe mennek az információnak, ám előfordulnak olyanok is akik, zárkózottabbak, kevésbé figyelmesek, akikhez az általános információk is nehezebben jutnak el. Összességében alacsony a megítélése az ösztöndíj lehetőségekről való tájékoztatásnak még azok körében is, akik viszonylag magasan értékelik az Egyetem általános információ áramlását. Ez azért fontos, mert ők, annak ellenére, hogy benne vannak egy „információs csomópont”-ban mégis hiányolják a külföldi ösztöndíj lehetőségekről való kielégítő tájékoztatást.

11. ábra Az Egyetemen mekkora figyelmet fordítottak a külföldi ösztöndíj-lehetőségekről való tájékoztatásra?

Az információáramlás (pl. a tanulmányi információs rendszerek, a hallgatói nyilvántartási rendszerek, az intézményi honlapok) színvonalával való elégedettségi szintek szerinti bontásban (2010-11 tavasz, végzettek).

Munkavállalás külföldön

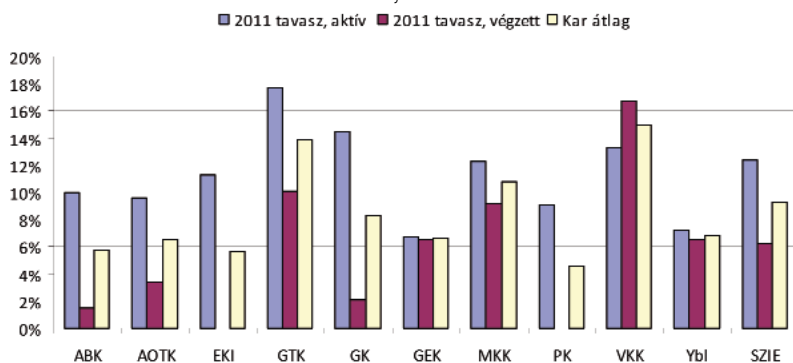
Dolgozott Ön hosszabb-rövidebb ideig külföldön?

A kérdőívek alapján a Szent István Egyetem végzett hallgatóinak 6,2%-a, míg aktív hallgatóinak 12,4%-a dolgozott már külföldön (2011 tavaszi felmérések alapján). Nemcsak az aktív és a végzett hallgatók, de az egyes karok között is jelentősek az eltérések.

Az aktív hallgatók esetében a legtöbben a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karról (17,7%), illetve a Víz- és Környezetgazdálkodási Karról (13,3%) mentek külföldre dolgozni. Érdekes, hogy a 2010-es tavaszi felmérés alapján a legtöbb aktív hallgató még nem ezekről a karokról, hanem a Gépészmérnöki, az Állatorvos-tudományi illetve az Ybl Miklós Építéstudományi Karról szeretett volna külföldön dolgozni. Ennek

ellenére e karokról éppen a legkevesebben jutottak ki a külföldi munkaerőpiacra a jelenleg is tanulmányaikat folytató diákok közül. A végzett hallgatók esetében a vágy és a valóság részben fed egymást. A 2010-es felmérés alapján a legkevesebben az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet, illetve a Pedagógiai Karról tervezték, hogy külföldön is kipróbálják tudásukat és ennek megfelelően a 2011-es felmérés alapján e két karról senki sem vállalt munkát külföldön. A végzett hallgatók közül a legtöbben az Alkalmazott Bölcsészeti, illetve a Gazdasági Karról tervezték, hogy külföldre mennek munkát vállalni, ugyanakkor a legnagyobb arányban mégis a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karról (10,1%), illetve a Víz- és Környezetgazdálkodási Karról (16,7%) mentek végül, hasonlóan az aktív hallgatókhoz.

12. ábra Azoknak az aktív és végzett hallgatóknak az aránya, akik hosszabb-rövidebb ideig külföldön dolgoztak tanulmányaik közben

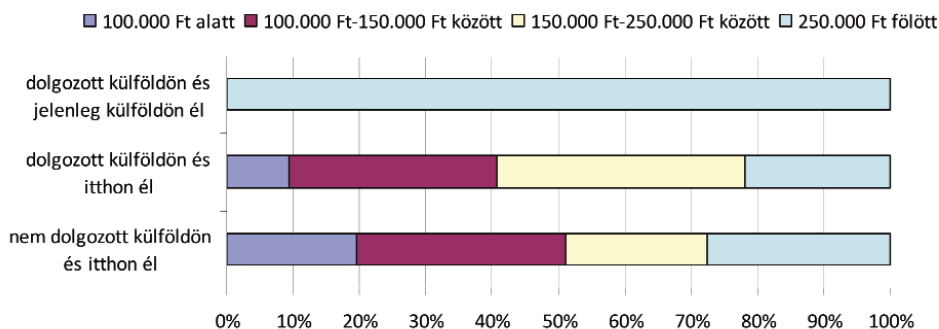

Vajon a külföldi munkavállalás és tanulás kölcsönösen feltételezi-e egymást? A végzett hallgatók tekintetében megállapítható, hogy azok aránya, akik részt vettek külföldi képzésben és dolgoztak is külföldön valamivel magasabb (6,7%), mint azoké, akik részt vettek külföldi képzésben, de aztán nem dolgoztak külföldön (3,5%). A legmagasabb ugyanakkor azoknak az aránya, akik dolgoztak, de nem tanultak külföldön (71%). Az aktív hallgatók körében jobban teljesül az előfeltétel, miszerint aki külföldön tanult az egyúttal dolgozott is odakinn és fordítva. Az adatok alapján, akik részt vettek külföldi képzésben azoknak

közel fele dolgozott is Magyarországon kívül.

Szintén fontos kérdés, hogy akik vállaltak munkát külföldön, vajon többet keresnek-e itthon a világot nem megjárt munkavállaló társaikhoz képest? A kép itt sem fekete-fehér, de annyi biztosan megállapítható, hogy azok, akik jelenleg külföldön élnek (a 2011 tavaszi felmérés során megkérdezett végzett hallgatók 2,8%-a) mind 250.000 Ft felett keresnek. Megállapítható továbbá, hogy a külföldet megjárt munkavállalók kisebb arányban keresnek 100.000 Ft alatt, ugyanakkor külföldön munkát nem vállalt társaikkal összehasonlítva ugyanakkor közel hasonló arányban keresnek 250.000 Ft felett.

13. ábra Jövedelem-megoszlás munkavállalás és lakóhely szerint (2011 tavasz, végzetek)

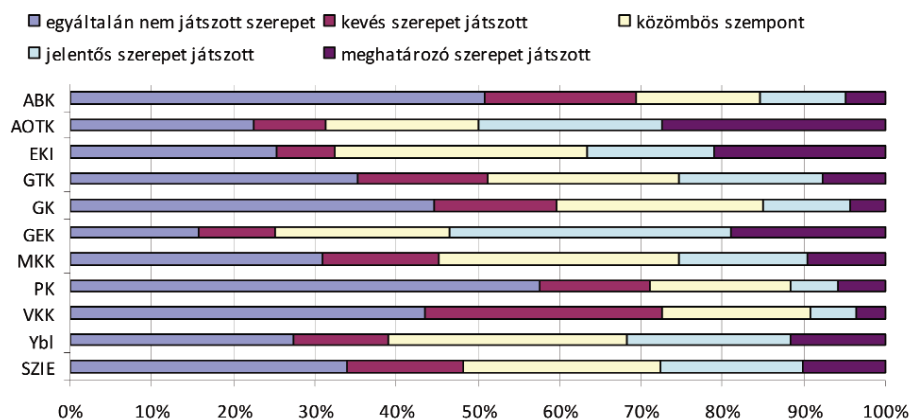

Mekkora szerepet játszott abban, hogy ide jött tanulni, hogy ezt a szakot választotta az, hogy ezzel a végzettséggel külföldön is könnyebb munkát találni?

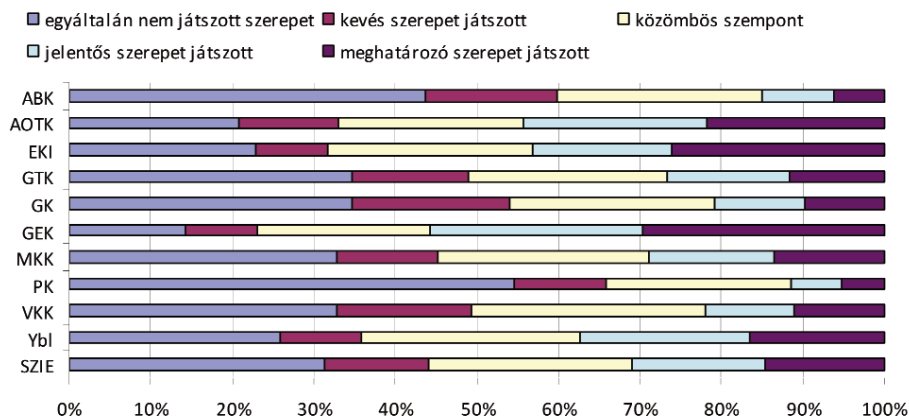
A Szent István Egyetemre való jelentkezés során a diákok összességében kevés szerepet tulajdonítottak annak, hogy vajon a szerzett diplomával külföldön el lehet-e majd helyezkedni vagy sem. Egyes karok hallgatói számára azonban a választásban meghatározó szerepe volt az Egyetemről megszerezhető külföldi munkalehetőségeknek. Így pl. az Állatorvos-tudományi. és a Gépész-

mérnöki Kar, illetve az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet jelenlegi és végzett hallgatóinak magas, 60-70%-a tartotta fontosnak az egyetemre való jelentkezés során a külföldi munkalehetőségeket. Ezzel szinte majd teljesen ellentétes arányban, azaz a Szent István Egyetemet, illetve a tervezett szakot legkevésbé az egyetem által nyújtott külföldi munkavállalás reményében jelölte meg a felvételi során a jelenlegi és a végzett Pedagógiai Kar, Víz- és Környezetgazdálkodási Kar, a Gazdasági Kar, illetve az Alkalmazott Bölcsészeti Kar hallgatója.

14. ábra Mekkora szerepet játszott abban, hogy ide jött tanulni, hogy ezt a szakot választotta az, hogy ezzel a végzettséggel külföldön is könnyebb munkát találni? (2010 tavasz, aktív)

15. ábra Mekkora szerepet játszott abban, hogy ide jött tanulni, hogy ezt a szakot választotta az, hogy ezzel a végzettséggel külföldön is könnyebb munkát találni? (2011 tavasz, aktív)

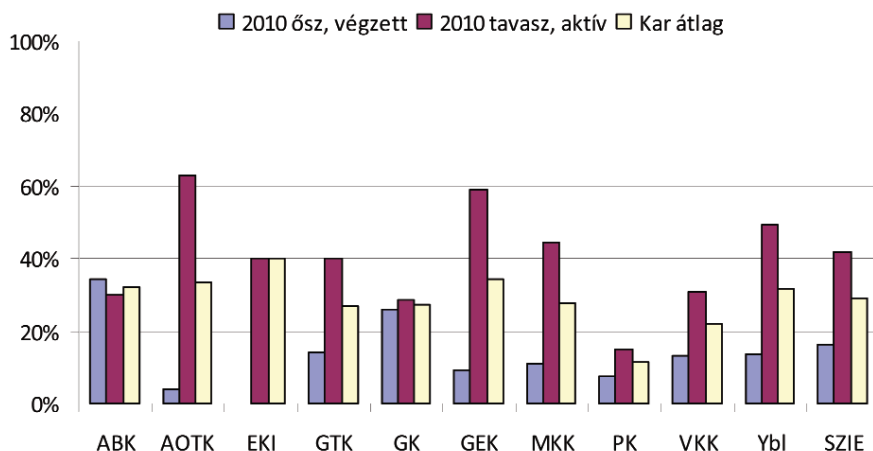
Tervezi-e, hogy a diploma megszerzése után külföldön (is) fog hosszabb-rövidebb időre munkát vállalni?

A Szent István Egyetem hallgatóinak 20-40%-a tervezte, hogy a diploma megszerzése után külföldön is munkát vállalni. Érdekes, hogy a 2010 őszi felmérés során megkérdezett végzett hallgatók, az összes kar tekintetében alacsonyabb arányban tervezték, hogy külföldön dolgoznak majd, szemben a 2010 tavaszi felmérés során megkérdezett aktív hallgatókkal, kivéve az Alkalmazott Bölcsészeti Kart. Az aktív hallgatók közül kiemelkedően sokan az Állatorvos-tudományi, a Gépészmérnöki és az Ybl Miklós Építéstudományi Kar hallgatói közül tervezték, hogy külföldön is fognak dolgozni. Legkevesebb külföldi munka lehetőség-

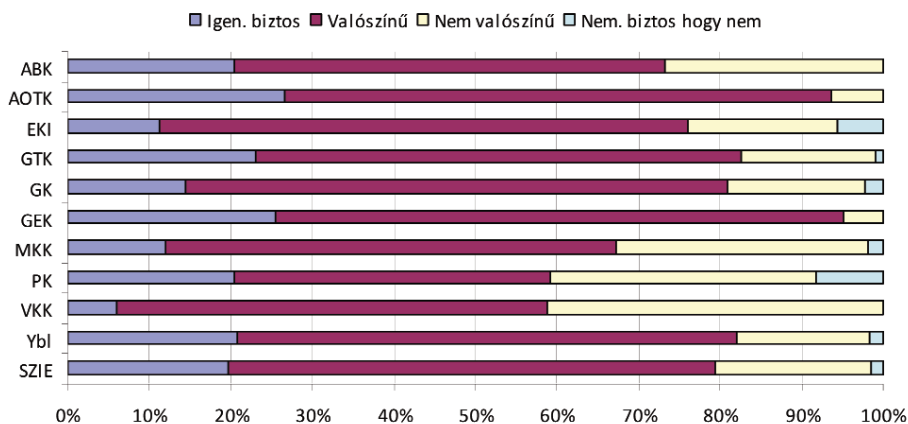
get a Pedagógiai Kar aktív hallgatói láttak. A végzett hallgatók esetében más a helyzet. Esetükben a legtöbben az Alkalmazott Bölcsészeti Karról, illetve a Gépészmérnöki Karról tervezték, hogy külföldön is fognak munkát vállalni.

Az egyes karok által nyújtott hazai és külföldi munkaerőpiacon való elhelyezkedési esélyeket a hallgatók eltérően véleményezték. Azok az aktív hallgatók, akik tervezték, hogy külföldre mennek dolgozni, itthon is jó esélyeket láttak arra, hogy munkát találnak (pl. Állatorvos-tudományi Kar és Gépészmérnöki Kar) (17. ábra). Ezzel szemben azon aktív hallgatók, akik számára kevésbé jelent opciót a külföldi munkavállalás, pesszisztábbak a hazai elhelyezkedésüket illetően is (pl. Pedagógiai Kar, Víz- és Környezetgazdálkodási Kar).

16. ábra Azoknak az aktív és végzett hallgatóknak az aránya, akik tervezték, hogy külföldön is fognak dolgozni

17. ábra Mennyire tartja valószínűnek, hogy a diplomaszerzés után egy-két éven belül ezen a szakterületen (több képzés esetén: az elsőként megadott képzés szerinti), az Ön által megfelelőnek tartott munkakörben tud majd (tudna) elhelyezkedni? (2010 tavaszi, aktív)

Ha tervezi, hogy külföldre megy dolgozni, melyik országba?

A legtöbb hallgató Angliába, Ausztriába, Németországba és Hollandiába

menne szívesen dolgozni. A Gazdasági Kar a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, illetve a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar hallgatói-

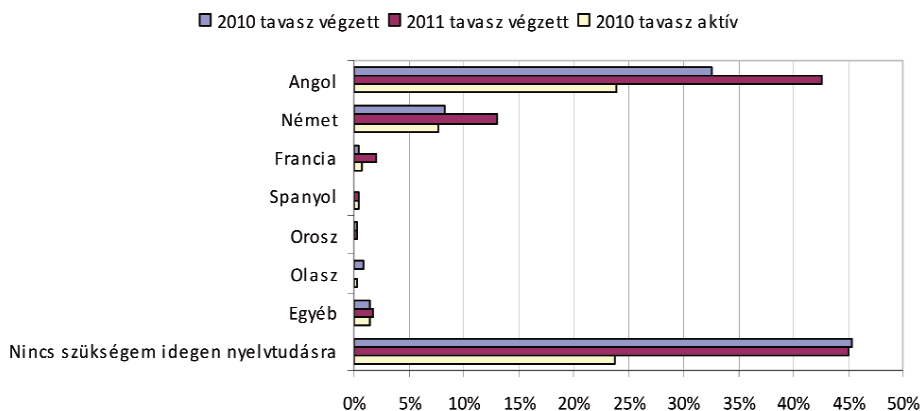
nak célország szerinti palettája a leg-szélesebb; Oroszország, Spanyolország mellett úticél Bulgária és a Távol-Kelet is. Ugyan az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet végzett hallgatói nem jelölték meg egy országot sem, noha az aktívak körében készített felmérés során 40%-uk tervezte, hogy a diploma megszerzése után külföldön is vállalna munkát, illetve 10%-uk dolgozott is.

Melyik idegen nyelvet használja rendszeresen jelenlegi (hazai) munkahelyén?

A felmérések alapján a Szent István Egyetem jelenlegi és végzett hallgatóinak negyedének-felének nincs szüksége nyelvismeretre a

munkahelyén. Közel hasonló arányban az angolt jelölték meg, mint rendszeres kommunikációs eszközt a munkahelyükön. Kiemelkedik továbbá a németet használók aránya (7-13%). A francia, spanyol, orosz és olasz nyelvet használók azonban már csak 1% alatt képviseltetik magukat. Az összes „egyéb” nyelv-ként megjelölt nyelvterület pedig összesítve is épphogy meghaladja az 1%-ot. Az egyéb nyelvekre vonatkozóan a 2011-es aktív tavaszi felmérés ad bővebb felvilágosítást. Az aktív hallgatók körében az egyéb nyelvek közé összesen 29 nyelv tartozott. A kategórián belül osztozott a román (24.2%), a latin (10.6%), a szlovák (9%), az eszperantó (6%), a

18. ábra Melyik idegen nyelvet használja rendszeresen jelenlegi munkahelyén? (Többet is megjelölhet)

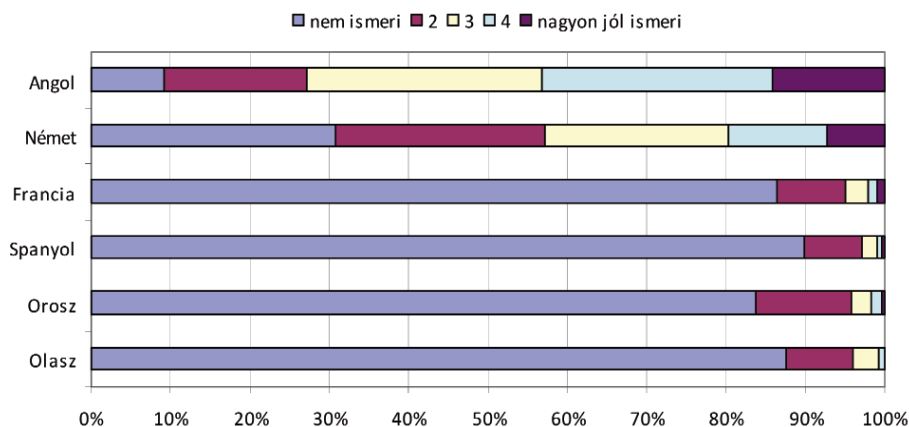

japán (7.6%), a holland (3.3%), és a szerb (3%) nyelv. Az aktív hallgatók 2% alatti arányban állították, hogy beszélnek arabul, finnül, horvátul, kínaiul, lovári nyelven, sőt indonéz, vietnámi vagy éppen mandarin nyelven is. Kérdéses, hogy mindezen nyelvek közül melyiket, milyen szinten használják a munkájuk során az egykori és jelenlegi hallgatók?

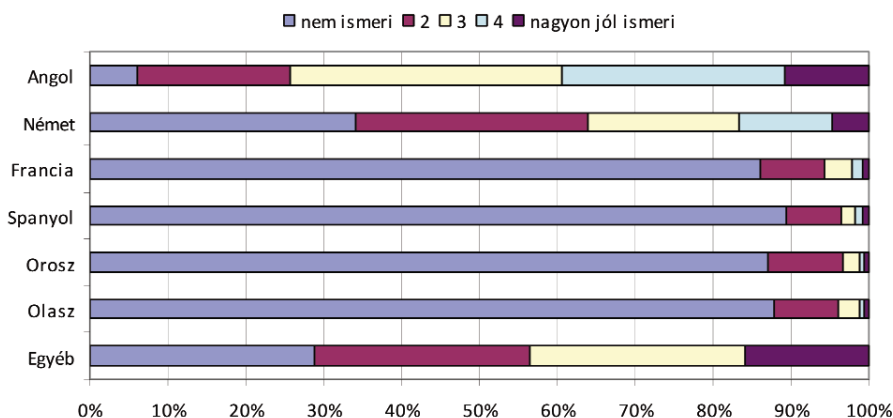
Egyaránt a végzet és az aktív hallgatók a többi nyelvekhez viszonyítva saját bevallásuk alapján viszonylag jól ismerték az angolt. Érdekes, hogy a végzett hallgatók annak ellenére, hogy idősebbek nincsenek a nyelvismeret mélyebb birtokában, szemben a jelenleg is tanulmányaikat folytató hallgatókkal. Megállapítható, hogy mind az

aktív, mind a végzett hallgatóknak már komolyabb fenntartásaik voltak a német nyelv ismeretségét illetően. A válaszok alapján francia, spanyol és orosz nyelveket hallgatóknak legfeljebb csak néhány százaléka ismerte megfelelően. A különböző nyelvek ismereteinek szintje jól tükrözi a külföldi tanulás és munkavállalás szempontjából népszerű célországok nyelveit. Hiszen a legtöbben éppen Angliába, Amerikába, illetve Németországba terveztek tanulni, dolgozni vagy éppen ott tanultak, dolgoztak. Szembetűnő, hogy az egyéb nyelveket beszélők 15%-a állította magabiztosan, hogy az adott nyelvet nagyon jól ismeri, ez az aránya hasonlít az angolt jól beszélők arányához.

19. ábra Milyen szintű nyelvtudása van az alábbi idegen nyelvekből (2011 tavasz végzett)

20. ábra Milyen szintű nyelvtudása van az alábbi idegen nyelvekből? (2010 tavasz aktív)

A külföldi diákok körében végzett felmérés eredményei

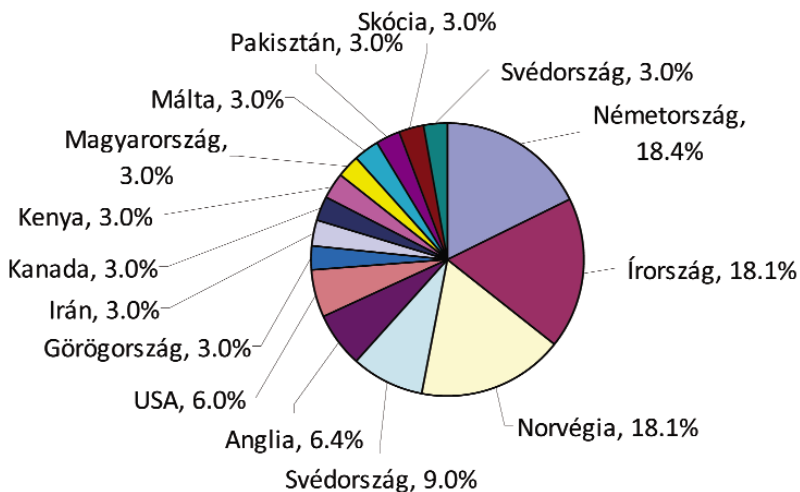
A 2011-es tavaszi felmérés során 71 külföldi hallgató véleményét kérdezték meg többek között a hazai és a külföldi tanulási és munkavállalási szokásaikról. Az általuk kitöltött kérdőívek alapján a Szent István Egyetemen a legtöbb külföldi hallgató az Állatorvos-tudományi Karon tanult (83,1%), míg a többiek a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon (16,9%). A külföldi hallgatók 84,3%-a állatorvosi, 14,3%-uk vidékfejlesztési agrármérnöki (MA/MSc), míg 1,4%-uk agrármérnöki (BA/BSc) képzésben vett részt. Érdekes, hogy sokkal több külföldi nő (74,6%), mint férfi (25,4%) tanult a Szent István Egyetemen. A diákok döntő többsége (90%) költségtérítéses, míg a kisebbség állami-

lag támogatott finanszírozási formában vett részt.

A hazánkba látogató külföldiek korábban is viszonylag mobilak voltak, hiszen középiskolás korukban közel negyedük már külföldön is tanult. A középiskolai tanulmányukat harmaduk elsősorban saját családi finanszírozással oldotta meg. Külföldi/nemzetközi ösztöndíjból, pályázatból 23%-uk, hazai ösztöndíjből 16%-uk részesedett. A külföldi diákok többsége jelenleg nem dolgozik (közel 90%-uk), korábban azonban egyharmaduk dolgozott.

Az ide látogató külföldi diákok elsősorban három fő országból egyenlő, 18-18%-uk Németországból, Írországból és Norvégiából. A további 12 ország között Svédország és az Amerikai

21. ábra A külföldi diákok lakóhelyei 14 éves korukban

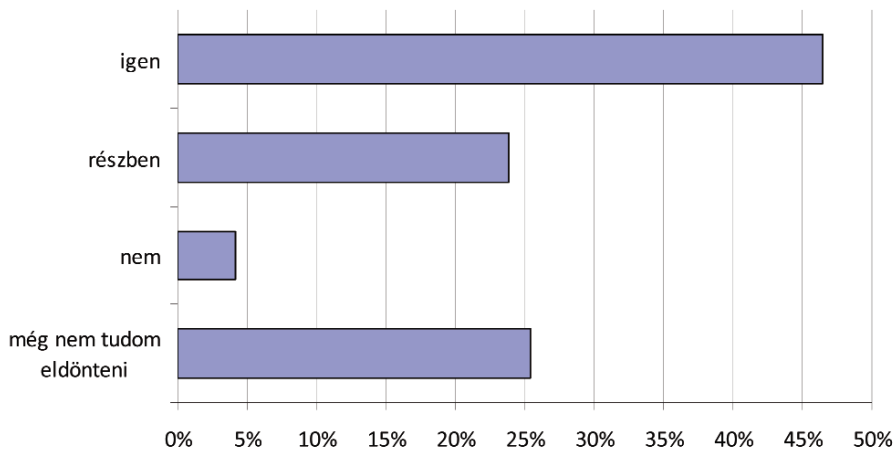

Egyesült Államok mellett megtalálható Irán, Pakisztán, illetve Kenya is.

A külföldiek számára elérhető képzések – bevallásuk alapján – beváltották a hozzájuk fűzött reményeiket. A külföldi diákok közel fele úgy ítélte meg, hogy a választott szá-

kon megkapta a jelentkezéskor remélt tudást. Negyedük a felmérés idejében még nem tudta megítélni, hogy vajon a számára megfelelő tudást kapja-e, hiszen a képzésük elején tartottak. Közel ugyanennyien úgy gondolták, hogy csak részben

22. ábra A választott képzés megadta-e a remélt tudást?

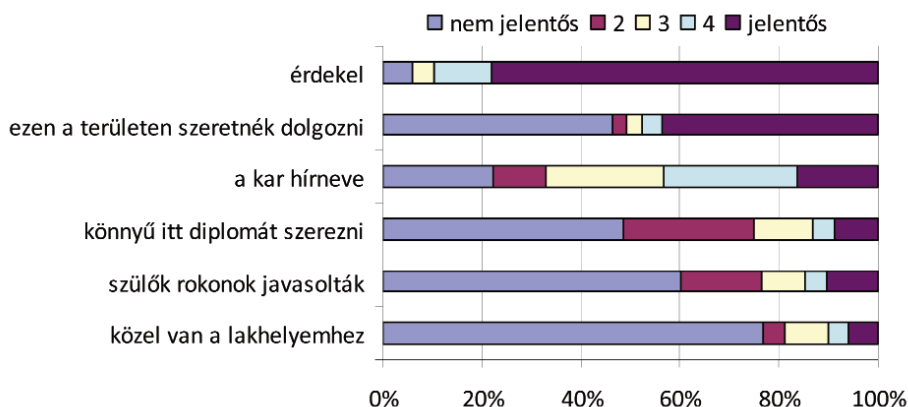

kapták meg az elvárt ismereteket. Mindenképpen az egyetem javára írható azonban, hogy viszonylag kevesen, 5% alatti arányban vallották, hogy nem jutottak a megfelelő, elvárt tudáshoz.

A kérdőív részletesebb elemzése során megállapítható, hogy a külföldi diákok egyetemét és szakot, elsősorban az érdeklődésüknek megfelelően választanak (23. ábra). Az adott képzés választásának hátterében fontos szerepet játszott továbbá az a tény, hogy a későbbiekben kiválasztott szakterüle-

ten szeretnék elhelyezkedni. Szintén fontos tényező volt a Kar jó hírneve. Nem azért jönnek ugyanakkor a külföldi diákok Magyarországra tanulni, mert itt esetleg könnyű diplomát szerezni, vagy mert a szülők ezt javasolták. Legkevésbé pedig azért nem, mert az egyetem esetleg közel esik a lakóhelyükhöz. A külföldi diákok egyébként elég mobilnak bizonyultak, hiszen 97%-uk (tanulmányaik végzetével) végül nem is abban a városban szeretne letelepedni, ahol a diplomájukat megkapták.

23. ábra Mekkora szerepet játszottak az alábbiak abban, hogy ezt a szakot, ezt a kart választotta?

Összefoglalás

Tanulás külföldön

A Szent István Egyetemen a Diplomás Pályakövető Rendszer keretében több mint 7000 ezer 2007 és 2010 között végzett és jelenleg is tanulmányaikat folytató diákot kérdeztek meg többek között a külföldi tanulási és munkavállalási szokásaikról, valamint az ezzel kapcsolatos tapasztalataikról.

Megállapítható, hogy az egyetemen mind a végzett (5,7%), mind az aktív hallgatók esetében (4,3%) viszonylag alacsony a külföldi képzésben, ösztöndíjban való részvételi arány.

Összehasonlításként az ELTE aktív hallgatóinak 10%-a („Az ELTE hallgatók külföldi mobilitása”, 2011) vett részt valamilyen külföldi képzésben, gyakorlaton. Az ELTE-n a Bölcsészettudományi, az Informatikai és a Társadalomtudományi Kar hallgatói a leginkább mobilisak. A Pannon Egyetemen ez az aránya 6,3% (Formádi és mtsai., 2009)

A Szent István Egyetemen az egyes karok között szintén nagy eltérések tapasztalhatóak a külföldi képzésben, ösztöndíjban részt vettek arányában. A felmérések alapján az Állatorvos-

tudományi Karról kiemelkedően sok diák látogatott külföldre tanulás céljából. Köszönhető ez a többi között annak, hogy a kar 19 külföldi egyetemmel tart szakmai kapcsolatot. Figyelemre méltó, hogy a 2011/12-es tanévben csak az Erasmus ösztöndíj keretében összesen 69 helyet hirdettek az állatorvos hallgatóknak. A kiutazni vágyóknak érdemes olvasgatniuk a kar honlapján megtalálható, korábbi Erasmus hallgatók élménybeszámolóit, amelyek döntéshozatalukat akár meg is könnyíthetik.

Átlagosan jóval többen szeretnének külföldön tanulni (18%), mint akiknek ez sikerült (5%).

Ez a megállapítás nemcsak minden karra, ám országos szinten is igaz. Így pl. az ELTE-n, a kiutazott 10%-kal szemben, a diákok közel fele szeretne külföldön is tanulni, legalább néhány hetet, egynegyedük pedig akár több évet is szívesen vállalna („Az ELTE hallgatók külföldi mobilitása”, 2011). A Szent István Egyetemen különösen nagy rés tapasztalható a vágyak és a valóság között a Mezőgazdaság- és Környezettudományi, az Ybl Miklós Építéstudományi Kar, az Alkalmazott Bölcsészeti és a Gépészmérnöki

Karok esetében. A kiutazás elmulasztásának kétféle oka lehet: a hallgatók nem eléggé nyitottak a lehetőségekre, ill. a tájékoztatás nem volt megfelelő színvonalú. A hallgatói figyelmességet valamelyest tükrözi, hogy aki részt vett külföldi ösztöndíjban, tehát meglátta a lehetőséget, még azok közül is sokan alacsonyan értékelték a külföldi ösztöndíjakról, képzésekről való tájékoztatás színvonalát és a külföldi képzésben való részvételi lehetőségeket. A probléma tehát inkább a tájékoztatás színvonalában és a lehetőségek hiányában keresendő.

A végzett és aktív hallgatóknak csak 20%-a érezte úgy, hogy az egyetem sok, vagy nagyon sok figyelmet fordított a külföldi ösztöndíjakról való tájékoztatásra. Cca ugyanennyien voltak elégedettek a külföldi ösztöndíj lehetőségekkel is.

Az elégedettebbek közé tartoznak mind a lehetőségekkel mind a tájékoztatással kapcsolatban az Állatorvostudományi és a Gazdasági Kar aktív és végzett hallgatói. Ezzel szemben a lehetőségekkel és a tájékoztatás színvonalával a legkevésbé elégedettebbek a Pedagógiai Kar, az Alkalmazott Bölcsészeti Kar, a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, illetve a Gépész-

mérnöki Kar hallgatói. Összességében elmondható, hogy viszonylag sokan szeretnének külföldön tanulni, de keveslik a lehetőségeket, illetve alacsonynak tartják a tájékoztatás színvonalát az Alkalmazott Bölcsészeti és a Gépészmérnöki Karok hallgatói.

Munkavállalás és tanulás külföldön

A Szent István Egyetem aktív és végzett hallgatóinak külföldi munkavállalási aktivitása érdekes módon nem tükrözi a külföldi tanulási szokásokat. Azok aránya valamivel magasabb, akik dolgoztak kint, mint akik kint is tanultak.

Amíg külföldi képzésben a végzettek 5,7%-a, az aktív hallgatók 4,3%-a vett részt addig a külföldön munkavállalók aránya a végzettek esetében 6,2%-a, az aktívak esetében viszont 12,4%.

Ezzel szemben az ELTE-n a hallgatók 40%-a már vállalt munkát külföldön, legtöbbször a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai illetve az Informatikai Karról, legkevesebben pedig a Természettudományi Karról (20%) („Az ELTE hallgatók külföldi mobilitása”, 2011). A Szent István Egyetemen a legtöbb hallgató az Állatorvostudományi Karról ment külföldre tanulni, míg

dolgozni a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karról, illetve a Víz- és Környezetgazdálkodási Karról mentek a legtöbben. A külföldön való tanulás tehát nem feltétlenül vonja maga után a külföldön történő munkavállalást is.

A diákok 30%-ánál az egyetem- és szakválasztásában fontos szerepet játszott a külföldi munkalehetőség. Ezt az arányt visszatükrözi, hogy kb. ugyanennyien terveztek, hogy szeretnének külföldön dolgozni. Összességében, egyetemi szinten a külföldi munkavállalással kapcsolatos tervek és a valóság – a tanulási elképzelésekhez hasonlóan – nem esnek egybe.

Egyetemi szinten a diákok 30%-a tervezte a külföldi munkavállalást ezzel szemben csak 9%-uk jutott ki

Az ELTE-n nem tapasztalható ekkora rés, bár meglepően nagy 60%-os arányban mennének ki külföldre pár hétre munkát vállalni, míg a diákok közel fele akár évekig is hajlandó lenne külföldön dolgozni („Az ELTE hallgatók külföldi mobilitása”, 2011). A Debreceni Egyetemen ugyanakkor a diákoknak csak 20%-a tervezte, hogy külföldön is szeretne tanulni. A karok közül itt kiemelkedik a Zeneművészeti (60%) és az Általános Orvostu-

dományi Kar (40%), míg a Természet-tudományos Kar hallgatói éppen az átlagnak megfelelő 20%-os arányban tervezték a külföldi tanulást (www.unideb.hu/portal/sites/default/files/DPR_DE_hallgatoi_diag.pdf). Külföldi munkavállalást a Pannon Egyetem megkérdezettjeinek 40%-a vállalt el (Formádi és mtsai., 2009).

A Szent István Egyetemre történő jelentkezés során az Állatorvos-tudományi, a Gépészmérnöki, az Ybl Miklós Építéstudományi Kar, illetve az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet végzett és jelenlegi hallgatóinak közel 70%-a tartotta fontosnak, hogy ezzel a diplomával külföldön is el lehet majd helyezkedni. Ennek megfelelően e karok hallgatói közül terveztek a legnagyobb arányban, hogy külföldön is fognak munkát vállalni. Érdekes módon viszont a legnagyobb arányban mégsem e karokról kerültek ki szerencsét próbálni, bár az egyes karok közötti eltérések a külföldi munkavállalást illetően átlagosan csak 10%-on belül mozogtak. Külföldi munkát a legnagyobb arányban a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karról, a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karról, illetve a Víz- és Környezetgazdálkodási Karról vállal-

tak. Ezen karoknál a valóság közel került a vágyakhoz más karok esetében azonban nagy a rés a tervek és a valóság között, így pl. az Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet, az Állatorvos-tudományi Kar, illetve az Alkalmazott Bölcsészeti Kar hallgatói hiába tervezték, viszonylag alacsony arányban jutottak külföldre (24. ábra). Végezetül megállapítható, hogy az angol nyelvet a diákok 40%-a nagyon jól, illetve jól ismerte, ami lefedi azok arányát, akik külföldön szeretnének tanulni illetve dolgozni, így elméletileg a kiutazásban ez az akadály nem lehetett gond.

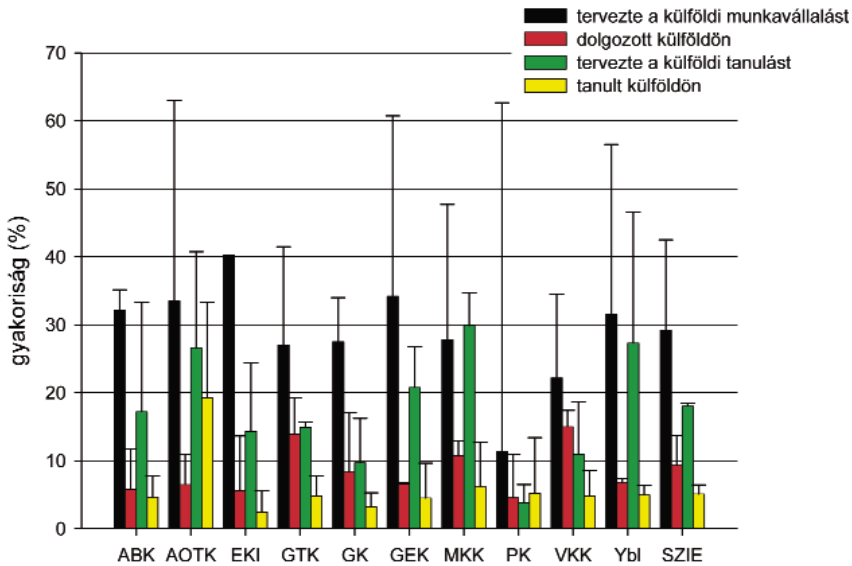
Summa és kitekintés

Összességében megállapítható, hogy a Szent István Egyetemen viszonylag alacsony a külföldön tanulók (5%) és munkavállalók (9%) aránya, ugyanakkor kiemelendő, hogy a kint dolgozók aránya magasabb volt a kint tanulókkal szemben. Az igények ugyanakkor meghaladják a valóságot, így érdemes elősegíteni a kiutazással kapcsolatos terveket. Az irodalmi adatok alapján egész Magyarország migrációs hajlama viszonylag alacsony (Hárs és Neumann 2007). Az Európai Unió országaiban a felsőoktatásban

tanuló hallgatók 10-15%-a tanul hosszabb-rövidebb ideig más országokban, ez az arány Magyarországon átlagosan csak 2% körülire tehető (Rédei 2006). Az összes külföldön tanuló hallgató 80%-a öt országba irányul; 43%-uk az USA-ba, 16%-uk Nagy-Britanniába, 13%-uk Németországba, 11%-uk Franciaországba, míg 8%-uk Ausztriába (Rédei 2006). A hallgatókat küldő fő forrásterületek elsősorban Európa és Ázsia (Rédei 2006). Sokak számára a külföldi munkalehetőség azonban nem is nyújt piaci alternatívát, sőt számosan visszatérnek a várt nyereség elmaradása vagy a túlzott költségek miatt (Hárs és Neumann 2007). A motiváció nemcsak a jobb megélhetésbe vetett bizodalomból származhat, illetve nem feltétlenül a 60-es évekre jellemző agyelszívásból, vagy a 80-es évekre jellemző globalizált világból fakad (Rédei 2006). Természetesen ezek is jellemzőek ám egyre többen vannak az önmegvalósítás érdekében világot járók (Rédei 2006).

Legfontosabb talán tisztában lenni azokkal a lépésekkel, amelyek a kívánt céljainkhoz vezetnek. Egy angliai felmérés szerint, meglepő módon, a diákoknak csak fele érzi úgy, hogy megfelelő mértékben ismeri saját céljaihoz

24. ábra Tervezett és megvalósult külföldi tanulás és munkavállalás, összesítve az aktív és végzett hallgatókat illetve a felmérési időpontokat

Adatok forrása	végzett hallgatók			aktív hallgatók	
	2010 ősz	2010 tavasz	2011	2010 tavasz	2011
tervezte a külföldi munkavállalást	x	x		x	
dolgozott külföldön			x		x
tervezte a külföldi tanulást		x		x	
tanult külföldön	x	x	x	x	x

vezető utat (Smith 2011). A hazai hallgatók külföldi, míg a külföldi diákok magyarországi képzésének és munkavállalásának elősegítése lehetőséget teremt egy felszabadult, innovatív, interakciókban gazdag tanulási és munkakörnyezet kialakításához.

Javaslatok

- A további kérdőívekben érdemes a külföldi tanulás és munkavállalás sikerességére vonatkozó kérdése-

ket is feltenni. Így pl. hogyan értékeli a diákok a külföldi képzést szakmai, nyelvi, kapcsolatteremtési, személyes fejlődési folyamatokban? Képzésen túl részt vettek-e egyéb szakmai gyakorlaton, tréningen, konferencián? Milyenek a külföldi munkatapasztalatok? Megfelelő képzést nyújtott-e az Egyetem a külföldön való elhelyezkedéshez? Miért jönnek haza, miért maradnak kint a hallgatók, munkavállala-

lók? Milyen szervezésében jutot-
tak külföldre?

- Szükséges növelni nemcsak a külföldi képzésekről, de a munkalehetőségekről is a tájékoztatás színvonalát. A külföldi képzési és munkalehetőségekkel kapcsolatos lehetőségeket, elérhetőségeket érdemes a karok honlapjain egységesen közzé tenni. A külföldi képzéshez, munkához vezető utakat érdemes lépésről lépésre ismertetni (az eltérőségekre rámutatni EU, USA, Kanadában stb. vonatkozásában). Fontos belinkelni az elérhető, megpályázható helyeket, érdeklődési köröknek megfelelően, továbbá közzétenni továbbá az aktuális szakterületeken a képzésekről és az álláshirdetésekről szóló levelezőlisták címeit, elérhetőségeit. Megjegyzendő, hogy nem szükséges külföldre menni „külföldi” oktatás reményében, hiszen az internet megfelelő kapcsolatot biztosít a kommunikáció lefolytatásához.
- Szükséges kiterjeszteni külföldi hallgatókra vonatkozó kérdéseket olyan egyéb karokra is, ahol nagy számban fordulnak elő pl. a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Gépészmérnöki Kar, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar.
- A Szent István Egyetem képzéseit vonzóbbá kell tenni a külföldi hallgatók számára. Számos Karon és Tanszéken megvan az oktatók megfelelő nyelvismerete és a szükséges infrastruktúra ahhoz, hogy további képzések legyenek ajánlhatóak és indíthatóak a külföldiek számára. Érdemes elsősorban Ázsia, a Közel-Kelet felé nyitni, hiszen itt nemcsak a népszerűség az angol nyelvismeret ugrott meg robbanásszerűen, de a technológiai fejlesztések és a szakértelem is. Egyes szakokon érdemes eleve angol nyelven szervezni a képzést, amely mind a hazai mind a külföldi diákok hasznára válhat. A külföldi diákok toborzásában kiemelkedően fontos szerepe van az internetes megjelenésnek. Érdemes egyszerű, pár lépéses felvételi eljárást alkalmazni, és ezt közzétenni az interneten illusztrálva a lépéseket. Az egyszerű jelentkezési folyamat-hoz jó példa az egyik kanadai egyetem honlapján megtalálható (www.mun.ca/become/graduate). Érdemes továbbá közzétenni a képzés ismertetését, tematikáját, továbbá az ösztöndíj, elhelyezkedési valamint a rekreációs és kulturális lehetőségeket is.

Irodalom

Az ELTE hallgatók külföldi mobilitása (2011. április 20). minoseg.elte.hu/hir?id=NW-142 (Letöltés 2011. szeptember 14.)

Formádi, K., Gadár, L., Mayer, P., Korondi, M., Nerhaft, Sz., és Varga, R. (2009). A Pannon Egyetemen végzetek szakmai életútja – A kezdet. Pannon Egyetem Karrier Iroda, Veszprém, 88 pp.

Hárs, Á. és Neumann, L. (2007). A nemzetközi és a belső vándorlás kapcsolata = International and

internal migration. Munkabeszámoló. OTKA. 38 pp.

Rédei, M. (2006). Külföldön tanulni. Magyar diákok külföldön, illetve külföldi diákok Magyarországon. Magyar Tudomány, 166 (6), 746-757.

Smith, Ch. (2011). Kick-starting career reflections: An action research initiative using voting technology. Graduate Market Trends, Summer 2011, 23-27. Retrieved from viewer.zmags.com/publication/dc63c97d#/dc63c97d/26

Köszönettel tartozom Rudnák Ildikónak, Kocsis Tibornak és Dr. Koncz Gábornak a tanulmány elkészítése során nyújtott segítségükért.

3.

Pájer-Keresztes Éva: A diploma hasznosíthatósága a munkahelyen, a szakma presztízse és jövedelemelemzés

Abstract

Strengthening the relevance of training for the labour market is a critical issue of higher education. Comprehensive institutional projects and improving student service are of main importance in Szent Istvan University (SZIU). The value of diploma in the world of work and the prestige of profession are also analyzed in this paper through statistics. Three surveys have been conducted among graduates from SZIU to follow up their workforce situation. Based upon the status and the opinion of graduated students SZIU will definitely get a more accurate picture on the relationship between higher education and labour market. The visualization of the outcomes and the statistical calculations have been made with the help of the statistical tool SPSS.

Keywords: higher education, labour market, the value of diploma, follow-up graduates, descriptive statistics

Bevezetés

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvényben meghatározottak szerint „a felsőoktatási intézmények – önkéntes adatszolgáltatás alapján – ellátják a pályakövetés feladatait,

amelynek keretében figyelemmel kísérik azoknak a munkaerőpiaci helyzetét, akik náluk szereztek bizonyítványt, oklevelet.” A hazai felsőoktatásban bekövetkező változásokról és azok hatásairól így várhatóan egyre

Pájer-Keresztes Éva Réka, tanársegéd, Budapesti Gazdasági Főiskola, PhD hallgató, Szent István Egyetem

pontosabb képet fognak kapni az egyetemek és a főiskolák, amelyek a náluk végzett hallgatók további pályájának nyomon követésével is foglalkoznak.

Az intézmények egyrészt a saját tevékenységükről kaphatnak visszajelzéseket a diplomás pályakövetés során, amelyeket a képzésfejlesztés és a minőségbiztosítás területén használhatnak fel, nem mellesleg az „alma mater” jó hírnévnek öregbítése érdekében, amelyet az alumni találkozók, szakmai hálózatok is elősegíthetnek. Másrészt a diplomás pályakövetés tapasztalataiból következtetni tudnak a munkaerőpiac igényeire az alapján, hogy a náluk végzett hallgatók mennyire állják meg a helyüket a munka világában.

A hallgatóknak a főiskolákon és az egyetemeken szerzett szakmai tudásáról, ezzel párhuzamosan a diplomájuk értékéről kaphatnak visszajelzést, ezzel is erősítve a felsőoktatás és a munkaerőpiac közötti kapcsolatot, amely a felsőoktatási intézmények versenyképességére is hatással lehet.

A munkapiac keresleti oldala szintén naprakész és megbízható tájékoztatást vár a kínálati oldal összetételéről. A felsőoktatás tömegessé válása

alapvetően befolyásolja a végzősök munkaerőpiaci elhelyezkedését. (Teichler, 2009) A felsőoktatásról szóló információk a leendő hallgatók számára is támpontul szolgálhatnak a pályaválasztás során, illetve a felvételi jelentkezéskor.

A felsőoktatási döntéshozók figyelembe veszik a finanszírozási kérdéseknél, valamint a felsőoktatás fejlesztésekor. (DPR 2010) A felsőoktatási törvény szerint „a képzési támogatás a pályakövetési rendszer értékelése alapján legfeljebb tíz százalékkal csökkenthető, illetve növelhető. A pályakövetési rendszer alapján határozza meg a Kormány, továbbá a pályakövetési rendszer eredményei alapján módosítja az egyes intézmények finanszírozását. Az új belépők, a mesterképzés, valamint a szakirányú továbbképzés és doktori képzés létszámkeretét a közép- és hosszú távú munkaerő-piaci igények mérlegelésével kell meghatározni oly módon, hogy az szolgálja a gazdasági versenyképesség növelését. Az államilag támogatott hallgatói létszámkeret meghatározásánál figyelembe kell venni azokat a képzéseket is, amelyek nem kapcsolódnak a munkaerő-piaci igényekhez.”

A frissdiplomások munkaerő-piaci sikeressége

A Társadalmi Megújulásért Operatív Program Diplomás Pályakövető Rendszer (TÁMOP DPR) felméréseinek és gyorsjelentéseinek alapján a diploma hasznosíthatóságával kapcsolatos részterület kerül feldolgozásra. A Szent István Egyetem hallgatói által kitöltött kérdőíveken alapuló, statisztikai számításokat tartalmazó tanulmány a felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatának az elemzésére vállalkozik. A felsőoktatást értelmezhetjük olyan beruházásként, amelynek sikerességét a kilépés utáni megtérülési rátája mutatja. (Becker, 1964), (Mincer, 1974)

A frissdiplomások munkaerő-piaci sikerességét alapvetően a jövedelmük és a foglalkoztatottságuk alapján mérjük a hazai gyakorlatban. (Galasi P. – Varga J., 2005)

További objektív mutatói a sikerességnek a diploma megszerzése után munkát keresők körében az átlagos munkába állási idő vagy a betöltött pozíció szintje. Szubjektív mutatónak tekinthető az, hogy a munkavállaló számára megfelelő-e a munkaközege, biztonságosnak érzi-e a pozícióját és szakmailag elégedett-e a munkájával.

Ezen felül a mobilitási terveket is vizsgálják, amely arra vonatkozik, hogy állást szándékozik-e váltani a fiatal pályakezdő. (Veroszta, 2010)

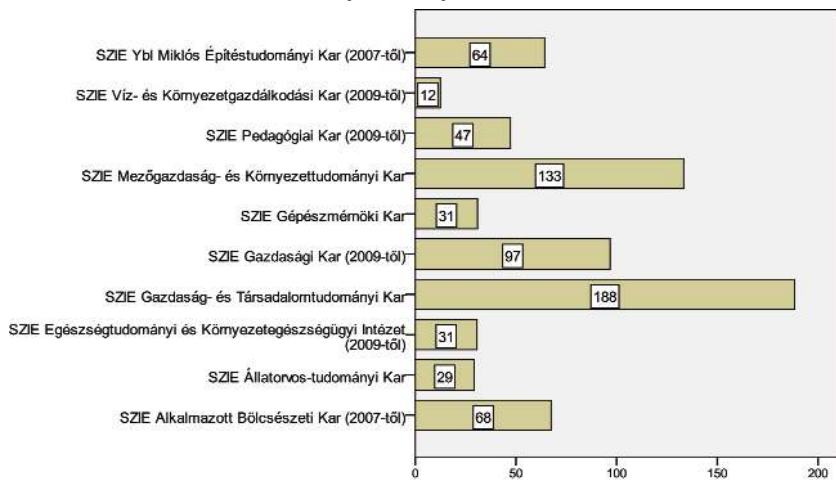
A minta összetétele

A 2011 tavaszi Diplomás Pályakövető Rendszer felmérése a Szent István Egyetemen 2008-ban és 2010-ben abszolutóriumot szerzett hallgatók véleményét célozta meg. A megkérdezések eredményeit feldolgozva és ábrázolva az adatok főbb statisztikai jellemzői a következők a megfelelő súlyozási értékeket is figyelembe véve. A kérdőíveket közel 700-an kitöltők közül a legtöbben a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon, a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karon és a Gazdasági Karon folytattak tanulmányokat. (1. ábra)

A képzési terület szerint a válaszok alapján a hallgatók közel 30-30%-a az agrár és a gazdaságtudományi képzési területen szerezte meg diplomáját, ezt követi közel 12-12%-kal a műszaki és a pedagógusképzési terület, majd körülbelül 5-5%-os arányban a bölcsészettudományi és a társadalomtudományi képzési terület. (2. ábra)

Az országos DPR-felmérések alapján a sikeres karrierre a műszaki és

1. ábra A végzettek megoszlása karonként

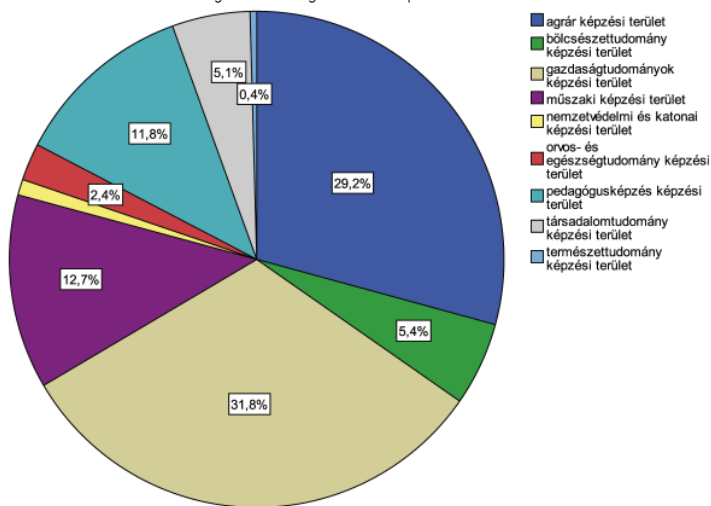

Gyakoriság
 Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

gazdaságtudományi végzettségűeknek van a legnagyobb esélye, a bölcsészeti és társadalomtudományi pályákon pedig a legkevésbé. A szakmai sikeres-

ség az orvos- és egészségtudományi, a pedagógusi, valamint a jogi és igazgatósi területen végzetteknek az átlagnál jobban jellemző. (Veroszta, 2010)

2. ábra A végzettek megoszlása képzési terület szerint

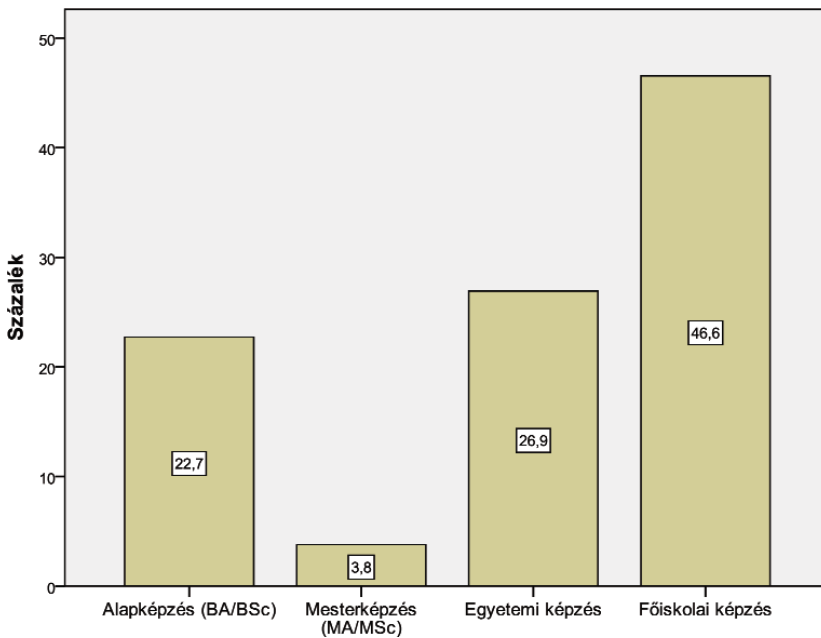

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A képzési formát tekintve a hallgatók 46,6%-a főiskolai képzésben szerezte a diplomáját, 26,9%-uk egyetemi képzésben. Az alapképzésben (BA/BSc) 22,7%, illetve a mesterképzésben (MA/MSc) 3,8%-uk vett

részt. Mindez azzal magyarázható, hogy az első bolognai évfolyam 2006-ban indult országszerte és a megkérdezett hallgatók 52,5%-a az abszolutóriumot 2008-ban, míg 47,5%-uk 2010-ben teljesítette. (3. ábra)

3. ábra A végzetek megoszlása képzési forma szerint

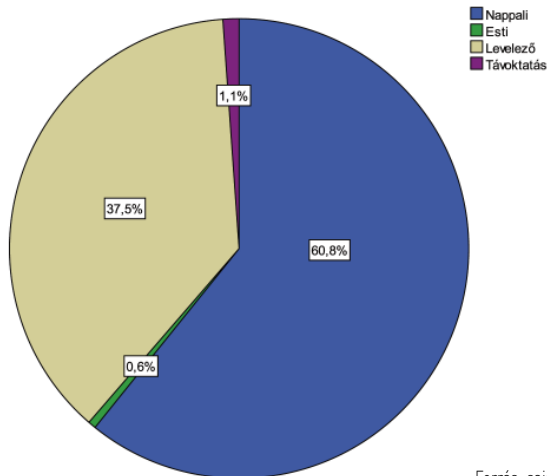

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A megkérdezettek 60,8%-a nappali tagozaton végzett, 37,5%-uk levelező, 0,6%-uk esti tagozaton, míg 1,1%-ra tehető a távoktatásban részt vevő hallgatók száma. (4. ábra) A levelező, esti vagy távoktatásban részt vevő hallgatók általában nagyobb arányban dol-

goznak a tanulmányaik alatt. A tanulás és a munka közötti átmenet nagyobb folytonosságot mutat a munkaerőpiaci életútjukban. Az élethosszig tartó tanulás (LLL) tehát az ő esetükben jobban előtérbe kerül. (Veroszta, 2010)

4. ábra A végzetek megoszlása tagozat szerint

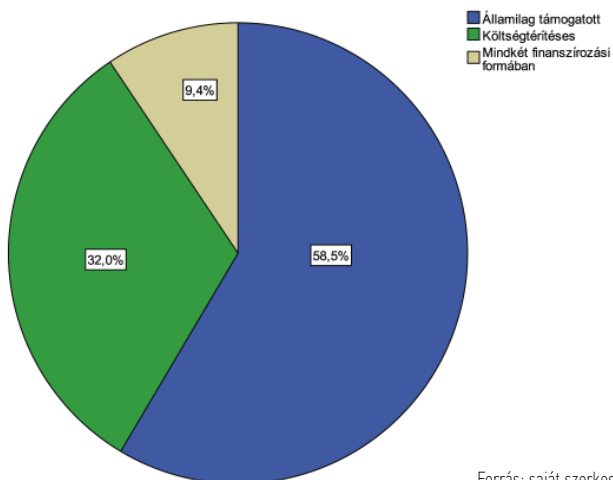

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A finanszírozási formát tekintve a kérdőíveket kitöltők 58,5%-a államilag támogatott formában tanult, 32%-uk költségtérítéses, míg 9,4%-uk mindkét finanszírozási formában tanult a Szent István Egyetemen.

Érdekes módon a munkaerő-piaci sikerességet a finanszírozási forma nem befolyásolja. Számíthat viszont az, hogy a hallgató az előírt képzési idő alatt be tudta fejezni a tanulmányait. (Veroszta, 2010)

5. ábra A végzetek megoszlása finanszírozási forma szerint

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

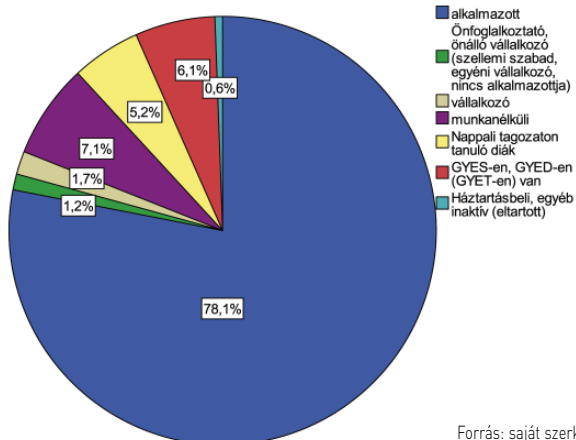
A frissdiplomások munkaerő-piaci helyzete

A jelenlegi munkaerő-piaci státusukat tekintve, a válaszadók döntő többsége, 78,1%-a alkalmazottként dolgozik, 7,1%-uk munkanélküli, 6,1%-uk GYES-en, GYED-en (GYET-en) van, 5,2%-uk nappali tagozaton tanuló diák, 1,7%-uk vállalkozó, 1,2%-uk

önfoglalkoztató, 0,6%-uk háztartásbeli, egyéb inaktív (eltartott). (6. ábra)

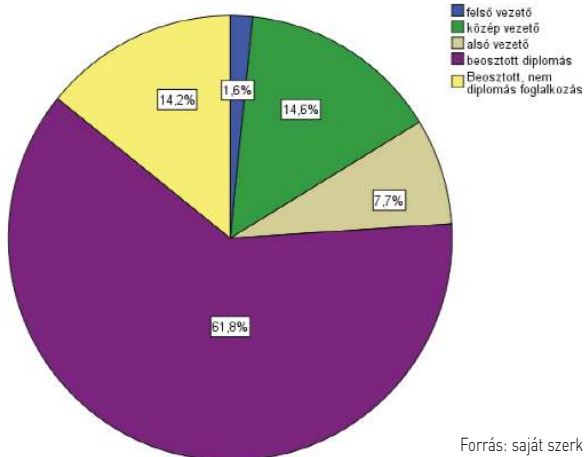
Akik dolgoznak, azok 61,8%-a beosztott diplomásként teszi, 14,2%-uk beosztottként ugyan, de nem diplomás foglalkozásban, 14,2%-uk alsó vezetőként, 14,6%-uk középvezetőként, illetve 1,6%-uk felsővezetőként dolgozik. (7. ábra)

6. ábra A végzetek fő munkaerő-piaci státuszának megoszlása

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

7. ábra A végzetek beosztásának a megoszlása

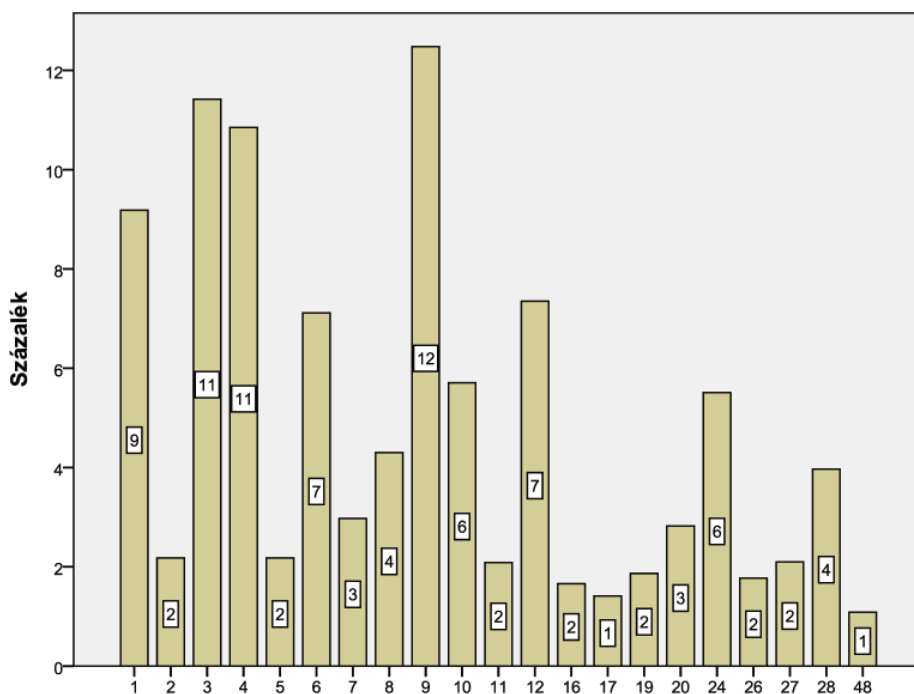

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

Akik munkanélküliek (50 fő), azok 1 és 48 hónap közötti időszakot jelöltek meg a munkanélküliség időtartamára vonatkozóan, legtöbbször 1, 3, 4, illetve a 9 hónapja vannak munka nélkül. Átlagosan 10,2 hónapja tart ez az időszak számukra, és 95,7%-uk munkát keres.

A legtöbb helyen 1-3 éves szakmai tapasztalatot kérnek az állásra jelentkezőtől, amit ideális esetben a felsőfokú képzés ideje alatt szerez meg egy hallgató. A tartósan állástalanok 2011-től kötelesek elfogadni a munkaügyi szervezet által nyújtott munkát, akkor is, ha az nem egyezik meg végzettségükkel. (Portfolio.hu, 2011)

8. ábra A munkanélküli időszak (hónap) százalékos megoszlása

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A GYES-en, GYED-en (GYET-en) lévőek 68,8%-a rendelkezik főállású munkahellyel, 31,2%-uk nem. Az összes megkérdezett 92,1%-a jelenleg dolgozik,

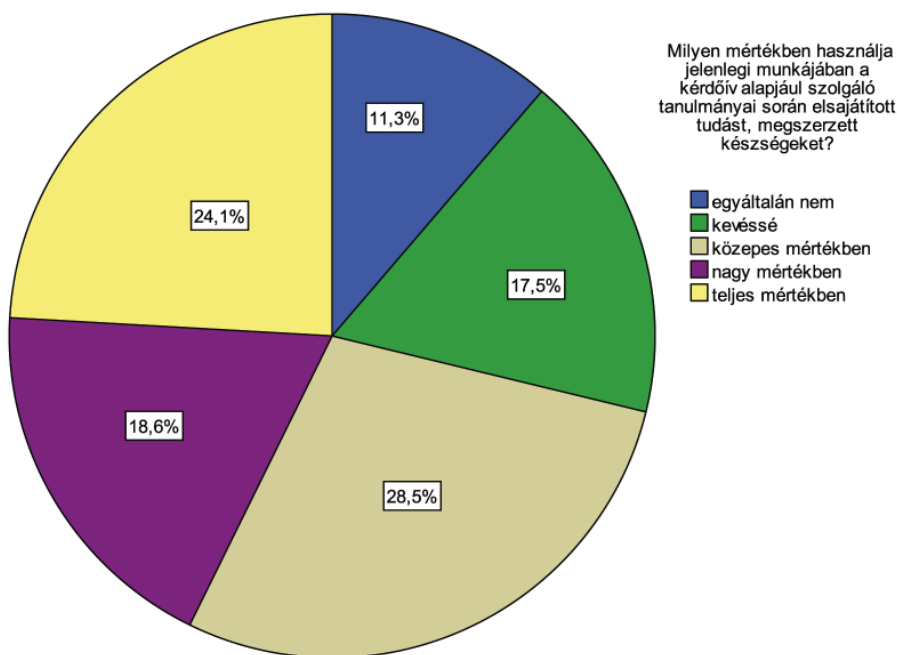
5,2%-uk most nem dolgozik, de már volt munkahelye, illetve 2,8%-uk sosem dolgozott. A megkérdezettek fő munkaviszonya 78,9%-ban állandó jellegű és határo-

zatlan idejű, 19,1%-ban határozott idejű, valamint 1,9%-ban alkalmi, vagy megbízás jellegű. A válaszadók 37,5%-a közszolgálati jogviszonyban van, 7,6%-uk állami, önkormányzati vállalat alkalmazottja, 55%-uk más helyen dolgozik. Háromnegyed részüknek nincsen alkalmazottja, 17,3%-uknak 1-9 alkalmazottja van, valamint 8,2%-uknak 10 vagy több beosztottja van.

A végzett tanulmányok és a munka kapcsolata

A Szent István Egyetemen megszerzett készségeket és a tanulmányaik során elsajátított tudást 24,1%-uk teljes mértékben, 18,6%-uk nagy mértékben, 28,6%-uk közepes mértékben, 17,5%-uk kevésbé, valamint 11,3%-uk egyáltalán nem használja.

9. ábra Az elsajátított tudás felhasználása a munkában intézményi szinten (százalékos megoszlás)

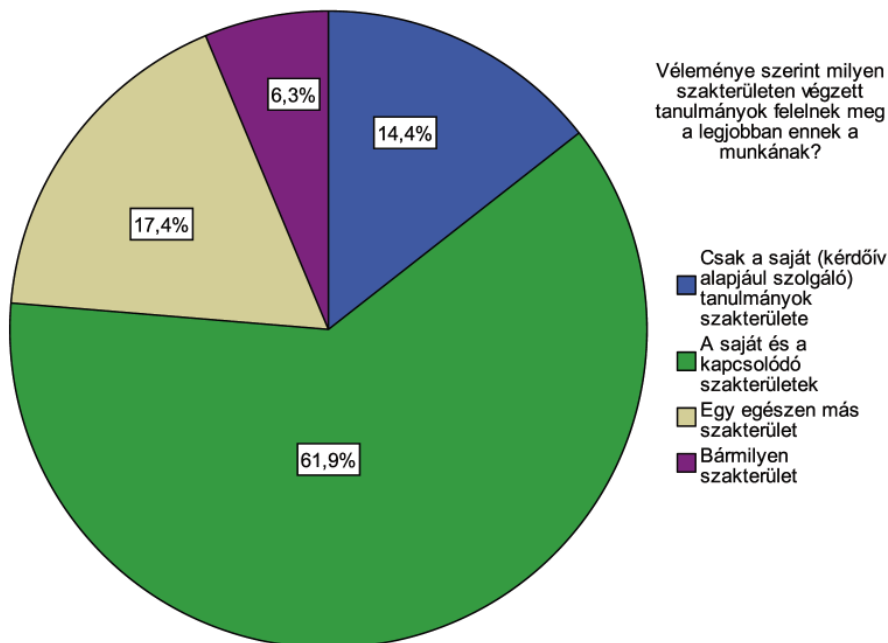

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A megkérdezettek 14,4%-ának a véleménye szerint csak a saját tanulmányaik azok, amik a legjobban megfelelnek a munkájuknak, 61,9% sze-

rint a saját és a kapcsolódó szakterületek, 17% szerint egy egészen más szakterület, illetve 6,3% szerint bármilyen szakterület megfelel a munkájukhoz.

10. ábra A végzett szakterület és a munka kapcsolata intézményi szinten

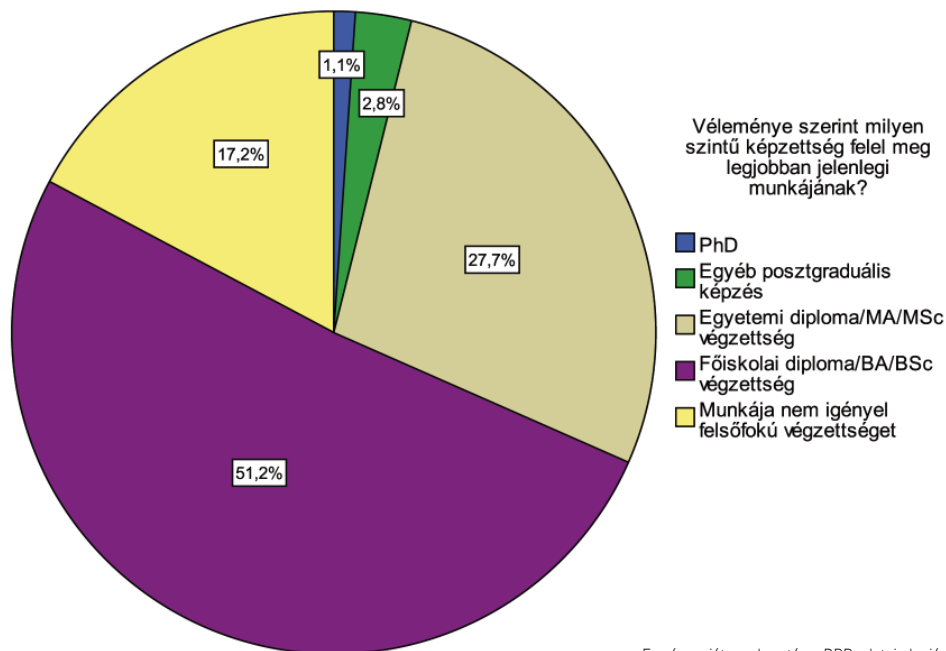

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A képzettséget tekintve a volt hallgatók 51,2%-a szerint a főiskolai diploma, illetve a BA/BSc végzettség felel meg a legjobban a jelenlegi munkájának, és 27,7%-a szerint az egyetemi diploma, illetve az MA/MSc végzettség, 1,1%-uk a PhD, míg 2,8%-uk

az egyéb posztgraduális képzést jelöli meg. 17,2%-uk szerint munkájuk nem igényel felsőfokú végzettséget, tehát munkájuk egyáltalán nem azonos a végzett szakterületükkel. Őket pályaelhagyóknak tekintjük. (Veroszta, 2010)

11. ábra A képzettség szintje és a jelenlegi munka kapcsolata intézményi szinten

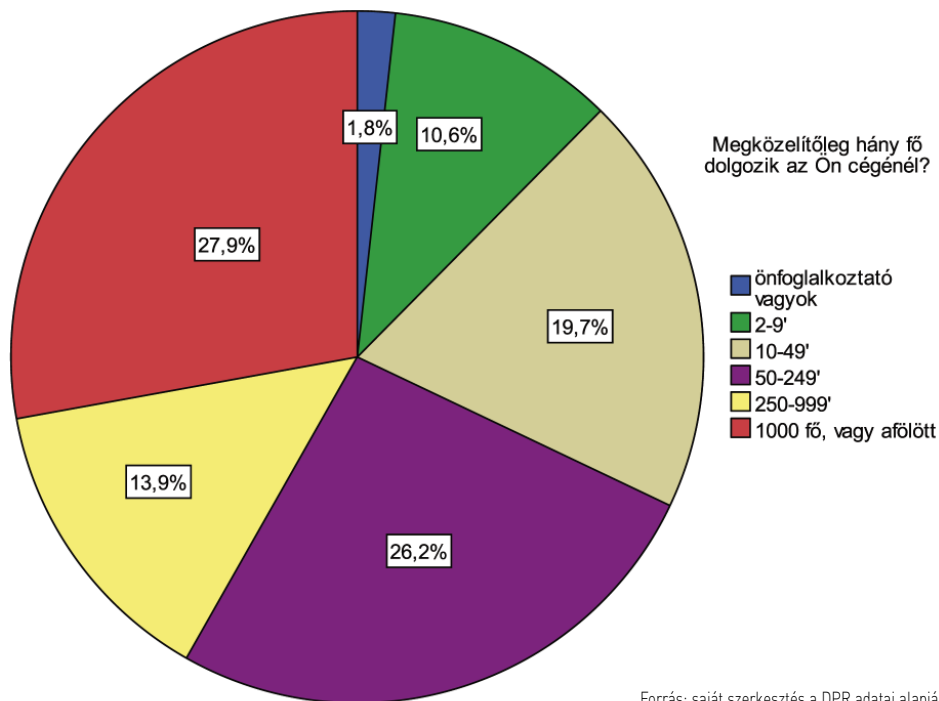
Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A frissdiplomások munkahelyének főbb jellemzői

A válaszadók 51,2%-ának a munkahelye teljes mértékben magántulajdonú, 42,7%-ának teljes mértékben állami, illetve önkormányzati tulajdonban van, valamint 6,1%-ának részben állami, részben magántulajdonban van. A válaszadók 70,3%-ának a munkahelye teljes mértékben magyar

tulajdonú, 22,1%-ának teljes mértékben külföldi tulajdonban van, valamint 7,6%-ának részben magyar tulajdonban van. A megkérdezettek 27,9%-a 1000 fős, vagy afölötti cégnél dolgozik, 26,2%-a 50-249 fős cégnél, 19,7%-a 10-49 fős cégnél, 13,9%-a 250-999 fős cégnél, 10,6%-a 2-9 fős cégnél dolgozik, valamint 1,8%-uk önfoglalkoztató (12. ábra).

12. ábra A végzett hallgatók munkahelyén lévő alkalmazottak száma

A munkahely ágazata szerint a leggyakrabban előforduló típusokat a 1. táblázat mutatja az arányban:

1. táblázat A végzett hallgatók munkahelyének megoszlása ágazat szerint

	Százalék
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	12,0
Oktatás	9,1
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	8,2
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	8,1
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	6,1

1. táblázat A végzett hallgatók munkahelyének megoszlása ágazat szerint [folyt.]

	Százalék
Építőipar	5,1
Feldolgozóipar (pl. élelmiszer, ruházat, építőanyag, szerszám, gépgyártás, gyógyszergyártás, elektronikai eszközök)	4,1
Kereskedelem, gépjárműjavítás (minden nagy- és kiskereskedelem ill. gépjárművek esetében a javítás, karbantartás is)	3,1
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (pl. piackutatás, fordítás/tolmacsolás, jogi, üzleti szakértői tevékenység)	2,7
Információ, kommunikáció (pl. távközlés, számítógépes szolgáltatások, kiadói tevékenység, műsorgyártás)	2,2
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelés, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérséklés	2,2
Szállítás, raktározás (pl. vasúti, közúti, légi személy- és áruszállítás és postai tevékenység)	2,1

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A munkahely települése 97,7%-ban belföldön van, csupán 2,3%-a a külföldi. A főállású munkaidő, illetve kereset szempontjából az utolsó hónap 87,5%-ban egy átlagos, „normál” hónap volt, míg 12,5%-ban nem.

A diplomás pályakezdők jövedelemelemzése és az eltöltött munkórák számának adatai

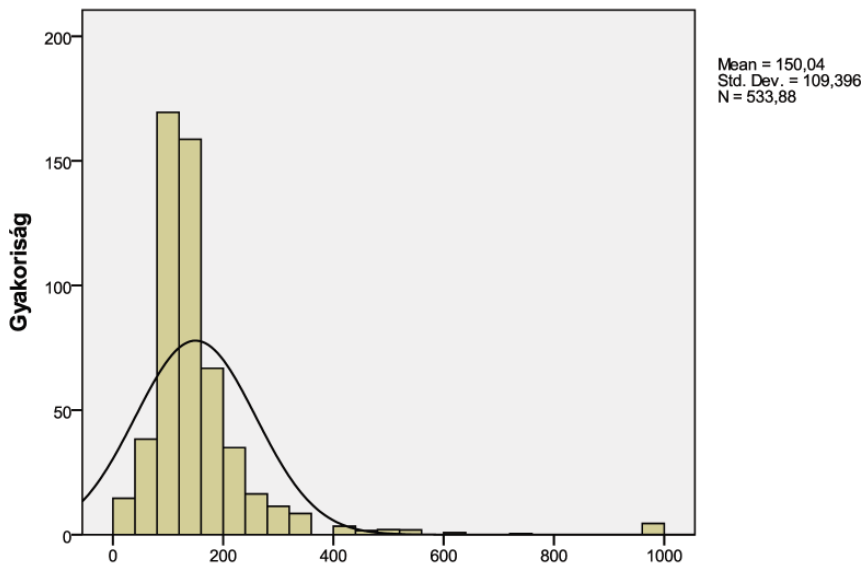
A sikeres karrierre, amely a jövedelemtől és az elért pozíciótól függ, nagyobb az esélye a férfiaknak, a budapestieknek és azoknak, akiknek a családi háttere jobb az átlagosnál.

Továbbá növeli a sikeres karrier esélyét a megfelelő nyelvtudás és a külföldi munkatapasztalat is. (Veroszta, 2010)

A válaszadók főállásából származó havi nettó keresete (13. ábra) átlagosan 150 000 Ft-ra tehető, 534 érvényes eset és 167 hiányzó érték mellett. A medián 129 000 Ft, azaz az esetek felében ennél kisebb, míg az esetek másik felében ennél nagyobb a nettó kereset. Az átlag nagyobb, mint a medián, ami arra utal, hogy az eloszlás bal oldali aszimmetrikus (jobbra hosszán elnyúló). Ezt támasztja alá a ferdeségi muta-

13. ábra A főállású munkaviszonyhoz kapcsolódó kereset

Mennyi volt az előző hónapban / az utolsó olyan hónapban, amikor jellemző, „normál” fizetést kapott, a főállásából származó havi nettó (adózás utáni) keresete? (NETTO EZER FT/HÓNAP)

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

tó is, melynek értéke 4,55 (nagyobb, mint 1, tehát az eloszlás nem normális). A leggyakoribb válasz, az eloszlás módusza 100 000 Ft, amelyet 30-an jelöltek meg, a második leggyakoribb válasz a 120 000 Ft, amelyet pedig 29-en jelöltek meg keresetnek. A szórás értéke 109, azaz az átlagos 150 000 Ft-os értéktől az értékek átlagosan 109 000 Ft-tal térnek el. A relatív szórás 73%, a szórásnégyzet értéke pedig 11967. A terjedelem 999, ami a legnagyobb (999 000 Ft) és a legkisebb érték

(0 Ft) közötti különbséget mutatja. A percentilisek értelmezése a következő: az első kvartilis 100, azaz a megkérdezettek 25%-a kevesebb, mint 100 000 Ft-ot keres. A második kvartilis (medián) 129, a harmadik kvartilis 170, azaz a megkérdezettek 75%-ának kevesebb, mint 170 000 Ft a főállásából származó havi nettó keresete.

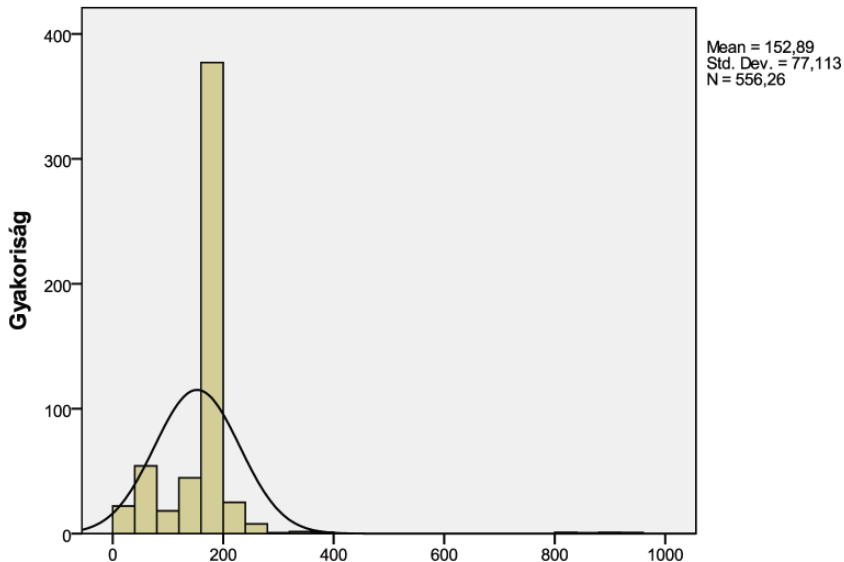
A főállásban eltöltött munkaórák számát tekintve (14. ábra) a volt hallgatók átlagosan 152 munkaórát dolgoztak az előző hónapban, ha ez nem a

„szokásos” hónap volt, akkor utolsó „szokásos” hónapban, 556 érvényes esettel és 145 hiányzó értékkel számolva. A medián 160, azaz az esetek felében ennél kevesebb, míg az esetek másik felében ennél több a munkaórák száma. Az átlag kisebb, mint a medián, ami arra utal, hogy az eloszlás jobb oldali aszimmetrikus (balra hosszán elnyúló). Ezt támasztja alá a ferdeségi mutató is, melynek értéke 4,55 (nagyobb, mint 1, tehát az eloszlás nem normális). A leggyakoribb válasz, az eloszlás módusza 160, ami

azt jelenti, hogy 160 munkaórát dolgoztak az előző hónapban, amelyet 154-en jelöltek meg az 556-ból. A szórási értéke 77, azaz az átlagos 152-es értéktől az értékek átlagosan 77 órával térnek el. A relatív szórási 51%, a szórásnégyzet értéke pedig 5946. A terjedelem 930, ami a legnagyobb (930 munkaóra) és a legkisebb érték (0 munkaóra) közötti különbséget mutatja. A percentilisek értelmezése a következő: az első kvartilis 157, azaz a megkérdezettek 25%-a kevesebb, mint 157 órát dolgozik. A második

14. ábra Főállású munkaviszonyhoz kapcsolódó munkaórák száma

Hány munkaórát dolgozott főállásában az előző hónapban? Ha ez nem a "szokásos" hónap volt, akkor utolsó "szokásos" hónapban hány munkaórát dolgozott a főállású munkahelyén? (MUNKAORA)

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

kvartilis (medián) 160, a harmadik kvartilis 176, azaz a megkérdezettek 75%-a kevesebb, mint 176 órát dolgozott a főállásában az utolsó hónapban.

2. táblázat A végzettek főállású munkahelyére vonatkozó keresetének és munkaidő adatainak leíró statisztikai elemzése

		5.18.1. Mennyi volt az előző hónapban/az utolsó olyan hónapban, amikor jellemző, „normál” fizetést kapott, a főállásából származó havi nettó (adózás utáni) keresete? (NETTÓ EZER FT/HÓNAP)	5.18.2. Hány munkaórát dolgozott főállásában az előző hónapban? Ha ez nem a „szokásos” hónap volt, akkor utolsó „szokásos” hónapban hány munkaórát dolgozott a főállású munkahelyén? (MUNKAÓRA)
N	Érvényes	534	556
	Hiányzó értékek	167	145
Átlag		150	152
Átlag standard hibája		4,73	3,27
Medián		129	160
Módusz		100	160
Szórás		109	77
Variancia		11967	5946
Ferdeség		4,55	4,55
Ferdeség standard hibája		0,106	0,104
Csúcsosság		29,67	44,78
Csúcsosság standard hibája		,211	,207
Terjedelem		999	930
Minimum		0	0
Maximum		999	930
Összeg		80106	85047
Percentilis	25	100	157
	50	129	160
	75	170	176

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A frissdiplomások másodállása, mellékállása

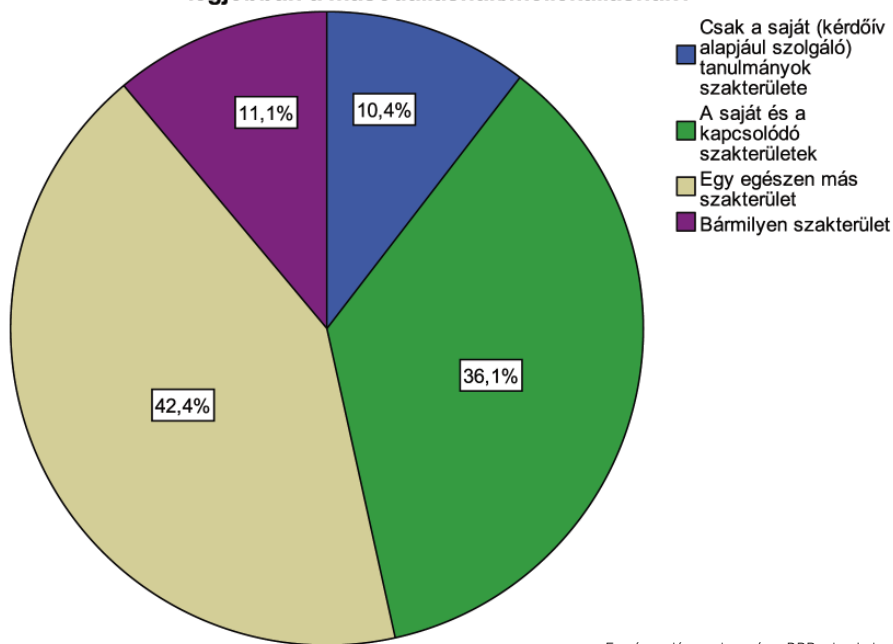
A végzettek 89,2%-ának nincsen mellékállása (15. ábra), vagy másodállása, 10,8%-ának van mindösszesen. Akinek van, annak 10,4%-a szerint ennek a munkának csak a saját tanulmányok felelnek meg a legjobban, 36,1% szerint a saját és a kapcsolódó szakterületen végzett tanulmányok, 42,4% szerint egy egészen más szakterület, míg 11,1% szerint bármilyen szakterületen végzett

tanulmányok megfelelnek ennek a munkának.

A mellékállású munkához a megkérdezettek közel fele szerint főiskolai diploma, illetve BA, vagy BSc végzettség felel meg a legjobban, 34,2%-uk szerint nem igényel felsőfokú végzettséget. 13,8%-uk szerint egyetemi diploma, illetve MA vagy MSc végzettség szükséges hozzá, és csak 2,2%-uk gondolja, hogy egyéb posztgraduális képzés volna szükséges.

15. ábra A végzettek másodállásához szükséges szakterület

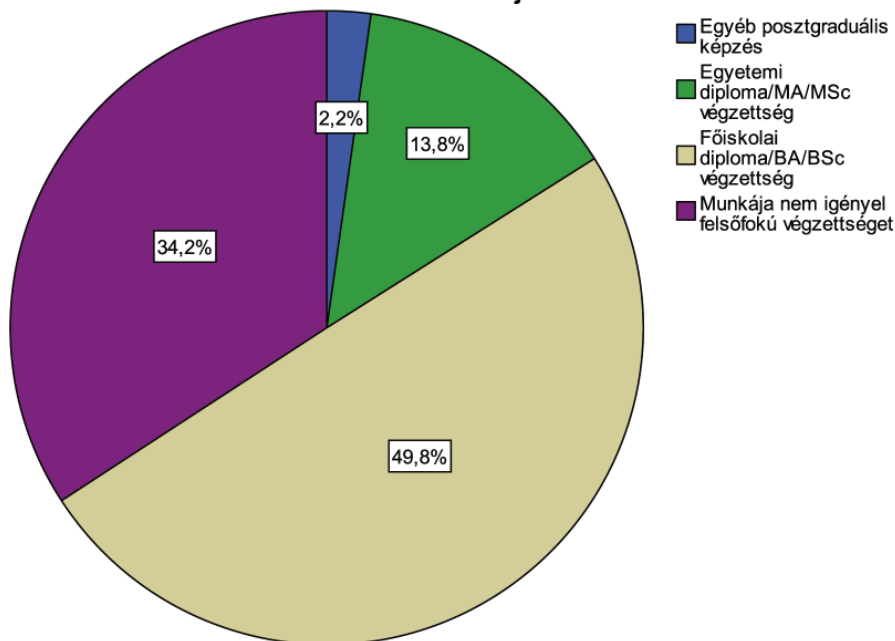
Véleménye szerint milyen szakterületen végzett tanulmányok felelnek meg a legjobban a másodállásnak/mellékállásnak?

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

16. ábra A végzetek másodállásához szükséges végzettség

Véleménye szerint milyen szintű képzettség felel meg legjobban jelenlegi mellékállású munkájának?

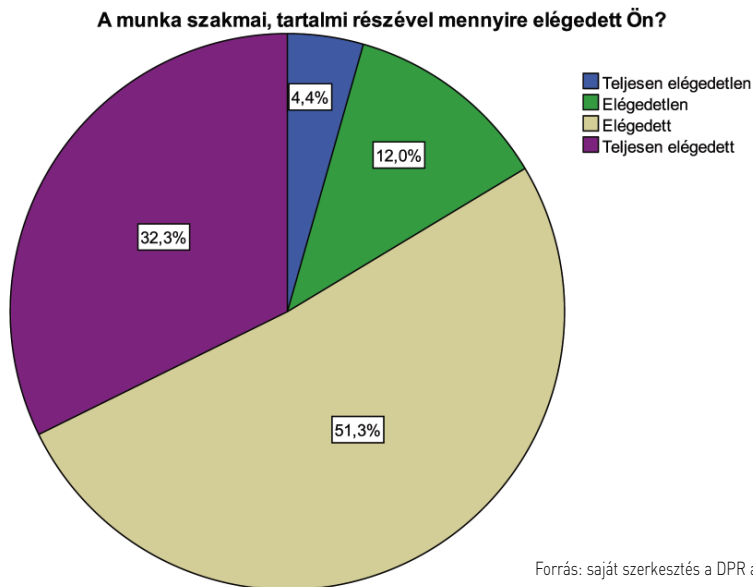
Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A Szent István Egyetemen végzetek munkával kapcsolatos elégedettségvizsgálata

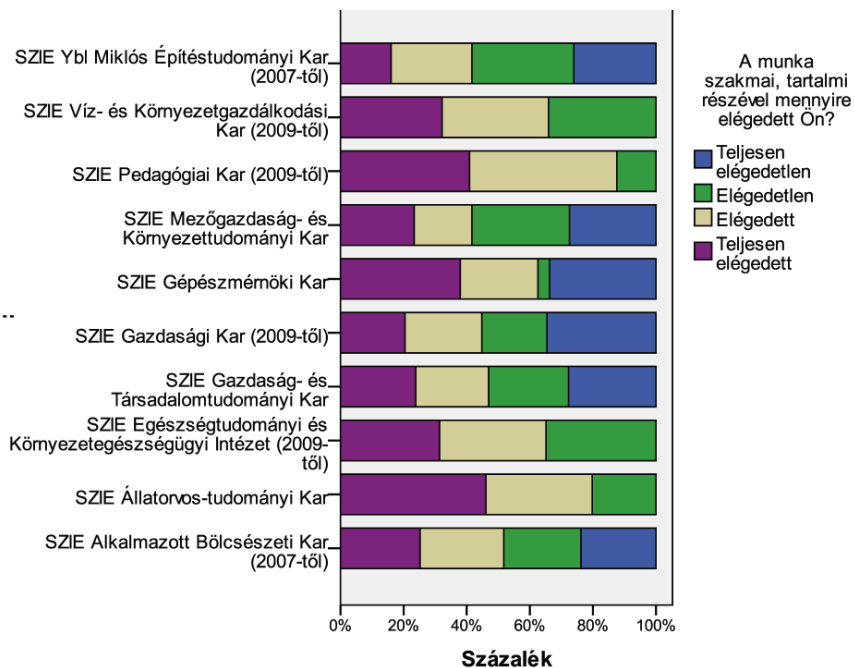
A főállásukra vonatkoztatva a munkájuknak a szakmai, tartalmi részével a válaszadók több mint a fele elégedett, harmada teljesen elégedett, 12%-a elégedetlen és 4,4%-a teljesen elégedetlen. (17. ábra)

A Pedagógiai Kar és az Állatorvostudományi Kar volt hallgatói a legelégedettebbek a munka szakmai, tartalmi részével, a legkevésbé pedig a Mezőgazdaság- és Környezettudományi és az Ybl Miklós Építéstudományi Kar végzettjei. (18. ábra)

17. ábra A munka szakmai, tartalmi részével való elégedettség intézményi szinten

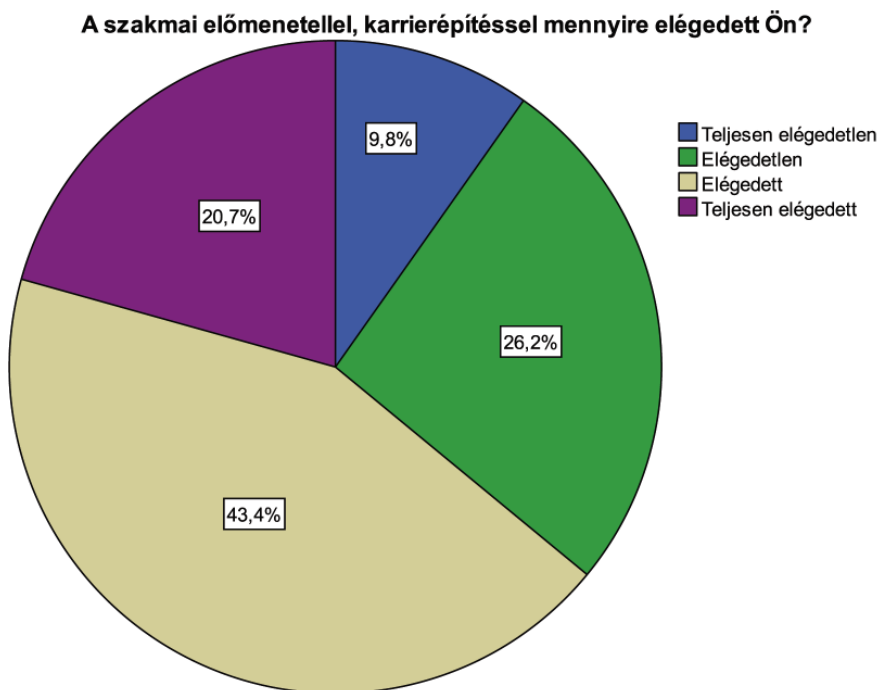

18. ábra A munka szakmai, tartalmi részével való elégedettség kari szinten

Az összes megkérdezett 43,4%-a elégedett a főállásával a szakmai előmenetel és a karrierépítés szempontjából, 26,2%-uk teljesen elégedett, 20,7%-uk teljesen elégedett, 9,8%-uk teljesen elégedetlen. (19. ábra)

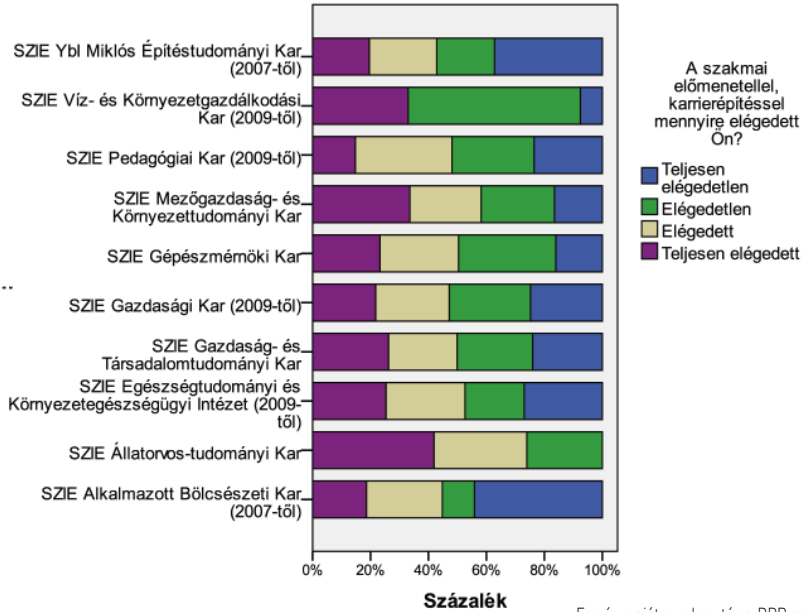
19. ábra A szakmai előremenetellel való elégedettség intézményi szinten

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A szakmai előmenetel, karrierépítés szempontjából az Állatorvostudományi Kar és a Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar végzettjei a legelégedettebbek, míg a legelégedetlenebbek az Alkalmazott Bölcsészeti Karon végeztek. (20. ábra)

20. ábra A szakmai előremenetellel való elégedettség kari szinten

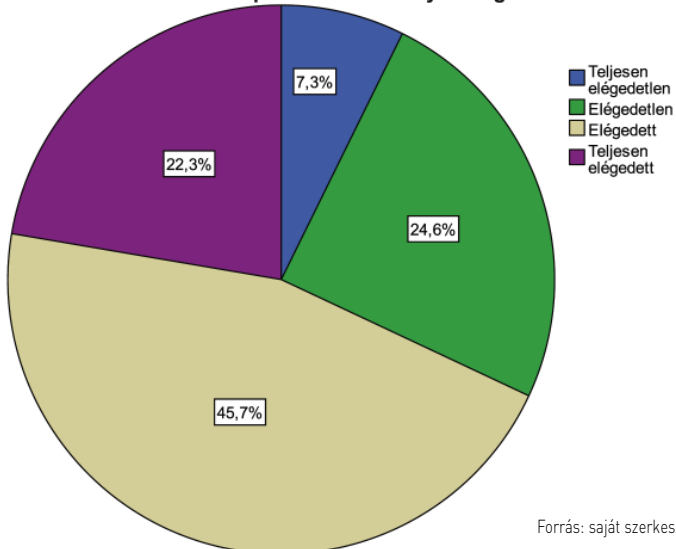

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A szakmai presztízst tekintve 45,7%-uk elégedett a főállásával, 24,6%-uk elégedetlen, 22,3%-uk teljesen elégedett, és 7,3%-uk teljesen elégedetlen. (21. ábra)

21. ábra A szakmai presztízzsel való elégedettség intézményi szinten

A szakmai presztízzsel mennyire elégedett Ön?

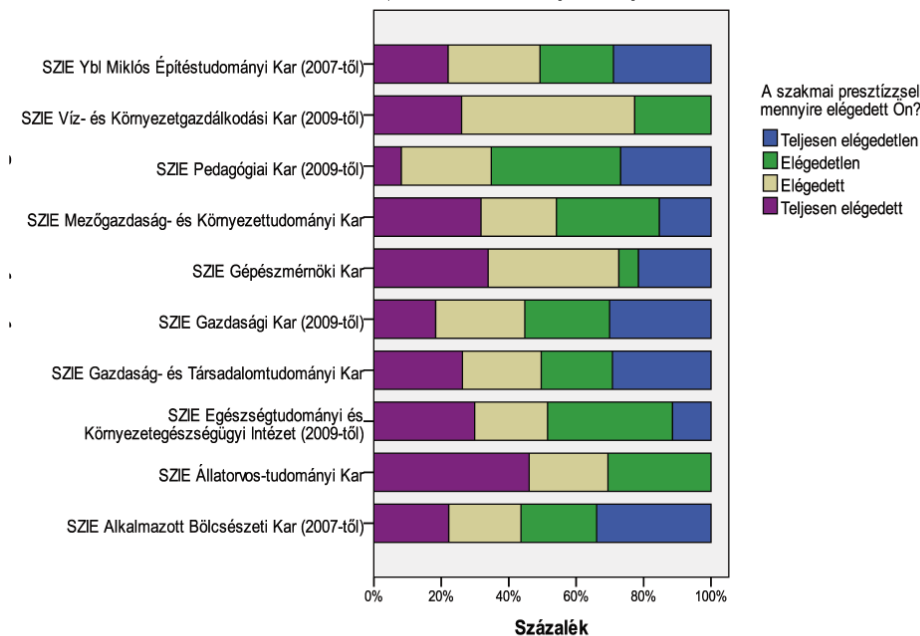

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

Az Állatorvos-tudományi Kar és a Gépészmérnöki Kar végzettjei a leg-elégedettebbek, míg az Alkalmazott

Bölcsészeti és a Pedagógiai Kar végzettjei a legelégedetlenebbek. (22. ábra)

22. ábra A szakmai presztízzsel való elégedettség kari szinten

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A jövedelmet és juttatásokat tekintve 37,2%-uk elégedett a főállásával, 34,4%-uk elégedetlen,

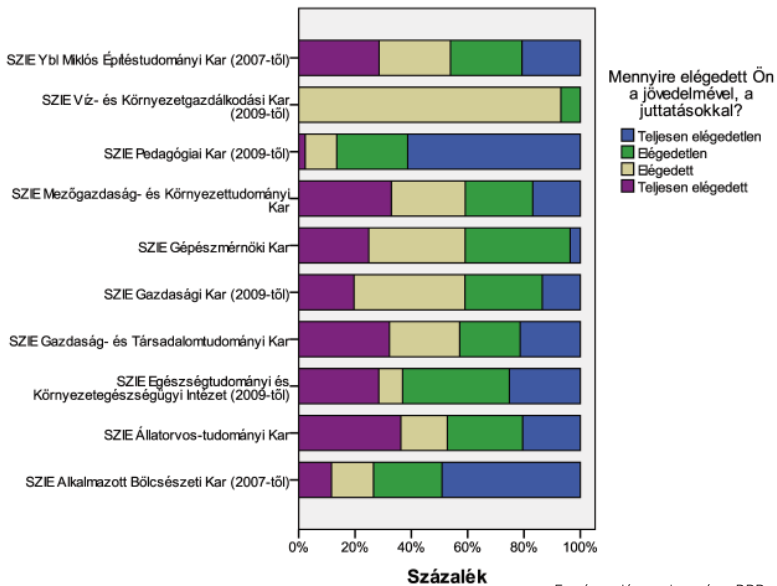
14,9%-uk teljesen elégedett, és 13,5%-uk teljesen elégedetlen. (23. ábra)

23. ábra A jövedelemmel való elégedettség intézményi szinten

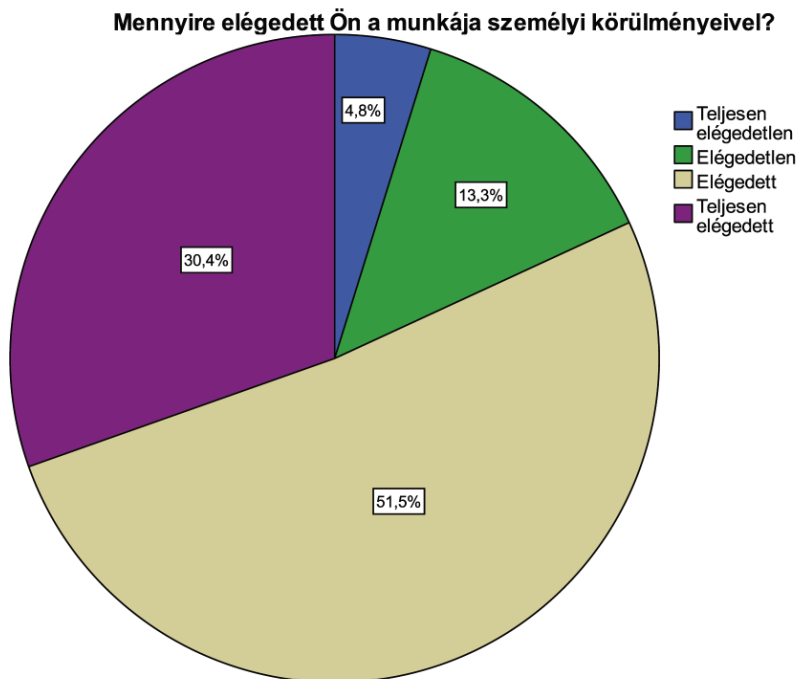
A Pedagógiai Kar és az Alkalmazott Bölcsészeti Kar volt hallgatói között egyértelműen látszik az elégedetlenség, ez ugyanúgy vonatkozik a munka tárgyi körülményeire is. (24. ábra)

24. ábra A jövedelemmel való elégedettség kari szinten

A munka személyi körülményeit tekintve a válaszadók több mint a fele elégedett a főállásával, 30,4%-a teljesen elégedett, 13,3%-a elégedetlen, valamint 4,8%-a teljesen elégedetlen. (25. ábra)

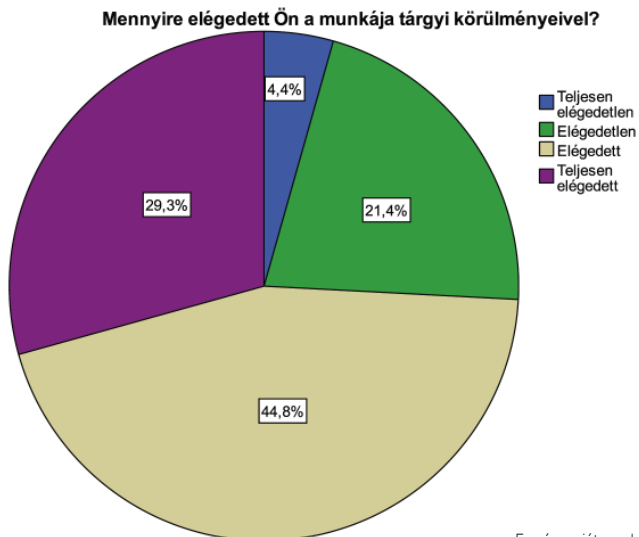
25. ábra A munka személyi körülményeivel való elégedettség intézményi szinten

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A munka tárgyi körülményeit tekintve a válaszadók 44,8%-a elégedett a főállásával, 29,3%-a teljesen elégedett, 21,4%-a elégedetlen, valamint 4,4%-a teljesen elégedetlen. (26. ábra)

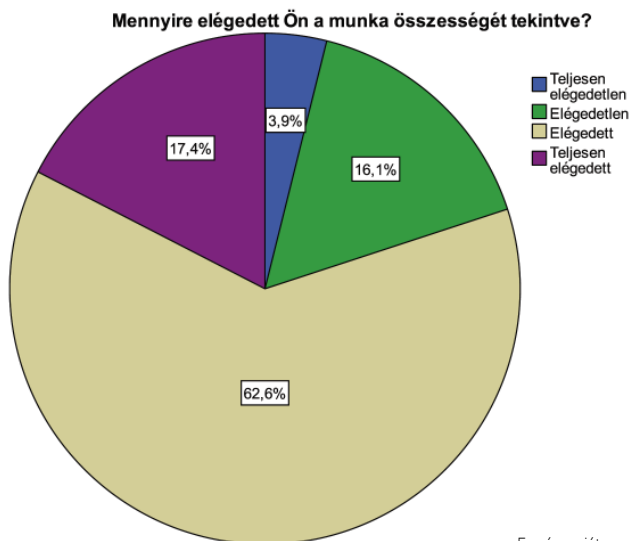
26. ábra A munka tárgyi körülményeivel való elégedettség intézményi szinten

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A munka összességét tekintve a válaszadók 62,6%-a elégedett a főállásával, 17,4%-a teljesen elégedett, 16,1%-a elégedetlen, valamint 3,9%-a teljesen elégedetlen. (27. ábra)

27. ábra Összességében a munkával való elégedettség intézményi szinten

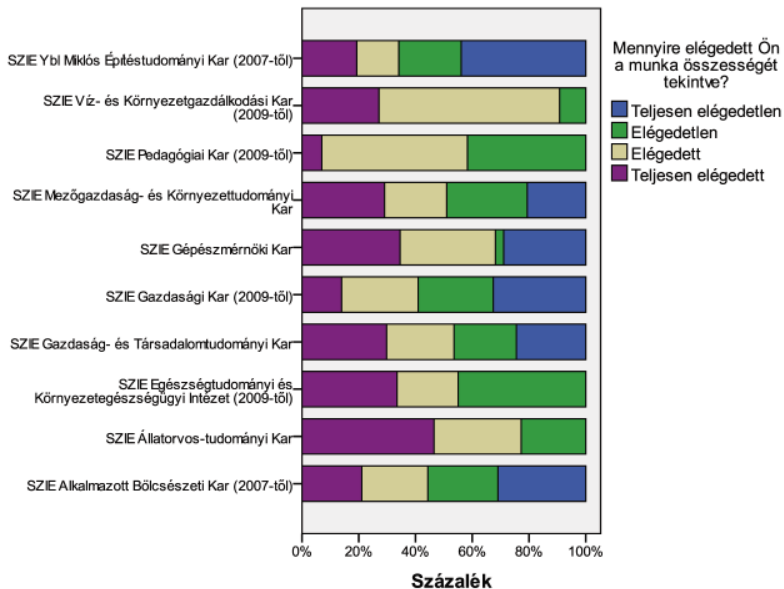

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

A karok közül az Állatorvos-tudományi Kar és a Gépészmérnöki Kar, valamint a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar volt hallgatói a legelé-

gedettebbek, míg az Ybl Miklós Építéstudományi Kar és a Pedagógiai Kar végzettjei a legelégedetlenebbek. (28. ábra)

28. ábra Összességében a munkával való elégedettség kari szinten

Forrás: saját szerkesztés a DPR adatai alapján

Összefoglalás

A Diplomás Pályakövetési Rendszer felmérései a Szent István Egyetemen 2010 tavaszán és őszén, illetve 2011 tavaszán készültek. Az egyetemen végzett (abszolutóriummal rendelkező) hallgatókat kérdezték meg többek között a munkaerő-piaci helyzetükről és arról, hogy véleményük szerint az egyetemen tanultak és a megszerzett diplomájuk mennyire tekinthető piac-képesnek.

Általánosságban elmondható, hogy a végzettek háromnegyede alkalmazottként dolgozik teljes munkaidőben, legnagyobb arányban az igazgatási szektorban. A végzettek legfőbb foglalkoztatói a multinacionális cégek. Átlagosan eddig 2 munkahelyük volt, ahol a havi nettó keresetük 2010 őszén 120 000 Ft, míg 2011 tavaszán 150 000 Ft volt.

A főállásban eltöltött munkaórák számát tekintve a volt hallgatók átlagosan 152 munkaórát dolgoztak egy hónapban az utolsó megkérdezés alapján. A végzetteknek csupán 11%-a rendelkezik mellékállással vagy másodállással.

A munkahelyi bizonytalanság 20% körüli. A munkanélküliségi ráta 4%, 9%, illetve 7%-ra tehető az utolsó alka-

lommal. A munkanélküliség átlagos időtartama 5 hónapról 10 hónapra nőtt a 2011 tavaszi felmérés alapján, tehát a relatíve kevesebb munkanélküli pár hónappal később jutott munkához.

A képzettséget tekintve a volt hallgatók több mint a fele szerint a főiskolai diploma, illetve a BA/BSc végzettség felel meg a legjobban a jelenlegi munkájuknak.

A megkérdezettek legutóbbi fő tevékenysége leginkább a gazdasági és a műszaki képzési terület szerinti végzettségük kapcsolódik.

A megkérdezetteknek majdnem a fele teljes mértékben, illetve nagymértékben hasznosnak tartja az elvégzett szakot, az egyetemi gyakorlati képzést és a szakmai gyakorlatot.

A szakmai presztízzsel, a jövedelemmel és a diplomájukkal a legelégedettebbek az Állatorvos-tudományi Kar végzettjei és viszonylag jó helyzetben vannak a Gépészmérnöki Kar volt hallgatói. A különböző indikátorok szerint odafigyelést igényelnek a Víz- és Környezetgazdálkodási Kar, a Pedagógia Kar és az Alkalmazott Bölcsészeti Kar végzettjei, valamint jelenlegi és jövőbeli hallgatói.

Irodalom

Becker, G. S. (1964, 1993, 3rd ed.):

Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Chicago, University of Chicago Press

Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft (2010 augusztus) Diplomás pályakövetés 2010, A 2007-ben végzettek munkaerőpiaci jellemzői – kutatási gyorsjelentés, Budapest, letöltve: 2011. július http://www.felvi.hu/diploman_tul/szakmai_tamogatas/eredmenyek/diplomas_kutatas/kutatasi_jelentes

Galasi P.–Varga J. (2005): Munkaerőpiac és oktatás, MTA Közgazdaságtudományi Intézet. Budapest

Mincer, J. (1974): School, experience and earnings. National Bureau of

Economic Research, Inc., New York

SZIE DPR Gyorsjelentés, 2010 tavasz
Teichler, U. (2009). Higher Education and the World of Work: conceptual frameworks, comparative perspectives, empirical findings. Rotterdam/Taipei: Sense Publisher

Portfolio.hu (2011. március 30.): Hol tartunk a frissdiplomás-munkanélküliség leküzdésében? letöltve: 2011. június www.portfolio.hu/gazdasag/karrier/hol_tartunk_a_frissdiplomas-munkanelkuliseg_lekuzdeseben.147344.html

Veroszta Zsuzsanna (2010) A munkaerőpiaci sikeresség dimenziói frissdiplomások körében In: Frissdiplomások 2010, Diplomás pályakövetés IV., Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.

4.

Kuráth Gabriella – Németh Péter: A DPR eredményeinek hasznosítása az alumni rendszerek építésekor a Pécsi Tudományegyetem példáján

Abstract

In recent years, the network of alumni students has become increasingly important in the field of institutional marketing, as well as to strengthen and develop the services designed for them.

The studies created by the Graduate Survey System contributes to this, which, in many cases, can be used to create and develop alumni services.

A Diplomás Pályakövetési Rendszerről

Az intézményi Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR) fejlesztésének célja, hogy a felvételizők és a leendő hallgatók tájékozódni tudjanak arról,

hogyan az egyes intézmények képzéseinek elvégzésével milyen eséllyel tudnak elhelyezkedni, illetve az intézmények pontos képpel rendelkezzenek a náluk végzettek karrierjének alakulásáról, tehát folyamatos vissza-

Dr. *Kuráth Gabriella*, marketingvezető, Pécsi Tudományegyetem,
kurath.gabriella@pte.hu

Németh Péter, alumni referens, Pécsi Tudományegyetem,
nemeth.peter@pte.hu

jelzést kapjanak képzéseik minőségéről. A felsőoktatási intézmények pályakövetési tevékenysége tehát erősíti az intézmények és végzett hallgatóik, valamint az intézmények és a munkaerőpiac kapcsolatát. A cél, hogy a kutatások eredményei, tapasztalatai beépüljenek a képzésekbe, a szolgáltatásokba.

A DPR országos programjához a Pécsi Tudományegyetem (továbbiakban PTE) 2010 tavaszán csatlakozott. A projekt az Egyetem által elnyert Hallgatói és intézményi szolgáltatás-fejlesztés a felsőoktatásban (TÁMOP 4.1.1) pályázat támogatásával valósul meg.

A PTE-n a DPR lebonyolítását a Marketing Osztály koordinálja a Minőségfejlesztési Bizottság szakértői segítségével. A kutatás során az egyetemi tanulmányok, továbbképzési tervek, külföldi tapasztalatok feltérképezése mellett rákérdeztünk az álláskeresésre, a végzett munkaerőpiaci státuszára, valamint az intézmény megítélésére, hírnevére is (Kuráth et al. 2010).

Kutatási módszerek, minta

2011 áprilisában végeztük az online kérdőíves vizsgálatot a 2008-ban,

illetve a 2010-ben abszolutóriumot szerzett hallgatók körében a felsőoktatási jogszabályok előírásának megfelelően. Ahhoz, hogy láthatóvá váljon a végzett hallgatók szakmai életútja, előmenetele, munkaerőpiaci megfelelése, valamint a szakmai továbbképzések iránti igénye, ismételt megkérdezéssel tervezzük az adatok összehasonlíthatóságát elérni.

Az online kérdőív kitöltéséhez célul kitűzött 15%-os visszaérkezési arány összegyetemi szinten mindkét évfolyam esetében teljesült. A 2008-as végzettek közül 883 fő, a 2010-es végzettek közül 1.024 fő válaszolt a kérdésekre, mely 23,2%-os, illetve 20,0%-os válaszadási arányt jelent. A tíz kar közötti különbségeket az alábbi táblázat tartalmazza. (1. táblázat)

Az alapsokaság meghatározásához a PTE végzett hallgatói statisztikáját vettük alapul, és ezt vetettük össze az Egységes Tanulmányi Rendszer (ETR) adatbázis adataival. A hiányzó adatok – a különböző csoportok esetében eltérően ugyan, de – csak minimális szűkítést jelentenek, így nem tekinthetők torzító tényezőnek. Az online lekérdezési formában az ETR adatbázisából kinyert elér-

1. táblázat: A vizsgálat reprezentativitása

Kar	2008			2010			Összesen		
	Végzettek (fő)	Kérdőívet kitöltők (fő)	Arány (%)	Végzettek (fő)	Kérdőívet kitöltők (fő)	Arány (%)	Végzettek (fő)	Kérdőívet kitöltők (fő)	Arány (%)
ÁJK	660	120	18,18%	463	84	18,14%	1 123	204	18,17%
ÁOK	144	32	22,22%	237	29	12,24%	381	61	16,01%
BTK	680	141	20,74%	1 289	243	18,85%	1 969	384	19,50%
ETK	426	139	32,63%	602	115	19,10%	1 028	254	24,71%
FEEK	479	101	21,09%	469	87	18,55%	948	188	19,83%
IGYFK	244	69	28,28%	331	79	23,87%	575	148	25,74%
KTK	323	77	23,84%	718	155	21,59%	1 041	232	22,29%
MK	67	13	19,40%	111	12	10,81%	178	25	14,04%
PMMK	564	143	25,35%	442	120	27,15%	1 006	263	26,14%
TTK	209	48	22,97%	467	100	21,41%	676	148	21,89%
Összesen	3 796	883	23,26%	5 129	1 024	19,96%	8 925	1 907	21,37%

Forrás: Kuráth et al. 2011

hetőségekre minden érintettnek kiküldtük a kérdőívet, továbbá felhasználtuk a facebook, iWiW kapcsolati rendszert, hogy minél több hallgatót elérhessünk. Ahol a létrejött minta nem reprezentatív, statisztikai súlyozással állítottuk elő a reprezentatív mintát.

Összegezve, a 2011-es online megkérdezés során a hallgatói és a végzett lekérdezések esetén is biztosítottuk a megfelelő szintű reprezentativitást és mintaelemszámot a végzés éve, kar, szak, nem és tagozat szerint. A viszonylag magas mintavételi arányok és elemszámok jó minőségű becslésekre adnak lehetőséget, ezért a felvétel adataiból megbízható eredmények születtek.

DPR és alumni

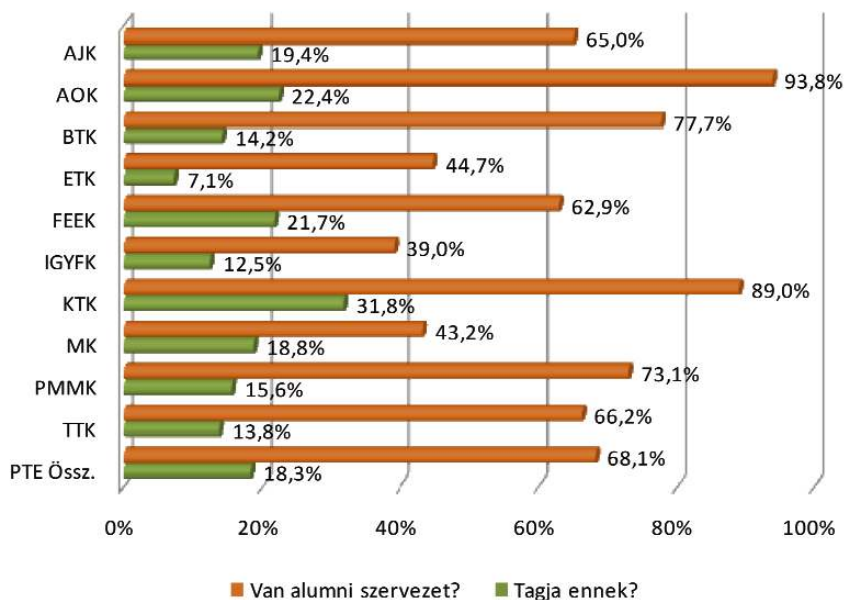
A diplomás pályakövetés kutatásai során betekintést kaphatunk arra vonatkozóan, hogy egy adott szakon végzett diplomás milyen tudással, kompetenciával rendelkezik, hogyan állta meg a helyét a munka világában. Mivel a végzettség értékét jelentős mértékben meghatározza a munkaerő-piaci kereslet, az intézmények számára is fontossá válik, hogy képzéseikkel alkalmazkodjanak a munkaerő-piac elvárásaihoz. Ezért kiemelt célcsoportként tekintünk a végzett hallgatói körre.

A DPR kutatás eredményei alapján öröndetes tény, hogy a végzett hallgatók kiemelkedő többsége tud az alum-

ni szervezetről. A 2008-ban végzeteknek csak mintegy 60%-a, de a 2010-ben végzeteknek már 75%-a ismeri a szervezetet. Ugyanilyen tendencia figyelhető meg az alumni-tagtság esetén is: a 2008-ban végzeteknek csak 13%-a, míg a 2010-ben végzeteknek már a 20,6%-a tagja az alumni szervezetnek. A tavalyi felmérés eredményeivel összehasonlítva megállapítható, hogy az alumni szervezet létezéséről nagyságrendileg ugyanannyian tudnak, viszont 2011-ben már mintegy 4%-kal többen tagjai a szervezeteknek.

A karok tekintetében az összesített adatállományra vonatkozóan végeztünk elemzést. Az Általános Orvostudományi Kar (ÁOK), a Bölcsészettudományi Kar (BTK), valamint a Közgazdaságtudományi Kar (KTK) esetén az átlagosnál nagyobb ismertséggel rendelkezik a szervezet. Kiemelkedő a KTK, ahol a tagok aránya a vártnak szinte a kétszerese, ami jóval meghaladja az átlagosnál nagyobb ismertség arányát is. Ez utóbbi minden bizonnyal a tavaly megrendezett jubileumi (40 éves) öregdiák találkozóknak is betudható. (1. ábra)

1. ábra: A végzetek tudnak-e alumni szervezetről, illetve tagjai-e annak? (Kari bontás) [n=1 904, 1 299]

Annak ellenére, hogy a nappali tagozatosok és az állami támogatással tanulók sokkal nagyobb arányban tudnak az alumni szervezetről, a tényleges tagságra vonatkozó számokban ez már nem mutatkozik meg.

PTE Alumni – Pécsi Diplomások Köre

A 2000-ben több intézményből létrejött Pécsi Tudományegyetem előtt is léteztek öregdiák programok az elődintézményekben. Az elmúlt több mint 10 évben a fiatalabb karokat is bevontuk a központi szervezésű Pécsi Diplomások Köre működésébe, mely hivatalosan 2001. január 22-én alakult meg a PTE Szenátusa által elfogadott szabályzattal (www.alumni.pte.hu). A szervezet a Marketing Osztályon működik az osztályvezető és a gazdasági, stratégiai és kommunikációs rektorhelyettes irányítása alatt.

A szervezet célja, hogy összefogja és támogassa a kari szintű kezdeményezéseket, valamint, hogy a végzett hallgatók számára lehetőséget nyújtson az Egyetemmel való kapcsolattartásra (Győrmárton, 2009). Ennek egyik eszközeként az Alumni Iroda az évente megjelenő PRIZMA

Alumni Magazinnal és az alumni tagkártya átadásával fogadja elvi tagjaivá a végzős hallgatókat. További cél, hogy a végzetek kötődését erősítse, ezáltal pedig biztosítsa a szervezet hosszú távú fenntartását. A felvázolt célok teljesítéséhez hozzájáruló eszközök (események szervezése, online fejlesztések, kiadványok, online alumni kampány kidolgozása) fejlesztését a TÁMOP 4.1.1-08/1-2009-0009 „Szolgáltatásfejlesztés a Pécsi Tudományegyetemen” pályázat keretében oldottuk meg.

Alumni fejlesztések – TÁMOP

4.1.1

Az Európai Unió támogatásával megvalósuló projekt keretében célul tűztük ki a képzések munkaerő-piaci relevanciájához kapcsolódó, valamint a végzetek kötődését erősítő szolgáltatások fejlesztését a PTE-n.

Események

Az elmúlt évek alumni programjai között főként a jubiláló karok sok öregdiákot megmozgató rendezvényei és a hagyományosan összejáró társaságok összejövetelei domináltak. Ezek legfőképp olyan karokon zajlottak, ahol már

korábbi öregdiák szerveződések is működtek, vagyis hagyományosan jó kapcsolatokat ápolnak a végzett hallgatókkal (pl. XLIII. Egyetemi Orvosnapok és Évfolyamtalálkozó vagy Nagy Alumnitalálkozó a Pécsiközgázon).

Ezekon felül szervezetünk ismertségét támogatják a szorgalmi időszakban hetente különböző karokon megszervezett kitelepülések, melyek segítségével már a hallgatókkal is megismertetjük az alumni szervezetet, hiszen a junior tagság által ők is tagjai lehetnek a rendszernek. Munkatársaink továbbá minden diplomaátadón és évfolyam-találkozón részt vesznek.

Online fejlesztések

Az online fejlesztésekkel egyszerre több cél megvalósítására törekedünk: egyrészt, az online felületekkel (azok alapvető funkciójával), valamint az említett felületeken található egyedi szolgáltatásokkal (pl. évfolyam-találkozókra történő teremfoglalási rendszer, kérdőív szerkesztő modul) támogatni a tagok kötődését az intézmény iránt.

Másrészt, a rendszer mögött álló egységes adatbázis hozzájárul a tagok könnyebb eléréséhez, és ahhoz, hogy kiszűrjük a nagy intézményi háttér következtében fennálló problémákat (pl. végzetek adatainak egyszerre több helyen való megjelenése, ezáltal pedig például a többszöri e-mailes megkeresés).

PRIZMA Alumni Magazin

A pályázat keretében 2009-ben nyílt rá lehetőség, hogy megjelentessük az első öregdiákoknak szóló magazinunkat. A PRIZMA Alumni Magazint a Pécsi Diplomások Körének bázis, aktív és támogató tagjai, valamint a végzős hallgatók kapják meg ünnepélyes keretek között a diplomaátadójuk és egyéb egyetemi rendezvények alkalmával. A magazinban megjelennek az Egyetem sikerei, fejlődési irányai, továbbá olyan végzett hallgatókat is bemutatnak az oldalak, akik az itt szerzett végzettségüknek köszönhetően szép sikereket tudhatnak magukénak. Célunk ezzel, hogy az éppen végző fiataloknak inspirációt nyújtsunk az egyetem utáni érvényesülés terén is.

Fejlesztések a DPR eredmények alapján

Alumni Akadémia

Fontosnak tartjuk, hogy a végzett hallgatók tudása, képességei jobban illeszkedjenek majd a feltárt munkaerő-piaci elvárásokhoz. Ezért a 2011/12-es tanévben hagyományteremtő jelleggel a Pécsi Tudományegyetem Alumni Irodája elindította egynapos kompetenciafejlesztő tréningjeit, mely az Alumni Akadémia nevet kapta. A Diplomás Pályakövetés eredményei alapján elindított képzések célja, hogy hozzájáruljanak a munkahelyen és a társasági életben szükséges kompetenciák fejlesztéséhez (pl. prezentációs készségek, tárgyalástechnika, protokoll, álláskeresés, kreativitásfejlesztés, stb.), és olyan többletet adjanak, melyek jelentős mértékben segíthetik a beilleszkedést.

Alumni adatbázis

Ahhoz, hogy az igényeknek megfelelően tudjuk végzettjeinket információval ellátni az egyetemmel, a kínált képzésekkel kapcsolatban, támogatást nyújt a korábban említett egységes adatbázis rendszer kialakítása,

amellyel egy-két kattintással akár több tízezer számunkra fontos embert érhetünk el híreinkkel, információinkkal.

Online kampány

A PTE alumni szervezetének hírnév- és imázsnövelése céljából online kampány kidolgozására került sor; a DPR eredményei alapján a végzettjeinket leghatékonyabban online felületeken tudjuk elérni.

Összegzés

A pályázati források segítségével nagyon sok újdonságot sikerült kialakítani, azonban ezek a rendszerek csak akkor hasznosak hosszú távon, ha sikerül azokat fenntartani. A hosszú távú fenntartáshoz több tényező biztosítása szükséges:

- **Munkatársak:** a folyamatos kitelepülések, a szolgáltatásokkal járó mindennapi teendők, és a napjainkban már természetessé váló, interakcióra ösztönző, és állandó felügyeletet igénylő online kommunikációs felületek megkivánják, hogy folyamatosan foglalkozzon valaki ezzel a témakörrel.
- **Technikai háttér:** az említett online felületek kezelése folyamatos

jelenlétet kíván (kari közösségi oldalak, más közösségi oldalak, alumni adatbázis rendszerek), valamint az esetenként felmerülő fejlesztési igények miatt fontos az állandó ellenőrzés.

Kihívást jelent az összegyűjtött adatbázis építése és annak karbantartása, hiszen egy jelentős létszámú végzettel rendelkező intézmény esetében, nagy jelentőséggel bír az adatok pontos, gyors és minél egyszerűbb kezelése.

Mindezen felsorolt célok teljesítése, valamint kihívásoknak való megfelelés hozzájárul ahhoz, hogy később (akár hosszú távon) a végzett hallgató visszajöjjön, ajánlja az intézményt, illetve támogatást nyújtson egykori Alma Materének.

Irodalom

- Györmárton, Rita (2009): A PTE Alumni stratégiája. Kézirat
- Kuráth, Gabriella – Kovács, Árpád – Kiss, Tibor – Héráné Tóth, Andrea – Sipos, Norbert – Szűcs, Krisztián – Tiszberger, Mónika (2010): Diplomás Pályakövető Rendszer – 2010-es pályakövetési vizsgálat a Pécsi Tudományegyetemen. Pécsi Tudományegyetem
- Kuráth, Gabriella – Kovács, Árpád – Kiss, Tibor – Héráné Tóth, Andrea – Sipos, Norbert (2011): Diplomás Pályakövető Rendszer – 2011-es pályakövetési vizsgálat a Pécsi Tudományegyetemen. Pécsi Tudományegyetem
- PTE Alumni honlap – www.alumni.pte.hu (letöltés ideje: 2011. október 26.)